

9 788089 555659

ISSN 2453-7349

art3.

4

IDM – archív prác študentov
a pedagógov

18

Akreditačné procesy
časť I.

38

Festival ARTORIUM
máme úspešne za sebou

2 Príhovor rektora	42 „Témy festivalových predstavení môžeme kategorizovať do troch okruhov“	75 Slávnostné odovzdanie Kuzmányho koncertnej siene do užívania Fakulty múzických umení (FMU)
3 Príhovor šéfredaktorky		
3 Umenie darovať	44 Rozhovor s organizátorkou festivalu Mgr. art. Jankou Ovšonkovou	76 Adriana a Filip už nebudú chodiť nikdy spolu...
4 IDM – archív prác študentov a pedagógov	45 Reunion – výstava	79 Spolupráca FDU AU BB s externým prostredím
6 Víťazný grafický návrh PF 2022	46 Inscenácia NAŠA TRIEDA už druhý raz v Srbsku!	82 Banskobystrická teatrologická konferencia v čase lockdownu odomkla naliehavé témy
7 AU v sieti: LinkedIn a Academia	47 Umelecká mládežnícka výmena IN MEMORIAM: HUMAN	84 FDU AU BB na Zámockých hrách zvolenských 2021 – Reštart
8 Akadémia „zážitkového“ typu Rozšírený report z návštevy ASP v Katoviciach (PL)	48 Slovak Film Harvest 2021 – online	
9 An “experiential” type academy Extended report from the visit to ASP in Katowice (PL)	50 Vôbec neblúdaci Marek Jančík	86 Festival kontrabasového umenia BASSFEST+ 2021
14 Simulačné centrum ART3 – miesto umeleckých interakcií	53 Významný element vo svojom živle	87 BassFest+ v rozhovoroch s Thomasom Martinom a Romanom Patkolóom
18 Akreditačné procesy, časť I.	55 Cimbalové zrkadlenie spojilo mladé talenty s profesionálmi	90 Edičná činnosť FMU v roku 2021
20 Akreditácia – rozhovory	56 Prof. PhDr. Ján Sládeček, PhD. sedemdesiatročný	91 Diskografia pedagógov a doktorandov FMU 2021
22 Akadémia umení podpísala Deklaráciu o posilnení kultúry vedeckej integrity	58 K sedemdesiatinám profesora Ljuboslava Majeru	92 Diabolský výkon Diabla s Cigánskymi diabliami
23 Významné ocenenie pedagóga AU BB/FDU –Ivan Ostrochovský	60 V krajine Hamleta, Anderse- na, LEGA a Ľuba Majeru	94 Slovak Nuevo Quinteto na Bratislavských hudobných slávnostiach
24 Memorandum o spolupráci s DJGT vo Zvolene	61 AZYL v Banskej Bystrici	96 VENI ACADEMY 2021 na Akadémii umení v Banskej Bystrici
26 Prinášame Vám prehľad realizovaných projektov IGS 3 FaU Výzva 1/2020	62 Nebojme sa Hviezdoslava!	98 Žilina Voce Magna 2021
28 Forgotten future	64 Noc divadiel 2021	100 Skracovanie vzdialeností – umenie spolupráce
30 Ja asi z toho odpadnem...	66 Poděbrady sú nielen na srdce, ale aj na celý život	102 Inventúra a inšpirácia
31 Voľby dekana FMU AU v BB	67 Janka Jámbořová	104 Vnútorne periférie na Hornej 36 alebo Naživo v Rozkvet Gallery
32 Adam Marec v nemeckom Oldenburgu	68 Pohronský slávik oživa v divadle poézie	107 Milan Hajaš
33 Dar, ktorý rozozvučal srdce	70 Poslucháči FDU AU BB na festivaloch Dotyky a spojenia, GUČA umenia a Mičinský pitvor	108 Mapovanie seba cez iných
34 Absolventi herectva Fakulty dramatických umení AU v BB	72 Prémia Literárneho fondu pre Dávida Szökeho	110 AR trip – Na výlet s rozšírenou realitou
35 Úspech na 56. Medzinárodnom festivale poézie	73 Rekordmanka Terézia Šusteková	111 Nominácia na cenu Maľba – Cena Nadácie VÚB 2021
36 Vianoce s Božidarou	74 Sezóna Divadla Akadémie umení začala tento rok kvôli obavám z nástupu ďalšej vlny pandémie už v septembri	112 Galéria Schemnitz „Mocní“
38 Festival ARTORIUM / 11. ročník „Restart the art!“		113 VIANOČNÁ

Vážení študenti, zamestnanci a pedagógovia, vážení čitatelia časopisu Art3,

máme za sebou druhý rok covidových obmedzení a pomaly si zvykáme na nové edukačné formy a nový spôsob akademickej koexistencie. Za posledný rok sa zvýšila dynamika záťaže, pretože jednotlivci sú okrem zmeny vyučovacích metód a procesov zatažení aj administratívnymi výkonmi v súvislosti s akreditačnými procesmi. V ostatnom roku sa zintenzívnili pracovné stretnutia kvôli dialógom nad novou koncepciou vyučovania výtvarného, divadelného, filmového a hudobného umenia. Všetky procesy, zmeny a aktivity za rok 2021 si o niekoľko mesiacov budeme môcť prehľadne prezrieť a prečítať vo výročnej správe o činnosti akadémie a jej fakúlt.

V ostatnom roku mali na činnosť školy a jej aktivity zásadný vplyv nasledujúce dva faktory: zníženie štátneho príspevku na vysoké školy (z toho na AU o takmer 9 % celoročného rozpočtu) a skrátenie času na ukončenie akreditačných procesov z roku 2024 na august 2022. Popri týchto faktoroch sa však v akademickom priestore vynárajú aj ďalšie otázky, resp. riziká. Najzásadnejším bude novelizácia vysokoškolského zákona, ktorá do dnešných dní nemá jasné kontúry v zásadných otázkach a je nedoriešených mnoho otáznikov v detailoch. Všetky tieto výzvy uvedené vyššie by si vyžadovali zvýšené nasadenie aj v „normálnych časoch“, o to je situácia dnes zložitejšia, že sa odohráva počas pandémie Covid-19 a je limitovaná covidovými opatreniami najmä v jarnom a jesennom období.

Aktuálne číslo ART3 je venované akreditačným procesom na AU. Nesnažíme sa o vyčerpávajúci popis aktuálneho stavu a o uvádzanie detailov. V jednotlivých článkoch len rámcujeme

aktivity, ktorými chceme podporiť kultúru kvality a akreditačný proces. Bližšie sa sústreďíme na Interný grantový systém (IKG), databázový archív umeleckých prác študentov a pedagógov (IDM), konštituovanie Akreditačnej rady a ďalších štruktúr a na komunikačné projekty na posilnenie spolupráce v regióne. Akadémia umení aktívne buduje svoju sieť partnerstiev, pripája sa k výzvam a memorandám, otvára sa novým spoluprácam s organizáciami doma i v zahraničí. AU sa aktivizuje na sociálnych sieťach i v online priestore. Všetky aktivity si kladú za cieľ posilniť AU a napomôcť jej k upevneniu svojho postavenia a mediálnej rezonancii.

Covidová situácia a s ňou spojená požiadavka na okamžitú flexibilitu a rýchlosť spôsobuje, že termíny na plnenie úloh zadávané AU z externého prostredia, ako aj termíny a úlohy vo vnútri našej inštitúcie sa skracujú. Sú požadované okamžité reakcie, čo spôsobuje napätie a tlak na zvyšovanie dynamiky. To, čo v minulosti trvalo dekády, sa dnes realizuje v rozsahu mesiacov. Po dvoch rokoch zmien od môjho nástupu do funkcie rektora môžeme povedať, že stále nie sme na konci. Isté uvoľnenie administratívnej záťaže očakávame však až v druhej polovici budúceho roka, kedy završíme akreditačné procesy.

Naša inštitúcia bude mať v roku 2022 za sebou už 25 rokov svojej existencie. Sme dosť silní na to, aby sme na základe vlastnej reflexie zhodnotili posledné roky a realizovali zmeny a nové vízie, ktoré prospejú nielen študentom a zamestnancom, ale budú mať zásadný vplyv na región a kultúrno-umelecké prostredie. Je čas na odvahu, je čas byť kreatívny a pracovať zodpovedne

i napriek zložitým časom, čeliť výzvam a dať práve teraz zo seba to najlepšie. Dnes je ten čas, kedy sa na nás okolie pozerá oveľa detailnejšie a kritickejšie, kedy médiá zaostrujú svoje pohľady na prácu slovenských vysokých škôl.

Dovoľte mi, aby som vám pri príležitosti končiaceho roka 2021 poďakoval za odvedenú prácu, za váš osobný vklad do skvalitnenia našej inštitúcie, za vaše osobné vízie a nápady, za otvorený a komunikatívny prístup a za vašu spoluprácu, ktorá predbehla vaše motivácie si navzájom konkurovať a súperiť. Pedagógom a umelcom by som rád poďakoval, že aj napriek covidovej situácii realizovali svoje umelecké výstupy a dali spoločnosti vedieť, že sme tu a že sme aktívni. Rád by som poďakoval aj administratívnym zamestnancom, ktorí sú v kontexte realizovaných činností a implementácie nových zmien nútení meniť svoju zaužívanú prax a iniciatívy a zanietene podporujú dynamický život inštitúcie.

Ešte raz vám ďakujem za odvedenú prácu a prajem vám príjemné prežitie vianočných sviatkov a oslavy konca roka. Prajem vám všetko najlepšie, hlavne zdravie a veľa osobných a pracovných úspechov v novom roku 2022.

→ prof. Mgr. Michal Murin, ArtD.
rektor AU

Nedokážeme zastaviť čas, nedokážeme sa dotknúť hviezd, nedokážeme meniť podstatu človeka, s ktorou vníma okolitý svet. Ako ľudia však dokážeme hovoriť, objímať, radosť sa, pomáhať, vnímať.

Vnímanie života ako niečoho pominuteľného je zárukou šťastia, pretože len vtedy si človek uvedomuje čas, vidí hviezdy a dokáže svojimi hodnotami v živote pomáhať nielen sebe, ale aj svojim priateľom, blízkym. Od istého času sa moje prania nemenia; bez ohľadu na končiaci a prichádzajúci rok si vždy nahlas želim iba jedno – zdravie.

A práve pevné zdravie prajem všetkým našim čitateľom, všetkým, ktorí ho v tejto chvíli potrebujú. K zdraviu nech sa ruka v ruku pripojí chuť len tak si zatančovať, vychutnať si prítomnosť priateľov, nájsť si čas na seba, na oddych, nezabúdať na podstatné.

A preto by som nesmierne rada touto cestou poďakovala všetkým členom redakcie ART3 (www.aku.sk).

Ďakujem vám za skvelú prácu, vynikajúce príspevky, spoluprácu, trpezlivosť, profesionalitu, spoločné stretnutia. **ĎAKUJEM** za váš čas, ktorý ste venovali časopisu ART3.

→ Barbora Špániková
Šéfredaktorka ART3

Umenie darovať

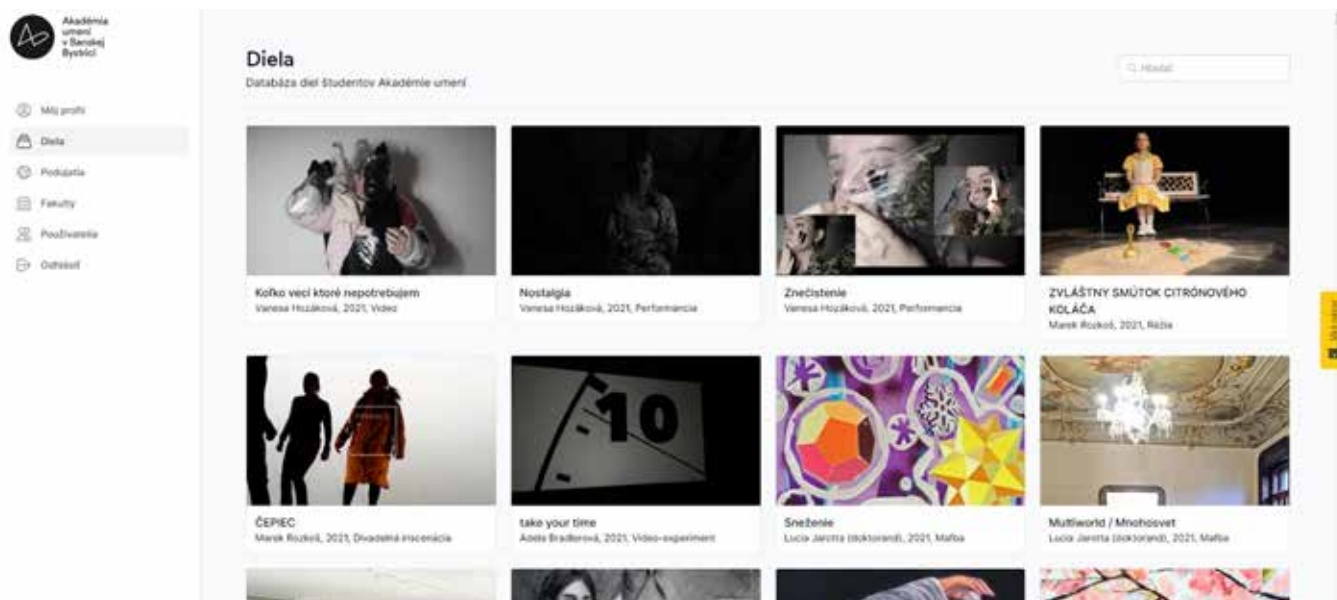
Akadémia umení v Banskej Bystrici odovzdala predvianočnú nádielku darčiekov pre detských pacientov Detskej fakultnej nemocnice s poliklinikou Banská Bystrica. Umenie darovať prináša radosť. Sme radi, že sme mohli aspoň formou malých darčiekov prispieť k radosti a obdarovať. K darčekom pripájame aj želanie skorého uzdravenia a každodenného zdravia.

Poďakovanie zároveň patrí všetkým zdravotníkom, hasičom, dobrovoľníkom, opatrovateľom, všetkým, ktorí dary prinášajú každý deň v podobe starostlivosti, úsmevu, ochoty, trpezlivosti a odhodlania pomáhať.

ĎAKUJEME VÁM

IDM – archív prác študentov a pedagógov

Predstavujeme Vám systém na archiváciu **informácií** usporiadaných v **databáze**, ktoré sú prezentované prostredníctvom rôznych **médií** s akronymom **INFO.DATA.MEDIA (IDM)**. Projekt vytvorenia systému (databázy) archivácie prác študentov celej Akadémie umení je v prvej fáze. Vytvorili sme web (<http://art.aku.sk>) na **zadávanie** semestrálnych a záverečných prác pre každého študenta Akadémie umení. V systéme je možnosť evidovať aj podujatia, ktoré študenti sami alebo v spolupráci s pedagógmi organizovali a na ktorých prezentovali výsledky študentskej alebo pedagogickej činnosti. Študenti majú možnosť v systéme evidovať aj svoju vlastnú (mimoškolskú) umeleckú produkciu. Predpokladáme, že každý študent / študentka si za jeden semester zadá do systému 3 – 5 prác, ktoré majú vo svojej povahe umelecký výstup (nemyslia sa napr. technické cvičenia, fázy rozpracovanosti diela a pod.). Takto každý študent / študentka zaeviduje za školský rok cca 6 – 10 prác. Na konci štúdia by mala mať personalizovaná webová stránka v archíve 30 – 50 prác študenta / študentky (niektoré fakulty majú 6, iné 5-ročné štúdium).

Nemenej závažnou skutočnosťou, hlavne z pohľadu akreditačných procesov, je evidencia umeleckých / vedeckých / publikačných výstupov pedagógov. Systém umožní prezentovať dokumentáciu minimálne 10 najvýznamnejších výstupov evidovaných a prezentovaných v rámci VUPCH – Vedecko umeleckej charakteristiky (tlačivo) konkrétneho pedagóga na všetkých fakultách / katedrách.

Po skončení obdobia na zadávanie prác bude spustená druhá fáza prípravy webu IDM, ktorý pracovne voláme **prezentačná platforma**. Vtedy bude verejnosti sprístupnené webové prostredie, kde bude možné prehľadávať práce podľa mena študenta, podľa predmetov alebo vyhľadávať diela vzniknuté na mimoškolských aktivitách a pod. Táto fáza by mala byť spustená po ukončení zimného semestra 2021/2022 na Akadémii umení.

Pri koncipovaní tohto webu sme uvažovali, že IDM bude databázový informačný systém s verejnou a administratívnou časťou, v ktorom bude mať každý študent akadémie pri nástupe na štúdium vytvorenú vlastnú

sekcii, v rámci ktorej prezentuje a administruje vlastné umelecké výstupy (portfólio), ktoré vznikajú počas štúdia ako súčasť umeleckých výstupov viazaných k výučbe profilových a odborných predmetov alebo ako súčasť umeleckých mimoškolských aktivít. Možnosť administrácie a následnej prezentácie vlastného portfólia majú aj pedagógovia. Zadávanie metadát k umeleckým dielam vytvára štruktúrovanú bázu dát, ktorá dovoľuje generovať rôzne typy prehľadov, štatistík a dokumentov, ktoré sú súčasťou akreditačných procesov a posudzovania kvality pedagogickej a umeleckej činnosti. Akadémia používa IDM ako nástroj, ktorým ubezpečuje verejnosť o kvalite svojej edukačnej práce a umeleckom výskume, ktorý na pôde umenia realizuje. Systematické a koncentrované sprístupnenie umeleckých výkonov študentov, absolventov a pedagógov v dlhšom časovom horizonte vytvára jedinečnú prezentáciu a archív súčasného slovenského umenia, ktoré slúžia na propagáciu akadémie, fakúlt a jednotlivých študijných programov. Dôležitá je aj skutočnosť, že diela sú sprístupňované digitálne a v online prostredí, preto sa na ne dá jednoducho odkazovať a sprístupňovať

ich v rámci sociálnych sietí. Databáza systému IDM tvorí platformu na medzi-inštitucionálnu a umeleckú komparáciu autorov, materiál pre teoretikov umenia pre výskum súčasného umenia, online galériu a okno do umeleckej produkcie akadémie. Sprístupnenie tvorby realizovanej v rámci akadémie je cenným zdrojom motivácie nielen pre záujemcov o štúdium informujúci ich o úrovni a osobnom raste študentov, ktorí študujú príslušné študijné programy, ale aj pre samotných študentov, ktorí vidia tvorbu svojich kolegov a absolventov, ktorí študovali na akadémii v minulosti.

Systém IDM mapuje, archivuje a prezentuje práce, ktoré študenti realizujú aj mimo akademického prostredia. Študenti sú tak vedení, aby prepájali vlastné štúdium s umeleckou praxou už počas školy. Po skončení štúdia každý

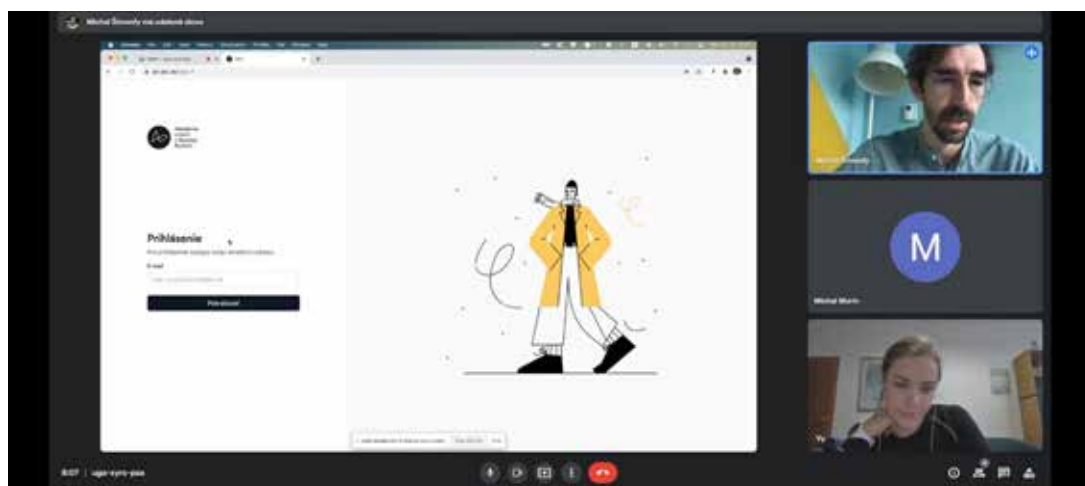
absolvent zanecháva na webe stopu svojho umeleckého štúdia, môže IDM používať ako marketingový nástroj na sprístupnenie a propagáciu vlastnej tvorby. Absolventi môžu vlastné portfólio ďalej dopĺňať aj po skončení školy, čo umožňuje akadémii sledovať umelecký rast a aktivity vlastných absolventov.

Vzhľadom na vnútorné delenie akadémie na fakulty zameriavajúce svoje študijné programy na rôzne oblasti umenia a vzhľadom na skutočnosť, že v rámci informačného systému IDM akadémia sprístupňuje umelecké diela z týchto oblastí, ponúka IDM verejnosti a študentom možnosť uvedomiť si transversálnu medzifakultnú kolaboráciu a presahy a fúzie jednotlivých umeleckých foriem a médií. IDM v neposlednom rade ponúka príležitosť prezrieť si diela a ich záznamy, ktoré boli prezentované prezenčne v rámci koncertov, divadelných a filmových

predstavení, výstav v galériách a na festivaloch, na ktorých sa záujemci o umenie (diváci) nemohli zúčastniť.

Systém IDM je jedným z verejne najviditeľnejších platforiem prebiehajúcej digitalizácie Akadémie umení, ktorú globálne označujeme ako AU.NET. DATA. Táto platforma ďalej zahŕňa Outlook, Teams, digitálny dochádzkový systém, digitálny parkovací systém, systém automatického vrátnika na Fakulte dramatických umení a pod. Zahŕňa aj systémy určené na propagáciu univerzity, ako je mobilná aplikácia Akadémie umení, skupiny na sociálnych sieťach, plánované rekonštrukcie webov fakúlt a hlavnej stránky Akadémie umení a pod.

→ Prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.
rektor AU
iniciátor a spoluautor projektu IDM

Printscreen prezentácie systému IDM, ktorú pre viac ako 600 študentov všetkých troch fakúlt AU realizovali Michal Murin (rektor) a Gabriela Birošová (PR referentka)

Vítazný grafický návrh PF 2022

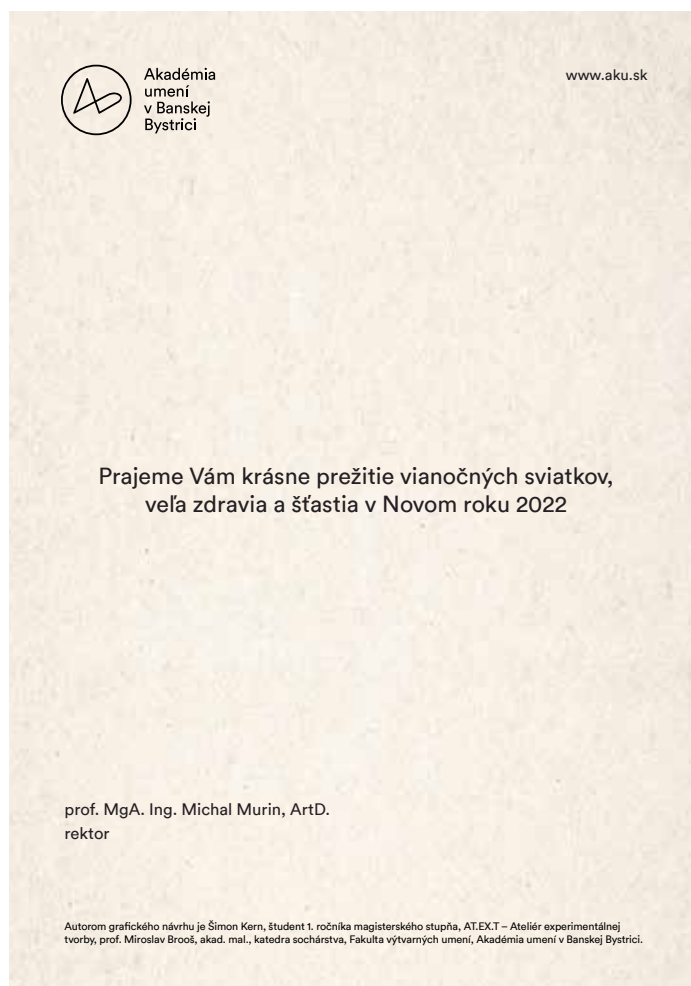
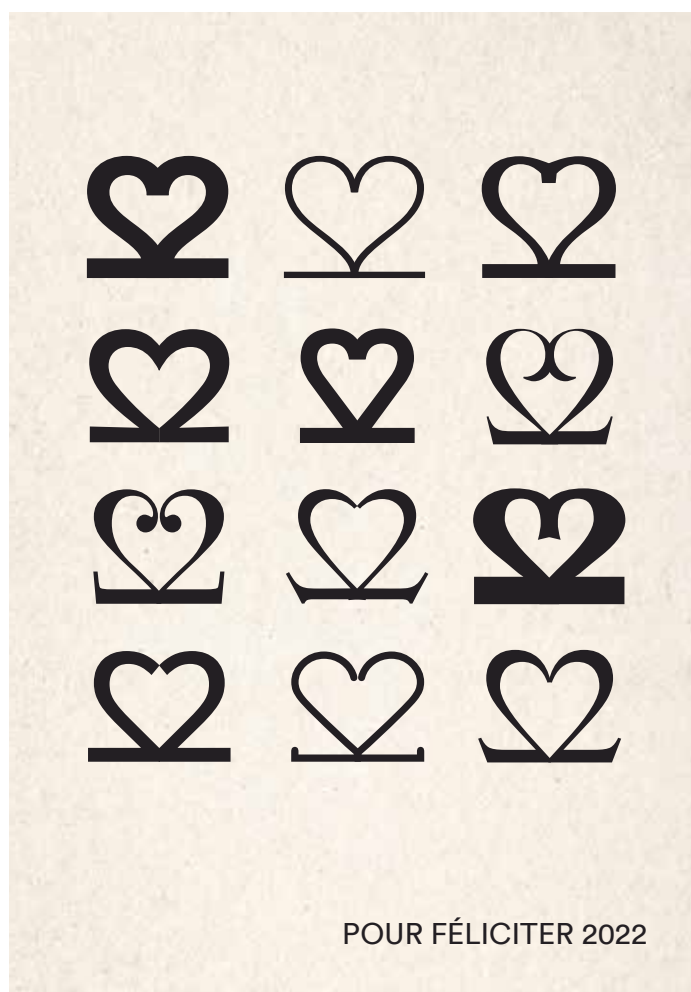
Akadémia umení v Banskej Bystrici vyhlásila v novembri VÝZVU NA GRAFICKÝ NÁVRH NOVOROČNÉHO POZDRAVU / PF' 2022 / AU BB.

Autorom víťazného návrhu sa stal Šimon Kern, ktorý je študentom prvého ročníka magisterského štúdia v Ateliéri experimentálnej tvorby / AT.EX.T u prof. Miroslava Brooša, akad. mal., na Katedre sochárstva a priestorovej tvorby Fakulty výtvarných umení, AU BB.

Číslo 2 predstavuje v numerológii silu porozumenia, zároveň je číslom pokory, skromnosti a vzájomnej tolerancie a pochopenia.

Šimonovi Kernovi ďakujeme za nádhernú symboliku, ktorú v mene AU môžeme prostredníctvom PF 2022 AU BB šíriť ďalej.

Zároveň ďakujeme všetkým študentom a študentkám, ktorí sa do výzvy zapojili a zaslali svoje grafické návrhy.

AU v sieti: LinkedIn a Academia

AU v sieti: LinkedIn

LinkedIn („linked-in“) je internetová sociálna sieť, ktorá od roku 2003 slúži na vytváranie profesijných kontaktov a podporu profesionálneho sieťovania. V súčasnosti ide o najväčší network s profesijnou orientáciou. Platforma LinkedIn má dnes viac ako 700 miliónov členov a približne 50 miliónov registrovaných spoločností. Je dostupná v 24 jazykoch v 200 krajinách sveta.

V zmysle rozvojových zámerov a digitalizácie procesov na Akadémii umení v Banskej Bystrici sme sa v druhej polovici roka 2021 rozhodli integrovať túto platformu do nášho komunikačného portfólia a vytvorili sme oficiálnu podstránku AU v sieti LinkedIn. Profil AU je momentálne dostupný na webovom sídle: <https://sk.linkedin.com/school/akademia-umeni-v-banskej-bystrici/>.

Ak si teda plánujete zriadiť váš osobný profesijný LinkedIn profil (alebo ho už vlastníte) – či už ako pedagóg alebo študent, viete ho prepojiť – „prelinkovať“ s profilom Akadémie umení. Profil užívateľa umožňuje zverejniť vaše osobné a profesijné curriculum, ale aj ďalšie informácie, ktoré môžete organizovať podľa kategórií. Prostredníctvom zdieľania kontaktov je užívateľ zapojený do inteligentnej databázy kontaktov s globálnym dosahom. Vďaka pokročilému vyhľadávaniu dokážete „vydolať“ svojich súčasných aj bývalých kolegov, spolužiakov z univerzít, alebo nájsť nových partnerov pre spoluprácu.

LinkedIn vie byť z pohľadu uplatnenia našich absolventov v tvorivej praxi naozaj užitočným nástrojom a ponúka

mnohé zaujímavé možnosti v podobe vlastných aplikácií. Táto sieť je užitočná aj pre profiláciu a profesijný rozvoj umelcov – pedagógov, ktorí praktizujú napr. odborný umelecký výskum, alebo chcú byť súčasťou medzinárodných umeleckých (interdisciplinárnych) tímov.

<https://sk.linkedin.com/school/akademia-umeni-v-banskej-bystrici/>

ACADEMIA

AU v sieti: Academia

Academia (alt. Academia.edu) je jednou zo súčasných globálnych online platforiem, ktoré ponúkajú užívateľom možnosť prezentovať odborný (umelecký) výskum v rámci ich aktivít, a to s podporou vzájomného sieťovania profilov. Academia vznikla v roku 2008 a dnes má vyše 70 miliónov registrovaných užívateľov. Jej aktuálnymi konkurentmi sú známe internetové portály ako ResearchGate alebo Univariety.

Akadémia umení v Banskej Bystrici je ako vzdelávacia inštitúcia od apríla 2021 súčasťou tejto platformy a disponuje vlastným oficiálnym profilom na <https://aku-sk.academia.edu/>. V rámci podstránky AU sú vytvorené podkategórie týkajúce sa jednotlivých fakúlt

AU a umožňujú asociatívne prepojenie s osobnými / profesijnými profilmi pedagógov a študentov s príslušnou fakultou alebo daným ateliérom či pracoviskom. Profil AU na academia.edu ponúka tiež kompletný sumár ročníkov časopisu ART3 v podobe pdf, ktoré si môže prezerateľ, resp. stiahnuť ktorýkoľvek online užívateľ.

Podobne ako ostatné profesijne orientované sociálne siete, aj Academia ponúka platenú „premium“ verziu, ktorej súčasťou sú ďalšie pokročilé funkcie. Podstatou academia.edu je najmä zdieľanie textových a obrazových (multimediálnych) vedeckých prác a prezentácií autorov, ktorí sú tak vystavení „permanentnej“, resp. potenciálnej komunikácii. Z pohľadu základného sieťovania (networkingu) a digitalizácie AU je aj tento krok ďalšou dôležitou „súčiastkou“. Academia je zaiste efektívnym online nástrojom, ktorým dokážeme propagovať a svojím spôsobom aj archivovať našu kreatívnu činnosť, resp. aktivity tvorivých jednotlivcov a tímov na Akadémii umení v Banskej Bystrici.

<https://aku-sk.academia.edu/>

→ doc. Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.

prorektor pre rozvoj, projektovú činnosť a informatizáciu

Akadémia

„zážitkového“ typu

Rozšířený report

z návštěvy ASP

v Katovicích (PL)

Ako zástupcovia vedenia Akadémie umení v Banskej Bystrici sme 23. – 27. novembra 2021 absolvovali návštevu Akadémie umení (Akademia Sztuk Pięknych) v Katovicích v rámci mobility Erasmus+. Novopostavený univerzitný campus, ktorý bol otvorený v roku 2015, nadväzuje na pôvodnú architektúru ASP a dopĺňa jednu z pôvodných mestských štvrtí. Táto umelecká akadémia bola vyše polstoročie súčasťou krakovskej akadémie; posledné dve dekády je samostatnou inštitúciou. Dnes disponuje dvoma fakultami so zameraním na výtvarné umenie a dizajn a najmä rozvinutou priestorovou a technologickou infraštruktúrou: Fakulta výtvarného umenia pozostáva z Katedry maľby, Katedry polygrafie, Katedry intermédií a scénografie a Fakulta dizajnu z Katedry multimédií, Katedry vizuálnej komunikácie a Katedry grafického a industriálneho dizajnu. V danej štruktúre je zastúpených takmer 50 ateliérov pod vedením pedagógov a umelcov.

Na hlavnom stretnutí so zástupcami vedenia ASP v Katovicích, ktoré prebiehalo mimochodom v elegantných historických priestoroch bývalého kasína(!), boli prítomní okrem bývalého rektora ASP prof. Mariana Oslisla, aj asoc. prof. Lesław Tetla, prorektor pre vzdelávanie a asoc. prof. Justyna Kucharczyk, prorektorka pre výskum a spoluprácu. Miting sa niesol v otvorenom dialógu a v priateľskej atmosfére a jeho výsledkom je dohoda o bilaterálnej spolupráci medzi AU v Banskej Bystrici a ASP v Katovicích vo forme memoranda, ako aj nová rámcová partnerská zmluva Erasmus+ medzi oboma inštitúciami.

Vďaka našej viacročnej kolegiálnej spolupráci s bývalým rektorom ASP v Katovicích prof. Marianom Oslislom, dnes odborným garantom a vedúcim PDM (Pracownia działań multimedialnych – Ateliér multimedialných aktivít), sme mali možnosť nazrieť veľmi detailne do portfólia študentských projektov a celkovej činnosti ateliéru. Odbornými asistentmi ateliéru sú Ksawery Kaliski (interaktívne médiá), Piotr Ceglarek (sound design) a Krzysztof Zygański (film a médiá). Mimochodom, posledný z menovaných je absolventom známeho režiséra Krzysztofa Kieślowskeho. Krzysztof Zygański nám tiež predstavil svoju prácu na autorskom interaktívnom AI softvéri, ktorý vyvíja pre študentov scenáristiky.

Je zaujímavé a zároveň inšpiratívne, akým spôsobom sa dnes vysporadúvajú jednotlivé ateliéry s trendmi v oblasti interdisciplinárnych presahov v súčasnej umeleckej tvorbe. K tomu neraz výrazne prispieva pokročilé technologické zázemie, ktorým táto vysoká škola disponuje. ASP v Katovicích ponúka svojim študentom a rezidentom v rámci mobilít veľkoformátové dielne, produkčno-prezentačné ateliéry a haly, multimedialne miestnosti a technologické učebne či veľkorysé ateliérové priestory. Na mape akadémie nájdeme taktiež veľkokapacitnú multifunkčnú kinosálu, univerzitnú knižnicu a átrium, kde sa v letných mesiacoch konajú verejné podujatia rôzneho typu.

Priam „encyklopedický“ komentár prof. Oslisla súvisiaci s evolúciou školy, ktorý stál pri spomínanej historickej renovácii katovickkej ASP alebo pri vzniku univerzitnej galérie Rondo Sztuki v centre mesta či ďalších dislokovaných

pracovnísk akadémie, nám pomohol vytvoriť si ucelenú predstavu a zväziť celkový potenciál z pohľadu možných budúcich kolaboratívnych projektov s banskobystričskou AU.

Našou misiou bolo preskúmať aj možnosti pre nové formy spolupráce v rámci projektu Simulačného centra ART3, ktorý je realizovaný na AU BB. Multimedialne nastavenie ASP v Katovicích je v tomto smere ideálne, a to najmä z pohľadu kooperácie na tímových umeleckých projektoch v nadväznosti na tvorivú prax, podnikateľské prostredie či kreatívny priemysel. Ateliér animácie a počítačových hier (Pracownia animacji i gier komputerowych) pod vedením prof. Bogdana Króla je v tomto duchu ideálnym príkladom. Svojou koncepciou je zameraný na game development a je jedným zo zaujímavých príkladov prepojenia edukačnej roviny s praxou. Štúdio má profesionálne AV laboratórium, štúdio pre stop-motion animácie a virtuálnu realitu, ako aj laboratórium 3D tlače. Okrem iného tento ateliér spoluorganizuje medzinárodný multimedialný Art+Bits Festival. Naše stretnutie v rámci tohto pracoviska moderovali prakticky všetci zúčastnení, výber z tvorby študentov predstavili odborní asistenti ateliéru Marcin Nowrotek (2D a 3D animácia), Alexander Caban (gaming a VR), Michał Rodziński (2D a 3D animácia) a Jacek Latoń (zvukové štúdio).

Iný príklad aktivity v edukačnom prostredí nám odprezentoval umelec a prodekan Fakulty výtvarných umení Dr. Paweł Szeibel, ktorý v spolupráci s odbornou asistentkou Dr. Joannou

An “experiential” type academy Extended report from the visit to ASP in Katowice (PL)

As representatives of the management of the Academy of Arts in Banská Bystrica (AU BB), we visited the Academy of Arts (Akademia Sztuk Pięknych) in Katowice on November 23-27, 2021 as part of Erasmus + mobility. The newly built university campus, which opened in 2015, builds on the original ASP architecture and complements one of the original city districts. This art academy had been part of the Krakow Academy for more than half a century, and has been an independent institution for the last two decades. Today it has two faculties focusing on fine arts and design, but especially a developed spatial and technological infrastructure - the Faculty of Fine Arts consists of the Departments of Painting, Printing, Intermedia and Scenography, Faculty of design of the Departments of Multimedia, Visual Communication, Graphic and Industrial Design. Almost 50 studios under the leadership of teachers and artists are represented in the given structure.

At the main meeting with the representatives of the ASP management in Katowice, which by the way took place in the elegant historical premises of the former casino, were present former Rector of the ASP prof. Mariana Oslisla, as well as the associate prof. Lesław Tetla-Vice-Rector for Education, and associate prof. Justyna Kucharczyk- Vice-Rector for Research and Cooperation. The meeting took place in an open dialogue and a friendly atmosphere and resulted in an agreement on bilateral cooperation between AU BB and the ASP in Katowice in the form of a memorandum, as well as a new Erasmus+ framework partnership agreement between the two institutions.

Thanks to our multi-year cooperation with the former Rector of ASP in Katowice - prof. Marian Oslill, today a guarantee and head of PDM (Pracownia działań multimedialnych - Studio of Multimedia Activities), we had the opportunity to look in great detail at the portfolio of student projects and the overall activities of the studio. The studio's assistant professors are Ksawery Kaliski (interactive media), Piotr Ceglarek (sound design) and Krzysztof Zygalski (film and media). By the way, the latter is a graduate of the famous director Krzysztof Kieślowski. Krzysztof Zygalski also introduced us to his work on his own interactive AI software, which he develops for screenwriting students.

It is interesting and at the same time inspiring to see how the individual studios today deal with trends in the field of interdisciplinary overlaps in contemporary art. The advanced technological background of this university makes a significant contribution to this. ASP in Katowice offers its students, but also residents on the mobility large-format workshops, production-presentation studios and halls, multimedia rooms and technology classrooms or generous studio spaces. Among other premises we may also find a large-capacity multifunctional cinema hall, a university library and an atrium, where public events of various types take place in the summer months.

An almost “encyclopedic” commentary related to the evolution of the school by prof. Oslisla, who stood at the aforementioned historical renovation of ASP in Katowice or at the establishment of the Rondo Sztuki University Gallery

in the city center or other locations of the academy, helped us to form a comprehensive idea and consider the overall potential in terms of possible future collaborative projects with the Academy of Arts in Banská Bystrica.

Our mission was also to explore the possibilities for new forms of cooperation within the project of the ART3 Simulation Center, which is implemented at AU BB. The focus on multimedia at ASP in Katowice is ideal in this respect, especially from the point of view of cooperation on team art projects in connection with creative practice, business environment or creative industry. Animation and computer games studio (Pracownia animacji i gier komputerowych) under the leadership of prof. Bogdan Król is an ideal example. Its concept is focused on game development and is one of the interesting examples of connecting the educational level with practice. The studio has a professional AV laboratory, a studio for stop-motion animation and virtual reality, as well as a 3D printing laboratory. Among other things, this studio co-organizes the international multimedia Art+Bits Festival. Our meeting within this workplace was moderated by practically all participants, the selection of students' work was presented by studio associate professors - Marcin Nowrotek (2D and 3D animation), Alexander Caban (gaming and VR), Michał Rodziński (2D and 3D animation) and Jacek Latoń (sound studio).

Another example of activity in the educational environment was presented to us by the artist and vice-dean of the Faculty of Fine Arts - Dr. Paweł Szeibel, who in collaboration with assistant

Zdzienicka-Obalek pracuje v oblasti ekologického umenia. Konceptcia výhľadového projektu AU BB pod názvom „Zelená akadémia / Green Academy“ ich zaujal a je možné, že tento vzájomný dialóg prerastie do intenzívnej interinštitucionálnej kooperácie v danej oblasti.

Ďalšiu významnú rolu na pôde ASP v Katoviciach zohráva grafický dizajn, ktorý má svoju excelentnú pozíciu aj v celoeurópskom kontexte. Ateliéry grafiky a polygrafie, ktoré sa nachádzajú v zrekonštruovaných priestoroch bývalých kasární, ponúkajú študentom funkčné využitie pôvodných (dnes už historických), ako aj technicky progresívnych zariadení. V tomto prípade sme boli konfrontovaní s výnimočnými príkladmi generačného spojenia na pozadí nových prístupov a tradičných umeleckých žánrov. Čo dodať na záver? Po zhliadnutí pracovnej atmosféry a komplexného „pipeline“ na ASP v Katoviciach môžeme bez pochyb konšta-

tovať, že táto inštitúcia je pre študentov a pedagógov, ale aj pre akéhokoľvek návštevníka Katovic, pokročilou akadémiou „zážitkového“ typu.

<https://www.aku.sk/sk/univerzita-au/aktuality/436-novy-partner-au-v-banskej-bystrici-asp-v-katoviciach.html>

<https://asp.katowice.pl>

→ doc. Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.

prorektor pre rozvoj, projektovú činnosť a informatizáciu AU BB

professor Dr. Joanna Zdzenicka-Obalek work in the field of ecological art. They were interested in the concept of the AU BB outlook project entitled "Green Academy" and it is possible that this mutual dialogue will grow into intensive interinstitutional cooperation in the given area.

Another important role at ASP in Katowice is played by graphic design, which also has an excellent position in the European context. The graphics and printing studios, which are located in the renovated premises of the former barracks, offer students a functional use of the original (now historical), as well as technically progressive facilities. In this case, we were confronted with exceptional examples of generational connection against the background of new approaches and traditional artistic genres. What could be added at the end? After looking at the working atmosphere and the complex "pipeline" at ASP in Katowice, we can undoubtedly state that this institution is an advanced "experiential" type academy for students and teachers, but also for any visitor to Katowice.

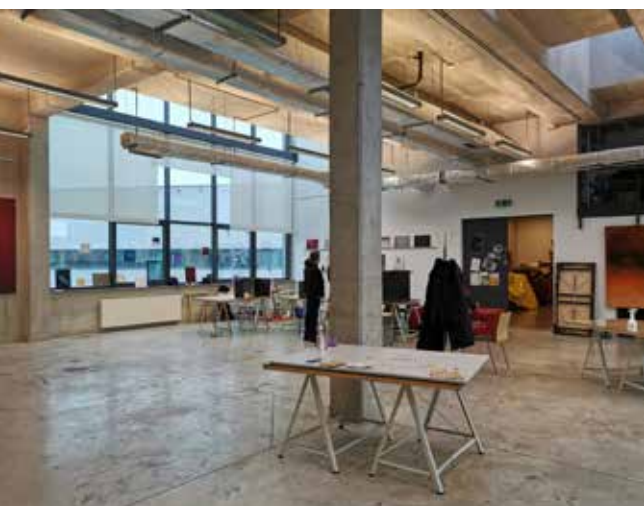
<https://www.aku.sk/sk/univerzita-au/aktuality/436-novy-partner-au-v-banskej-bystrici-asp-v-katoviciach.html>

<https://asp.katowice.pl>

→ doc. Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.

Vice-Rector for Development, Project Activities and Informatization of AU BB

Simulačné centrum ART3

– miesto umeleckých interakcií

Od úspešného spustenia projektu „ART3 – Simulačné centrum“ prešiel už nejaký ten čas. Prostredníctvom nasledujúcich riadkov by sme vám radi priblížili procesy, ktoré prebiehajú na pozadí tohto špecifického projektu. O plánoch, nastaveniach či postupne realizovaných aktivitách Simulačného centra ART3 sa zhovárane s prorektorom pre rozvoj, projektovú činnosť a informatizáciu AU – doc. Mgr. art. Ing. Richardom Kittom, ArtD.

Programovým cieľom tohto projektu je vytvorenie simulačného centra na Akadémii umení v Banskej Bystrici. O akej forme „simulácie“ hovoríme v súvislosti s implementáciou projektu a jeho etablovaním pod hlavičkou Simulačného centra ART3?

Opodstatnenosť simulačného centra, ako napovedá jeho samotný názov, najlepšie vystihuje príklad študenta, ktorý navštevuje umeleckú vysokú školu a popritom pracuje part time ako automechanik, respektíve študentky, ktorá popri štúdiu riadi svoj vlastný e-shop s kozmetikou. Zámerne provokujem a tak trochu „pythonovsky“ naznačujem to, čomu sa v tejto nie ľahkej situácii chceme v rámci Simulačného centra ART3, venovať. Prepojenie edukácie s tvorivou praxou je stará „vzdušná a večná“ téma, hovorí sa o nej desaťročia. V našej geografickej zóne sme častokrát svedkami zavádzania a testovania rôznych postupov, ktoré súvisia s pokusom o medzirezortný setting alebo krkolomnú aplikáciu zahraničných modelov. Ale stretávame sa aj s komplexnejším pohľadom na úlohu umeleckých vysokých škôl a ich spoločenskú pozíciu. V našom prípade budeme „simulovať“ real time. To znamená, že máme pred sebou realizáciu konkrétnych umeleckých konceptov,

na ktorých sa podieľajú predovšetkým študenti a pedagógovia v rámci vybraných odborných predmetov. Kreatívny proces, kde vznikajú tematické výstupy sú výsledkom priamej komunikácie a kooperácie s externými lektormi a partnermi z praxe. Nastáva tak zaujímavá situácia – externisti sa stávajú priamymi účastníkmi už pri počiatkoch nastavení kreatívnych výstupov, alebo vstupujú do procesu aktívne svojou technickou a technologickou podporou či verejnou distribúciou, vlastnou prezentačnou platformou a podobne. Z pohľadu AU BB je projekt simulačného centra naozaj výzvou – najmä kvôli živej medzifakultnej spolupráci a rôznym formám potenciálnych interakcií. Generovanie výstupov vytvorených študentskou bázou je niečo, s čím sa dá pracovať ďalej – a simulačné centrum je nástrojom, ktorý bude, ako veríme, v tomto veľmi užitočný. Umelecká produkcia neostane v archívoch a depozitoch školy a bude možné s ňou aktívne narábať. Derivátmi tohto procesu bude propagácia činnosti študentov a pedagógov AU a v širšom kultúrnom kontexte aj samotnej akadémie ako dynamickej edukačnej inštitúcie. Takýto systém sa môže stať veľmi motivačným a hoci je do istej miery simulačný, prináša konkrétne výsledky s reálnou pridanou hodnotou.

V charakteristike projektu sú zadefinované etapy realizácie jednotlivých aktivít. Aké činnosti a procesy v súvislosti so simulačným centrom sa už uskutočnili? Viete nám priblížiť aktuálny priebeh aktivít alebo ich plánovanú koncepciu?

Úvodnú etapu máme za sebou. Vďaka realizačnému tímu projektu sa podarilo pripraviť základný techno-

logický background, ktorý dopĺňa už existujúcu infraštruktúru a svojou povahou zasahuje najmä do priestorových kapacít FDU. Túto časť koordinovali kolegovia – prorektor a hlavný riešiteľ projektu Peter Vítko, dekan FVU Ľubomír Viluda a kvestorka Petra Virágová. Paralelne s touto aktivitou prebiehalo nastavenie jednotlivých koncepčných celkov, ktoré tvoria celkovú dramaturgiu výstupov. Tento part bolo potrebné naštíť „namieru“ a detailne rozpracovať, keďže v pôvodnej projektovej fáze išlo viac-menej o stanovenie základných rámcov dramaturgie. Spoločne s prorektorkou Barborou Špánikovou sme pripravili niekoľko scenárov, a to s ohľadom na variabilnosť a inovatívnosť, ale aj reálne kapacitné a personálne možnosti všetkých pracovísk AU BB. Takže hlavnú etapu projektu tvorí kompaktný balík aktivít, ktoré majú vo výsledku multimediálny charakter a budú realizované v priebehu akademického roka 2022. Okrem ľudí z realizačného tímu sa na nich budú podieľať aj ďalší pedagógovia a doktorandi z prostredia FDU, FMU a FVU. Predbežnou výhodou je finálny charakter prakticky každého umeleckého výstupu, kde sme sa snažili o komplexné a funkčné zapojenie všetkých troch fakúlt. Veríme, že takto vnímaná činnosť Simulačného centra ART3 sa stane prirodzenou súčasťou AU BB a prinesie inšpiratívne momenty. Podstatným bude generovanie nových príležitostí a zlepšovanie podmienok pre vznik ďalších tvorivých spoluprác, ktoré v tomto momente vieme sčasti predpovedať.

Simulačné centrum ART3 bude tvoriť viacpriestorové zázemie. Mohli by ste priblížiť základné priestorové bunky simulačného centra, ktoré sa v rámci postupnej

inklúzie stanú súčasťou jedného živého celku?

Spomínal som už efektívne využitie priestorov FDU. Štúdio ART3 tvorí pracovnú základňu alebo akýsi prienik všetkých aktivít simulačného centra a je situovaný v už existujúcom televíznom štúdiu FDU. Samozrejme, bude k permanentnej dispozícii všetkým trom fakultám AU BB, ako i ďalším zainteresovaným stranám. K tejto schéme sme dospeli po dôslednom zvážení pre a proti, a to ešte vo fáze koncipovania projektu. Dôvodom je predovšetkým požadovaná univerzálnosť a modulárnosť projektu, ako aj multimediálna povaha výstupov. Ďalšie technologické celky sú detašované priamo na FMU a FVU. Podstatou je práve networking, ktorý naznačujete v otázke. Sieťovanie či už makroskopické alebo mikroskopické je logickým dôsledkom, a je aj jednou z hlavných tém Simulačného centra ART3. Je jeho základnou stratégiou. Súčasťou simulačného centra je okrem štúdia, produkčných a postprodukčných pracovísk aj tzv. chill out zóna v foyeri FDU, ktorá bude voľne prístupná študentom a pedagógom AU BB. Predstavuje originálny priestor pre stretávanie sa a ponúka zázemie pre rôzne diskusné či prezentačné formáty.

Jedným z merateľných ukazovateľov projektu simulačného centra bude sumár tvorivých a umeleckých aktivít, ktoré využívajú alebo rozvíjajú potenciál medzifakultnej spolupráce. Vedeli by ste nám v krátkosti predstaviť tie, ktoré vzniknú priamo na báze Simulačného centra ART3?

Áno, samozrejme. Paralelnou misiou simulačného centra (okrem simulácie) je aj „stimulácia“ interného prostredia akadémie. Model ART3 je postavený na multimediálnej produkcii, postprodukcii a prezentácii umeleckej tvorby – čo je dôležitý a cielený aspekt, ktorý ponúka a priori možnosť zapojenia sa všetkých fakúlt a katedier AU BB do vybraných kreatívnych procesov. Ak môžem byť mierne ironický, s meraním „nemerateľného“ máme ako kreatívci a „kultúrne improvizátori“ svoje bohaté skúsenosti. A podobne to je aj v tomto prípade. Projektovým jazykom hovoríme o 20-tich identifikovateľných výstupoch, ktoré vzniknú na báze simulačného centra, a to počas trvania samotného projektu. Pre nás to znamenalo nastaviť identickú dramaturgiu projektu a zostaviť celoročný program, ktorý je kompaktný a kompatibilný s prostredím AU BB. Aktivita sú rozdelené do dvoch základných kategórií

– jednu tvoria rámcové celoakademické podprojekty, ako napríklad Open Days, Summer Academy či vybrané projekty podporené schémou IGS (Interný grantový systém). Súčasne ide o plánované aktivity vedenia AU BB, ktoré súvisia s prípravou osláv 25. výročia Akadémie umení. Druhú kategóriu predstavujú konkrétne aktivity riešiteľov z jednotlivých fakúlt s dôrazom na medzifakultnú spoluprácu. Naša priebežná koordinácia spočíva v akejsi „open source“ réžii a tam, kde je to potenciálne, vstupujeme do hry doplnujúcimi návrhmi a postrehmi (v zmysle celkovej dramaturgie a „usmerňovania energie“). Charakter týchto výstupov je prevažne multimediálny – sú to digitálne záznamy umeleckých a diskusných podujatí, podcasty, audioknihy, mikro-dokumenty či profily umelcov, streamingy Štúdia ART, online archív projektu a ďalšie. Súčasťou projektu je tiež vytvorenie multimediálnych učebných materiálov. Chcem zdôrazniť, že na všetkých týchto aktivitách sa podieľajú študenti a doktorandi pod vedením pedagógov a lektorov. Každá z fakúlt AU BB participuje na programe 2–3 už existujúcimi odbornými predmetmi, zároveň navrhuje 2–3 externých partnerov z praxe. Túto záležitosť má na starosti riešiteľský tím simulač-

ho centra, v ktorom má každá z fakúlt svoje pomerne zastúpenie.

Vytváranie simulačných alebo coworkingových centier predstavuje v súčasnosti neodmysliteľnú súčasť rozvoja každého akademického prostredia. Môžeme počítať s využitým potenciálu Simulačného centra ART3 aj z pohľadu medzinárodnej spolupráce?

Jednoznačne áno. I keď internacionálny presah nie je priamo požadovaným výstupom projektu. Coworking je trendom posledných rokov, hoci ako taký nie je vyslovene viazaný na edukačné prostredie. Pre nás ako umeleckú vzdelávaciu inštitúciu je však veľmi dôležité sledovať trendy v oblasti tvorivej praxe, ktoré sú dnes veľmi rôznorodé a neraz hybridné. V poslednom období sa aj v našich podmienkach – v prostredí umeleckého vzdelávania dostáva do popredia interdisciplinárny výskum, preferuje sa multižánrový prístup a kognitívne myslenie. Akákoľvek forma dočasnej migrácie, mobility či komunikácie, i keď s aktuálnymi obmedzeniami v podobe pandemických opatrení, je prirodzená a veľmi podnetná. Pre simulačné

centrum a jeho udržateľnosť to platí dvojnásobne. Sharing skúseností, ideí a následná tvorivá kolaborácia je overený spôsob, a to zďaleka nielen z pohľadu možného lokálneho rozvoja. Takmer každá zahraničná spolupráca vie byť pre slovenský kultúrny či umelecký priestor „mentálnou injekciou“, neraz aj veľmi užitočnou reflexiou. Rovnako po našej nedávnej návšteve na ASP v Katoivicach (v novembri tohto roku, pozn. redakcie) sme si mohli opäť potvrdiť dôležitosť cezhraničnej spolupráce. Nami prezentovaný projekt Simulačného centra ART3 zaujal poľských partnerov natoľko, že v blízkej dobe môžeme očakávať užšiu konkrétnu spoluprácu práve s touto inštitúciou. Zdá sa, že z pohľadu implementácie projektu simulačného centra ide len o začiatok adventúry, ktorá tak skoro neskončí.

Vo svojej pedagogickej a umeleckej praxi ste sa stretli s mnohými zahraničnými inklúziami, ktoré podnecovali inovačné postupy vo vzdelávaní, otvárali priestor pre nové prístupy vo vyučovaní či podporovali mobilitu študentov a vznik kolaboratívnych autor-ských výstupov. Ako vy vnímate

možnosti Akadémie umení v Banskej Bystrici dostať sa do priestoru národných alebo cezhraničných medziodborových spoluprác?

Každá vysoká škola na Slovensku disponuje širším portfóliom medzinárodných kontaktov. Komunikácia s európskymi partnerskými školami sa dnes sústreďuje hlavne okolo projektu Erasmus+ alebo súvisí s riešením medzinárodných rozvojových projektov rôzneho typu. Nie je ťažké všimnúť si, že ide o evidentný spoločenský progres – kooperácia je dnes bežnou a nevyhnutnou súčasťou života na školách. Alebo by to tak aspoň malo byť. Inou vecou je, akým spôsobom, alebo čo konkrétne, dokážu partneri zo vzniknutej synergie vyťažiť. Na margo tejto témy, dovoľte ešte jeden nenápadný, ale dôležitý postreh. Investícia v podobe personálneho know-how, ktorý jednotlivec alebo skupina dokáže zdieľať v prospech inštitúcie resp. inštitucionálnych projektov, je v našom prostredí prehliadanou vecou. Tento problém tkvie často v nastavení („mind setting“), komunikácii a často prozaicky súvisí s nedostatočnou motiváciou zainteresovaných ľudí. Má teda psychologický rozmer. Dnes zo skúse-

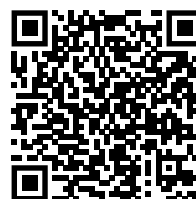

ností, napríklad pri riešení projektov so škandinávskymi partnermi, vieme, že pomer v rámci podpory ľudských a materiálno-technických zdrojov – ako základných komponentov akéhokoľvek projektu – je v prvom rade postavený práve na exkluzívnej podpore a profesionalizácii ľudských zdrojov. Budem rád, ak sa projekt Simulačného centra ART3 ocitne práve v tejto rovine a prinesie úžitok jednotlivcom (študentom, pedagógom), tvorivým tímom a súbežne aj celej inštitúcii. To predpokladá intenzívnejšiu priamu komunikáciu, transparentnosť a vzájomný rešpekt. Ale aby som na tomto mieste nezasahoval do kompetencií psychoanalytika... Týmto pozývam všetkých entuziastov na AU BB, aby sa zapojili do kreovania otvorených medzifakultných tímov s jediným cieľom: rozšíriť spoločnú databázu originálnych konceptov či umeleckých diel a propagovať ich nielen v domácom prostredí. Simulačné centrum ART3 je dôležitým kanálom, vďaka ktorému dokážeme komunikovať s externým prostredím, alebo ak chcete, okolitým svetom AU BB.

Ďalšie informácie o projekte Simulačného centra ART3 – pozri 01/2021
https://www.aku.sk/images/Menu/Univerzita/Media_PR/art3/art3_marec_2021_web.pdf

→ s Richardom Kittom sa zhovárala
 Barbora Špániková
 foto: Gabriela Birošová

Akreditačné procesy

časť I.

Akadémia umení a jej súčasti v súčasnosti prechádzajú hlbokými vnútornými zmenami, ktoré vyvoláva okrem pandemickej situácie a prechodu na dištančnú metódu vzdelávania najmä prechod na nové akreditačné štandardy. Akadémia umení musí v zmysle platnej legislatívy do konca akademického roka 2021/2022, t.j. do 31. augusta 2022, splňať všetky požiadavky štandardov pre študijné programy, habilitačné a inauguračné konania a vnútorný systém kvality. Od septembra 2020 preto vedenie akadémie a ďalšie určené osoby z radov pedagógov, študentov a externého prostredia prehodnocujú ponuku študijných programov, ktoré Akadémia umení poskytuje a pripravujú riešenia (nové študijné programy, rozšírenie predmetov existujúcich študijných predmetov, zlúčenie študijných programov...) pre študentov, ktorí študujú študijné programy, pri ktorých nie je predpoklad, že by bolo možné zabezpečiť splnenie všetkých štandardov (personálne pokrytie, výkonné parametre pre tvorivú činnosť, finančné ukazovatele...).

Čo sú štandardy a čo je akreditácia?

Štandardmi sa rozumie súbor požiadaviek, kritérií a ukazovateľov, ktorých plnením je podmienené udelenie oprávnení vysokej školy vytvárať, uskutočňovať a upravovať študijné programy a habilitačné a inauguračné konania v príslušnom študijnom odbore. Akreditácia je zjednodušene povedané overenie spôsobilosti, či vzdelávacia inštitúcia spĺňa podmienky ustanovené všeobecne záväznými predpismi, najmä Zákom č. 269/2018 Z. z. o zabezpečovaní kvality vysokoškolského

vzdelávania, Zákom č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a ďalšími vyhláškami. Tieto všeobecne záväzné predpisy následne odkazujú na ďalšie dokumenty, ktoré bližšie formulujú štandardy, ktoré by mala inštitúcia naplniť.

Aké sú teda hlavné štandardy, z čoho vychádzajú, kto ich formuluje?

V súčasnej akreditácii pôjde predovšetkým o naplnenie troch skupín štandardov: štandardy pre vnútorný systém kvality, štandardy pre študijné programy a štandardy pre habilitačné a inauguračné konanie. Štandardy pre vnútorný systém a štandardy pre študijný program vychádzajú zo štandardov a usmernení na zabezpečovanie kvality v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area), tzv. ESG z roku 2015. Návrh štandardov vypracovala Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo v spolupráci s odborníkmi z vysokoškolského prostredia a praxe na Slovensku aj v zahraničí. Do procesu boli zapojené reprezentácie vysokých škôl, zástupcovia zamestnávateľov, študenti, ale aj verejnosť prostredníctvom verejného pripomienkového konania. Štandardy boli schválené 2. júla 2020 a účinnosť nadobudli 1. septembra 2020.

Dokedy ich AU musí naplniť?

Ako som uviedol v úvode, do 31. augusta 2022.

Aké hlavné aktivity sa v súvislosti s akreditáciami na pôde AU udiali, alebo práve prebiehajú?

Nie je možné lineárne sumarizovať všetky aktivity v chronologickom poradí. Celý proces prebieha na celej AU, mnohé činnosti prebiehajú paralelne, do procesu vstupujú viaceré interné a externé zainteresované strany. Interné zainteresované strany sú predovšetkým manažment VŠ, pedagógovia, administratívny personál a študenti a pod pojmom externé zainteresované strany myslíme predovšetkým zástupcov umeleckej a spoločenskej praxe, absolventov vysokej školy, domácich a zahraničných partnerov vysokej školy z akademického a kultúrno-umeleckého prostredia.

Ak by som sa mal zamerať na milníky, hlavné termíny a aktivity, určite by som spomenul:

- 1) prípravu nových študijných programov v 1. stupni (Bc.) na Fakulte výtvarných umení,
- 2) prebiehajúce zosúladovanie všetkých študijných programov na všetkých fakultách,
- 3) prípravu vnútorného systému kvality,
- 4) ďalšie súvisiace činnosti na zavedenie nových informačných systémov (predovšetkým IDM) do životného cyklu študijných programov.

Detailnejšie informácie by stačili na celé články; niektoré sa objavia už v tomto čísle ART3 a niektoré v budúcnosti.

Stručne by som uviedol aspoň niekoľko informácií k prvému bodu.

Pri analýze stavu študijných programov v bakalárskom stupni na FVU, ktorá prebiehala od októbra do novembra 2020 pracovné skupiny odporučili dekanovi FVU, aby nevstupoval do

akreditačných procesov jednotlivo so všetkými 4 študijnými programami (Maľba, Grafika, Intermédia a digitálne médiá, Sochárstvo a priestorová tvorba), ale aby v zmysle § 30 Zákona č. 269/2018 (umožňuje požiadať o akreditáciu nových študijných programov do marca 2021) požiadal o akreditáciu dvoch nových študijných programov, ktoré vznikli fúziou týchto existujúcich.

Hlavné dôvody, ktoré uviedli členovia skupiny boli, že nároky štandardov na počet a personálne zabezpečenie študijných programov, udržateľnosť študijných programov, ročný počet uchádzačov a počet absolventov by boli hranične zvládnuteľné a s veľkým potenciálnym rizikom pre študentov, ktorí študujú tieto programy. V rámci FVU už dlhšie existovala aj diskusia a nápady o spájaní študijných programov, pretože fakultný prieskum prác študentov poukazuje na skutočnosť, že mediálne prestupy a presahy medzi jednotlivými médiami sú prirodzené a objavujú sa v mnohých prácach študentov. Dekan prijal odporúčanie a v novembri 2020 menoval pracovnú skupinu, ktoré v relatívne krátkom čase, ktorý ohraničil zákon (do konca marca 2021), pripravili dva nové študijné programy a potrebnú dokumentáciu. Rektor AU podal dve žiadosti o akreditáciu študijných programov na SAAVS, ktorá po niekoľkých mesiacoch práce preverila pripravenosť fakulty realizovať študijný program (návšteva na mieste)

a holisticky posúdila plnenie nových akreditačných štandardov. Agentúra konštatovala, že predkladané bakalárske študijné programy Maľba - Grafika (rozhodnutie 21.10.2021) a Intermédia - Digitálne médiá - Priestorová tvorba (4.11.2021) spĺňajú štandardy a udelila im akreditáciu.

Prečo ste vyzdvihli práve prvú aktivitu a čo to znamená pre školu?

Z môjho pohľadu bola táto aktivita a počin FVU nesmierne dôležitá, pretože aktivizovala veľkú časť fakulty a v tom čase abstraktné predstavy mnohých zamestnancov o štandardoch sa počas práce na príprave nových študijných programov zreálnili a dostali jasné kontúry. Vydiskutovali sme si jednotlivé požiadavky a spôsob, ako budeme preukazovať ich plnenie v podmienkach FVU. Vytvorili sa mnohé predpisy, informačné formuláre, systém ukladania a správy dokumentov, otestovali sa informačné systémy na strane AU a aj na strane SAAVS. Celú metódu a know-how ako postupovať pri nových akreditáciách následne fakulta a vedenie AU zdieľala s FMU a FDU, čím výrazne naštartovala procesy zosúladovania študijných programov aj na týchto fakultách. Tieto procesy aktuálne vrcholia a fakulty budú predkladať žiadosti o akreditáciu spolu s podporou dokumentáciou v prvej polovici roku 2022 (február – marec).

Čo znamená akreditácia nových študijných programov pre študentov, respektíve uchádzačov?

Existujúce študijné programy Maľba, Grafika, Intermédia a digitálne médiá, Sochárstvo a priestorová tvorba budú na konci tohto akademického roku zrušené a nahradia ich nové študijné programy Maľba - Grafika a Intermédia - Digitálne médiá - Priestorová tvorba, ktoré fakulta spúšťa od budúceho roku. Končiace ročníky (4. ročník) ešte dokončia štátne skúšky v pôvodných programoch, ale prváci, druháci a tretiaci budú prestupovať na nové študijné programy. Aj keď nové študijné programy majú inú skladbu predmetov, iný odporúčaný študijný plán a aj iné kreditové ohodnotenie niektorých predmetov, už pri ich návrhu sme zohľadňovali požiadavku na bezproblémový prechod študentov zo starých na nové študijné programy. Počas 25-ročnej histórie sme to už absolvovali a máme s tým skúsenosti. Veríme, že spoločne to zvládneme a že transformácia študijných programov žiadneho študenta vážnejšie nezasiahne.

Čo sa týka uchádzačov o štúdium, prijímacie konanie sa bude realizovať už len na nové študijné programy a keďže sme čakali na rozhodnutia agentúry, posunuli sme termín na leto (namiesto tradičného zimného termínu).

→ PaedDr. Peter Vítko
prorektor pre vzdelávanie a kvalitu

Akreditácia

ROZHOVORY

Na tému prebiehajúcich akreditačných procesov v prostredí Akadémie umení sme sa zhovárali s dekanmi fakúlt Akadémie umení v Banskej Bystrici.

doc. Mgr. art.
ĽUBOMÍR VILUDA, ArtD.
→ dekan Fakulty dramatických umení

Z obsahu nových akreditačných štandardov vyplýva, že zodpovednosť za kvalitatívne procesy je prenesená do vnútorného prostredia vysokej školy až na úroveň fakúlt. Ako sa FDU momentálne darí naplňovať štandardy pre vnútorný systém zabezpečovania kvality a štandardy pre študijný program?

ĽV: Osobne som presvedčený, že zavádzanie a plnenie nových štandardov pomôže zvýšiť kvalitu poskytovania vysokoškolského vzdelávania na Slovensku. Na rozdiel možno od pripravovanej novely vysokoškolského zákona, ktorý v súčasnej navrhovanej podobe zvyšovanie kvality vzdelávania takmer nerieši. Myslím si, že študijné programy, ktoré poskytuje naša fakulta spĺňajú štandardy pre študijný program s kvalitným personálnym zabezpečením. Samozrejme študijné programy treba upraviť tak, aby reflektovali moderné trendy v oblasti divadla, filmu či televízie. Teraz ide skôr o celkové doladenie systému a vytvorenie mechanizmov, ktoré budú kvalitu poskytovaného vzdelávania inovovať a kontrolovať. Celý proces by sa mal podriaďovať tomu, aby študent dostal takú kvalitu vzdelávania, aby čo najviac našich absolven-

tov našlo po skončení školy uplatnenie v odbore, ktorý vyštudovali.

Ktoré konkrétne procesy sa naštartovali a k akým zmenám, posunom došlo na FDU od zverejnenia akreditačných štandardov?

ĽV: Pracovné skupiny pre úpravu jednotlivých študijných programov pripravili opisy študijných programov tak, aby boli v súlade s novými štandardmi. Tieto opisy bude následne schvaľovať Akreditačná rada Akadémie umení. V súčasnosti by pedagógovia mali inovovať alebo vytvoriť nové predmetové listy, aby boli taktiež v súlade s novými štandardmi. Snahou vedenia našej fakulty je, aby sa do celého procesu zapojili aj študenti, tak, ako si to vyžadujú aj samotné štandardy. Pripravujeme aj nový organizačný poriadok, ktorý by mal vytvoriť systémové zmeny pri organizácii práce na fakulte.

Aké kritérium / naplnenie štandardu vnímate v procese akreditácie zatiaľ za problematické?

ĽV: Určitú obavu mám z možného zvýšenia byrokratickej záťaže pri permanentnom dokladovaní zabezpečenia kvality vzdelávania, najmä pri našom type vysokej školy, kde pôsobí viacero výkonných umelcov, ktorí budú garantovať a zabezpečovať kvalitu vzdelávania a popritom musia mať významné umelecké výstupy, aby mohli pôsobiť napríklad v treťom stupni vzdelávania. Pri konzultáciách s členmi akreditačnej agentúry sa podarilo vyjasniť problematické otázky štandardov, v čom bola Akadémia umení iniciatívna, keď sa na podnet vedenia našej univerzity vyriešilo pôsobenie docentov a profesorov bez tretieho stupňa vzdelania. Čiže v súčasnosti nevnímam kritériá štandardov ako problematické. Ako zaznelo na rokovaní s akreditačnou agentúrou z úst iných kolegov zo slovenských univerzít, jeden z najväčších

problémov pri zavádzaní týchto štandardov je zmeniť myslenie a nastavenie niektorých pedagógov, ktorí si niektoré kritériá vysvetľujú „po svojom“, alebo sa ich snažia obchádzať. Rovnako tak bude dôležité, aby študenti pochopili, že v celom tomto procese sú partnermi s pedagógmi, ale aj s vedením fakulty či univerzity a zapojili sa do pripomienkovania plnenia štandardov (napríklad cez rôzne ankety o poskytovanej kvalite vzdelávania).

doc. Mgr. art. et Mgr.
PETER ŠPILÁK, PhD., ArtD.,
→ dekan Fakulty múzických umení

Z obsahu nových akreditačných štandardov vyplýva, že zodpovednosť za kvalitatívne procesy je prenesená do vnútorného prostredia vysokej školy až na úroveň fakúlt. Ako sa FMU momentálne darí naplňovať štandardy pre vnútorný systém zabezpečovania kvality a štandardy pre študijný program?

PŠ: Na úvod musím zdôrazniť, že dekanom FMU som len od októbra;

dovtedy som bol len povereným výkonom funkcie. Preto sa mi k niektorým problémom súvisiacich s akreditáciou vyjadruje ťažšie, nakoľko nebolo v mojej kompetencii úplne ovplyvniť niektoré mechanizmy, ktoré sa začali nastavovať novým vedením AU, hoci necelý rok a pol som bol jeho súčasťou. Budovanie vnútorného systému kvality považujem za dlhodobý proces. Proces akreditácie sa riadi troma základnými dokumentami, ktoré by pri dobrom nastavení mali viesť k efektívnemu kvalitatívnemu nastaveniu vnútorného prostredia fakulty. Je to samotný štandard pre vnútorný systém kvality, študijný program a štandard pre habilitačné a inauguračné konanie. V rámci príprav akreditačných materiálov fakulta optimalizuje personálne zloženie študijných programov, prehodnocuje predmetovú skladbu tak, aby čo najlepšie zodpovedala profilu absolventa a jeho uplatneniu. Pochopiteľne, auditom prešli a ešte aj predtým mnohé vnútorné predpisy fakulty v kontexte kvality vnútorného systému, ako aj tvorivá činnosť jednotlivých pedagógov, pri ktorých fakulta jasne zadefinovala osoby, ktoré nebudú môcť vyučovať profilové predmety. Všetky spomínané oblasti sa začali výraznejšie nastavovať ešte v lete, avšak ich efektívnosť a správnosť nastavenia sa ukáza až po dlhšom čase. Doteraz prijaté zmeny považujem za tie najnutnejšie, čo musela fakulta urobiť v zmysle naštartovania prípravy akreditačných materiálov.

Ktoré konkrétne procesy sa naštartovali a k akým zmenám, posunom došlo na FMU od zverejnenia akreditačných štandardov?

PŠ: Jedným z najdôležitejších kritérií je zabezpečenie vyučovania profilových predmetov osobami na funkčných miestach docentov a profesorov. Fakulta ešte pred rokom urobila prvé audity, ako tento štandard spĺňajú pedagógovia, ktorí budú profilový predmet vyučovať. Nebol to a stále to nie je jednoduchý proces, pretože náš ŠP Interpretácie umenia je zložený z mnohých špecializácií (jednotlivé nástrojové zamerania), pri ktorých je skutočne problém nájsť personálne pokrytie nástrojov, ktoré nepatria k tým najzastupiteľnejším (napr. lesný roh, trúbka, fagot a pod.). Vyplýva to predovšetkým z celoslovenskej existencie malého počtu osôb, ktoré na takýchto nástrojoch hrajú a ešte musia aj spĺňať kvalifikačné predpoklady. Ak

by však fakulta pristúpila k najjednoduchšiemu riešeniu problému, že by sa tieto nástroje jednoducho nevyučovali, vytváralo by to ďalšie problémy, ako ohrozenie existencie orchestra, komorných súborov a pod., a to si samozrejme z hľadiska celkovej profilácie fakulty dovoliť nemôžeme. Aj na základe tohto parametra došlo k čiastočnej optimalizácii personálneho zloženia.

Aby bol zabezpečený štandard vyučovania profilových predmetov docentami a profesormi, s tým, že fakulta má vlastné habilitačné a inauguračné konania, vyhodnotila pedagógov, ktorí by mohli začať, resp. už aj začali proces či už habilitačného alebo inauguračného konania, alebo plnia kritériá na obsadenie funkčných miest docentov. Fakulta od udelenia práv na konania v priemere raz za rok uskutoční minimálne jedno konanie, čo svedčí o efektívnosti zabezpečovania kvalifikačného rastu pedagógov.

Fakulta pristúpila aj k systematickejšiemu vyhodnocovaniu tvorivej činnosti pedagógov, čo nám napomáha lepšie definovať jej slabé stránky a postupne nastavovať mechanizmy, ktoré verím, že sa aj z dlhodobého hľadiska pozitívne odzrkadlia v tvorivej kvalite fakulty. Tu by som sa chcel poďakovať bývalej prodekanke pre umenie doc. Varhaníkovej, ArtD., ktorá sa aktuálne za mňa stala prorektorkou pre umenie, za doterajšiu prácu pre fakultu. Verím, že pre fakultu bude aj naďalej nápomocná pri nastavovaní čo najoptimálnejšieho a systematického monitoringu vyhodnocovania tvorivej činnosti pedagógov. Verí, že nami prijaté opatrenia sa v čo najkratšom možnom čase pozitívne premietnu v rozpočtovej položke za vedu a umenie.

Aké kritérium / naplnenie štandardu vnímate v procese akreditácie zatiaľ za problematické?

PŠ: Ako som spomínal, asi najviac práce dáva dobre zadefinovať vyučujúcich profilových predmetov s požadovaným kvalifikačným stupňom (docent, profesor) a k tomu s adekvátnou tvorivou činnosťou. Fakulta však musí jednoducho svoje portfólio nastaviť v kontexte štandardov, takže je potrebné riešiť viacero problémov, ktoré sú vo väčšine prípadov poprepávané. Možno aj v kontexte tejto otázky by som spomenul jeden fakt, ktorý nepovažujem za problém, ale z obsahu štandardov mi nie je celkom jasný prístup podľa mňa v dôležitej oblasti posudzovania (a to

obzvlášť platí v umení) – hodnotenie kvality pedagóga.

Podľa štandardov je základným ukazovateľom kvality vysokej školy orientácia na vedecko-výskumnú činnosť, resp. v našom prostredí na kvalitu umeleckej činnosti definovanú úrovňou výstupov na jednotlivých stupňoch. Áno, v zásade je tento ukazovateľ pre poznanie celkového prostredia umeleckej kvality fakulty dôležitý, ale kvalita pedagóga by sa mala definovať aj prostredníctvom iných parametrov. Nie vždy býva pravidlom, že výborný umelec je aj výborným pedagógom. Myslím si, že v kľúčových dokumentoch, ktoré sa v spisoch predkladajú ako dôkazový materiál chýba hlavný ukazovateľ kvality poskytovaného vzdelávania, a to pedagogické úspechy učiteľa. Bolo by zaujímavé vedieť, aké má daný učiteľ pedagogické výsledky v zmysle prípravy študentov na súťaž, aké títo študenti dosiahli výsledky, uplatnenie a pod. Dôležitosť a opodstatnenosť takéhoto kritéria nám častokrát potvrdzujú aj výsledky študentských ankiet, prostredníctvom ktorých zisťujeme kvalitu poskytovaného vzdelávania a ktoré v mnohých prípadoch pozitívne vyhodnotia pedagóga, ktorý nemá najvyššiu tvorivú činnosť na fakulte, ale z pohľadu pedagogickej spôsobilosti a výsledkov v oblasti vzdelávania patrí k tým najlepším. V mnohých prípadoch sú to pedagógovia, ktorí v minulosti patrili k významným umeleckým osobnostiam, ale fyzické predpoklady v istom veku im už jednoducho neumožňujú aktívnu umeleckú činnosť. A práve takéto odovzdávanie umeleckých skúseností premietajúce sa do pedagogickej výkonnosti by bolo podľa mňa potrebné zohľadňovať.

→ Barbora Španíková

Akadémia umení podpísala Deklaráciu o posilnení kultúry vedeckej integrity

Slávnostný podpis Deklarácie o posilnení kultúry vedeckej integrity na Slovensku (foto: CVTI SR)

12. októbra 2021 sa v priestoroch bratislavského paláca uskutočnil slávnostný akt podpisu deklarácie O POSILNENÍ KULTÚRY VEDECKEJ INTEGRITY NA SLOVENSKU. Akadémia umení v Banskej Bystrici sa podpisom deklarácie prihlásila k záväzku dodržiavať najvyššie etické štandardy v oblasti vedeckej integrity so zámerom posilniť etický aspekt vedeckej činnosti.

Deklarácia podporuje dodržiavanie najvyšších etických štandardov vedeckej integrity, a tak posilňuje etický aspekt vedeckej činnosti a zároveň sa snaží o zvýšenie dôvery verejnosti a medzinárodnej výskumnej komunity k slovenským výskumným pracoviskám. Deklaráciu vypracovala pracovná skupina pre vedeckú integritu na Slovensku (PS RI4SK). Záštitu nad podujatím prevzala Zuzana Čaputová, prezidentka SR.

Deklarácia zaväzuje slovenské výskumné organizácie a univerzity k zavádzaniu vzdelávania v oblasti vedeckej integrity pre študentov na

všetkých stupňoch vzdelávania a pre výskumných pracovníkov. Vychádza z európskych štandardov a najmä z The European Code of Conduct on Research Integrity, ktorý je záväzným pre výskumníkov zapojených do rámcových programov EÚ. Prílohou deklarácie je Národný etický kódex vedeckej integrity definujúci etické normy platné pre slovenskú vedeckú komunitu, ktorá sa prihlási k deklarácii. Pozornosť venuje aj definovaniu presných pravidiel procesu vyšetrovania prípadov nečestného vykonávania výskumu (Odporúčania na riešenie porušenia a obvinenia z porušenia etických pravidiel výskumu a vzdelávania). V rámci procesu sa takisto navrhuje prijať legislatívnu úpravu (Návrh na zmenu legislatívy), ktorá by umožňovala sankcionovať neetické správanie.

Slávnostným podpisom 12. októbra 2021 deklaráciu verejne potvrdilo tridsať signatárov. Za Akadémiu umení v poverení rektora AU podpísal a slávnostného aktu sa osobne zúčastnil

prorektor pre umenie, tvorivú činnosť, habilitačné a inauguračné konanie doc. Mgr. art. et Mgr. Peter Špilák, PhD., ArtD. Akadémia umení sa tak zaviazala plniť konkrétne záväzky definované v deklarácii:

- zabezpečiť najvyššiu úroveň kultúry vedeckej integrity,
- realizovať vzdelávanie na podporu správnej výskumnej praxe,
- riadiť sa transparentným, spravodlivým a efektívnym systémom preverovania vedeckých podvodov, nečestnosti a porušení princípov správnej výskumnej praxe,
- vytvoriť Národnú etickú komisiu pre vedeckú integritu.

Aktívne linky k článku:
<https://www.cvtisr.sk/>

→ Mgr. art. Barbora Španíková, ArtD. prorektorka pre intrainštitucionálnu spoluprácu, publicitu a vonkajšie vzťahy

Významné ocenenie pedagóga AU BB/FDU

doc. Mgr. art. Ivan Ostrochovský, ArtD.

Dňa 11.09.2021 si na Medzinárodnom filmovom festivale v Benátkach prevzali tvorcovia filmu Peter Kerekes a Ivan Ostrochovský Cenu za najlepší scenár /slovenská snímka Cenzorka/. Slovenské publikum mohlo vidieť Cenzorku prvýkrát počas slávnostného otvorenia festivalu Cinematik v Piešťanoch 14.09.2021.

Jedným z ocenených je pedagóg Fakulty dramatických umení (Katedry filmovej a dokumentárnej tvorby) doc. Mgr. art. Ivan Ostrochovský, ArtD. Film Cenzorka vznikol v slovensko-česko-ukrajinskej koprodukcii. Zachytáva príbeh jednej zo ženských väzníc v ukrajinskom meste Odesa. Peter Kerekes a scenárista Ivan Ostrochovský strávili návštevami a nakrúcaním celkovo šesť rokov. Väčšina protagonistiek vo filme odohráva svoj skutočný príbeh. Snímka je zároveň slovenským národným kandidátom na cenu americkej Akadémie filmových umení a vied (Oscara) v kategórii najlepší zahraničný celovečerný film.

V mene Akadémie umení srdečne blahoželáme k medzinárodnému úspechu slovenských filmových tvorcov.

Peter Kerekes, Ivan Ostrochovský, Zdroj: MPONT/Getty Images Europe/

Čítajte viac na:

<https://kultura.pravda.sk/film-a-televizia/clanok/606301-film-cenzorka-slovenskeho-rezisera-petra-kerkes-a-ziskal-dalsiu-cenu/>

<https://kultura.sme.sk/c/22740373/cenzorka-benatky-cena.html>

CENZORKA

Dráma

Slovensko / Česko / Ukrajina, 2021,

93 min

Réžia: Peter Kerekes

Scenár: Peter Kerekes, Ivan Ostrochovský

Kamera: Martin Kollar

Hudba: Lucia Chuťková

Hrajú: Maryna Klimova, Iryna Kiryazeva, Lyubov Vasylyna

→ Spracovala: Barbora Španíková

<https://www.nitranoviny.sk/uspech-slovenskeho-filmu-cenzorka-ziskala-ocenenie-na-festivale-v-benatkach/>

Memorandum o spolupráci s DJGT vo Zvolene

Začiatkom októbra 2021 bolo zástupcami dvoch inštitúcií, rektorom AU v Banskej Bystrici prof. Michalom Murinom, ArtD. a riaditeľkou Divadla Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene Ing. Janou Raffajovou podpísané Memorandum o spolupráci vo vybraných, vzájomných aktivitách. Zmluvné strany memoranda majú pri šírení kultúry a kultúrnych hodnôt, rovnako ako aj v oblasti výchovy a vzdelávania viaceré spoločné záujmy, poslanie a zodpovednosť. Cieľom memoranda je aktívna spolupráca obidvoch zmluvných strán zameraná na oblasti ich pôsobenia s cieľom kvalifikovanejšieho a rýchlejšieho, vzájomne koordinovaného riešenia úloh vlastného a spoločného záujmu. Zmluvné strany memoranda prejavili vôľu spolupracovať pri

zabezpečovaní úloh obidvoch inštitúcií vo vymedzených oblastiach na základe vzájomnej výhodnosti a prospešnosti. Spolupráca sa bude uskutočňovať na báze štandardných akademických princípov vzájomného rešpektovania a inštitucionálnej suverenity zmluvných strán. Divadlo J. G. Tajovského a Akadémia umení sa dohodli na vzájomnej spolupráci v rôznych oblastiach spoločného záujmu, ako je poskytovanie všestrannej podpory formou využívania umeleckého potenciálu v nastavených oblastiach záujmu, ako aj rôznymi inými priamymi a nepriamymi formami pomoci a podpory.

Pri slávnostnom akte podpisu memoranda zástupcovia organizácií hovorili predovšetkým o podpore vzniku nových spoluprác v programovej

oblasti (podujatia, festivaly, projekty), o rozvoji umeleckého tvorivého potenciálu študentov, absolventov Akadémie umení. Jednou z tém rozhovoru bolo aj efektívne využívanie ľudského a profesionálneho potenciálu odborníkov pôsobiacich v obidvoch inštitúciách.

Pani riaditeľka Divadla J. G. Tajovského a rektor Akadémie umení v Banskej Bystrici sa v diskusii vyjadrili aj k súčasnej pandemickej situácii a obaja veria, že v krátkom čase budú môcť obe organizácie spečatiť svoju spoluprácu konkrétnymi umeleckými, plnohodnotnými výstupmi, ktoré nebude obmedzovať súčasná pandemická situácia. Záujem o úzku spoluprácu potvrdzujú aj slová pani riaditeľky: „Divadlo J. G. Tajovského a banskobystrická Akadémia umení pri rámcovaní ďalšej spolupráce

vychádzajú z doterajších úspešných a inšpiratívnych výmen skúseností. Obe inštitúcie prepája teritoriálna blízkosť ako i fakt, že väčšinu členov umeleckého súboru divadla tvoria absolventi Fakulty dramatických umení AU v Banskej Bystrici. Mnohí z nich prvé praktické skúsenosti získané na javisku DJGT neskôr metodologicky aplikovali v pedagogickom zbore na svojej alma mater. Študenti a pedagógovia AU sú vítanými divákmi na predstaveniach DJGT. Pravidelne sú počas divadelných sezón medzi externými účinkujúcimi, resp. spolupracovníkmi divadla, aj študenti Katedry herectva a ich pedagógovia. V posledných rokoch DJGT spolupracuje so študentami FDU pri organizovaní sprievodných podujatí festivalu ZHZ. Aktuálny akt podpísania memoranda je logickým završením jednej fázy spolupráce a znamená významný posun k ďalšiemu vzájomnému obohacovaniu teórie a praxe a poskytovaniu vzájomnej podpory k využívaniu umeleckého potenciálu v početných oblastiach spoločného záujmu.“

O vzájomných, spoločných aktivitách Divadla J. G. Tajovského a Akadémie umení Vás budeme radi informovať aj prostredníctvom časopisu ART3.

→ Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.
prorektorka pre intrainštitucionálnu spoluprácu,
publicitu a vonkajšie vzťahy
foto: Gabriela Birošová

Prinášame Vám prehľad realizovaných projektov Interného grantového systému IGS 3 FaU Výzva 1/2020

→ **Con Action; FVU;**
Bc. Marcela Záchenská;
marec – september 2021

Realizácia projektu nadväzuje na predmet Kresba a Nové médiá pod koncepciou Viktora Fučka. Výstup bol realizovaný študentmi štvrtého ročníka Katedry IDM (FVU) v spolupráci so študentmi Katedry herectva FDU v 365. labbbb a v priestoroch Rozkvet Gallery v Banskej Bystrici počas Dní mesta Banská Bystrica. Projekt pozostával z nainovovanej pohybovej partitúry ako prieniku jednotlivých autorských rukopisov študentov, ktoré sa stali podkladom pre následnú interpretáciu. Vzniknutý grafický priestorový zápis bol trojicou skúsených performerov vizualizovaný do pohybu. Ich interpretácia bola postavená na inštrukciách k jednotlivým zápisom, na osobnom hľadaní čítania, výrazu a celkového sprítomnenia počas plánovaných skúšok. Samotná performatívna udalosť trvala približne 30 minút, počas ktorých sa vytvorilo silné a kompaktné predstavenie schopné ďalšieho vývoja. Projekt ako modelová situácia zadefinoval podklad pre ďalšie spoločné projekty.

foto: Andrea Laková

→ **Pošla deva do Turca; FDU;**
Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.;
máj – október 2021

Zámerom projektu bola realizácia divadla poézie. Išlo o nevšedné autorské divadelné spracovanie a prepojenie viacerých Hviezdoslavových balád. Predstavenie plné spevu, živej cimbalovej hudby a jedinečnej poetiky slov umocňuje dramatickú atmosféru pravdivých ľudských príbehov. Cieľom projektu bolo pripomenutie významu tvorby spisovateľa Pavla Országha Hviezdoslava pri príležitosti 100. výročia úmrtia v roku 2021. Hlavnou projektovou aktivitou bolo atraktívne podanie diela Hviezdoslava medzi širokou verejnosťou, rovnako ako ukážka toho, že i dnes môže byť nielen pre mladých ľudí zrozumiteľné a súčasné. Inscenácia vznikla v rámci línie divadla poézie a dala poézii nový divadelný javiskový jazyk.

Realizácia projektu:

Premiéra: 5. 10. 2021 o 18.00 v Malom štúdiu Divadla Akadémie umení v BB.

Reprízy: 6. 10. 2021 o 11.00 a 18.00 v Malom štúdiu Divadla Akadémie umení, 4. 11. 2021 v Martine, 8. 11. 2021 v Hviezdoslavove, 13. 11. 2021 v Trenčíne.

foto: Gabriela Birošová

→ **CD Arendárik hrá ruskú hudbu; FMU;**
MgA. Matej Arendárik, ArtD.;
marec – október 2021

Tretie profilové CD „Matej Arendárik hrá ruskú hudbu“ obsahuje diela ruských veľikánov. Ide o Obrázky z výstavy Modesta Petroviča Musorgského a Sonátu č. 4 op. 29 c mol Sergeja Prokofieva. Nahrávalo sa v Dome umenia Fatra v Žiline v decembri 2020. Novovzniknuté CD vytvára kolekciu profilových CD interpreta s významnými dielami svetovej a v blízkej budúcnosti aj slovenskej klavírnej literatúry. Slúži tiež k prezentácii Akadémie umení v Banskej Bystrici doma aj v zahraničí. CD je určené pre širokú verejnosť i pre odbornú verejnosť - muzikológov, klaviristov, študentov hudobných a pedagogických škôl, poslucháčov klasickej hudby, účastníkov koncertných vystúpení interpreta, hudobné inštitúcie doma a v zahraničí.

foto: Robert Ragan

→ Spracovala: Marta Holéciová

Forgotten future

Od 8. októbra do 7. novembra 2021 sa v Sporting Club Russafa vo Valencii konala kolektívna výstava pod názvom *Forgotten future*, v ktorej participovali prevažne pedagógovia Fakulty výtvarných umení Akadémie umení: Katarína Balúnová, Štefan Balázs, Milan Hnat, Lucia Jarotta, Richard Kitta, Zuzana Križalkovičová, Michal Murin, Ivana Sláviková, Ján Triaška, Peter Valiska-Timečko. Kurátorom výstavy bol José Antonio Picazo a za jej organizáciu stáli Katarína Balúnová a Štefan Balázs.

Sporting Club Russafa je menšie umelecké centrum, ktorého názov odkazuje na športový klub, ktorý bol v priestoroch pred jeho vznikom. Nachádza sa priamo v centre mesta. Je tvorené predeleným priestorom slúžiacim ako ateliéry miestnych umelcov, malým pódium pre kultúrne akcie a serióznym výstavným priestorom za presklenými dverami, do ktorého možno nahliadnuť už z ulice. Situácia v kontexte pandémie našťastie dovoľovala v danom termíne otvoriť výstavu vernisážou vo veľmi príjemnej atmosfére, avšak znemožnila väčšine zúčast-

nených umelcov na ňu pricestovať.

Východiskovou témou výstavy bol čas, časovosť, fiktívna cesta medzi minulosťou a budúcnosťou.

„Od staroveku sa vedú argumenty za a proti nezávislému toku času. V rámci časovosti sa natískajú viaceré otázky: existujú v histórii nejaké všeobecné princípy, zákony a vzory? Aký je smer alebo zmysel histórie? Zaujímavou je zásada cyklickosti. Existujú civilizačné cykly, ktoré stúpajú a klesajú, vyrastajú jeden z druhého a pretínajú sa na pozadí archetypálneho sveta. Je čas silou, ktorá vedie ľudské dejiny k naplneniu týchto archetypov? V klasickej filozofii je čas rozdelený do troch odlišných oblastí: „minulosť“, „prítomnosť“ a „budúcnosť“. Použitím tohto reprezentačného modelu sa minulosť všeobecne považuje za nemenné fixnú a budúcnosť aspoň čiastočne nedefinovanú.“¹

Kurátorský text tiež ďalej odkazuje napríklad na kvantovú fyziku, geometriu a realitu, čo sa odráža aj medzi vystavenými dielami.

Od Kataríny Balúnovej sme mohli vidieť geometrickú maľbu v prepojení s inštaláciou z pierok a ďalších objektov pod názvom „Eva – Edit – Eden“, ktorá sa zaoberá hľadaním utópie medzi minulosťou a budúcnosťou. Štefan Balázs participoval z dvomi geometrickými akrylovými maľbami zloženými z viacerých plátien v tvare šesťuholníkov a v prípade toho druhého diela z kruhov, pod názvami „Erebtum“ a „Apsirtis“. Ja som vystavovala diela zo série pod názvom „Invisible insights“ zobrazujúce mikrosvet ako metaforu k mentálnemu svetu človeka. Milan Hnat mal vo výstave digitálne obrazy pod názvom „Vizia“ predstavujúce hľadanie paralely medzi mýtickými s súčasnými koncepciami reality a utopickú víziu mesta budúcnosti. Mohli sme tiež vidieť sériu digitálnych printov od Richarda Kittu pod názvom *Retina* zhmotňujúcich abstraktnú autorskú plochu vnímanú celostne, alebo po častiach a poukazujúcu na možnosti materializácie digitálnych dát. Zuzana Križalkovičová sa zúčastnila s videom „Northern lights performance“ odka-

¹ Úryvok z kurátorského textu.

zujúcim na pocit zraniteľnosti človeka sledujúceho oblohu a polárnu žiaru. Michal Murin participoval s objektom v podobe vlastného pomníka obsahujúceho konceptuálny nápis. Od Ivany Slávikovej bolo premietané video individuálnej akcie s prvkami situacionizmu, v ktorom vystupuje samotná autorka. Ján Triaška mal vystavené maľby pod názvom „Sezónne nálady“ pochádzajúce zo série „Doplňky k revolúcií“ zameranej na výskum spoločensko – politickej populistickéj tendencie. Peter Valiska Timečko prispel do výstavy dielami „Karanténa – stopy, vrstvy, sedimenty“ vytvorené počas karantény, kedy s robotickým vysávačom kreslil geometrické kruhové stopy v ohraničenom čase a priestorovom obmedzení.

→ Lucia Jarotta

Ja asi z toho odpadnem...

povedala **Tereza Králiková**, keď postúpila v jednom televíznom súťažnom programe

(FMU AU MaHer) Okrem bielych plášťov, arómy nemocníc a medicíny milovala literatúru. Vraj Petiškovce antické báje sa striedali na poličke v jej detskej izbe so Zamarovského divmi sveta. A mocná vládkyňa Kleopatra patrila medzi Tereziných top detských favoritov: bola krásna, šikovná a žensky odvážna... Barbie k nej jednoducho v tom čase netrafila. Keď mala Tereza desať, videla na Novej scéne celkom prvý muzikál v živote. Bola to Kleopatra Michala Davida.

Takže váš osud muzikálovej speváčky má na svedomí „spevavá“ Kleopatra?

Keď som uvidela tento český muzikál, poriadne som ani nedýchala. Iba pre seba som si povedala: toto by sa mi veľmi páčilo, chcela by som raz tak spievať. Cesta za detským snom však pre mňa nebola priamočiara, bola som príliš hanblivá. Najprv boli dva roky gymnázia aby som si všetko ako tínedžerka v hlave poriadne utriasla a potom som zmenila adresu školy a všeobecné vzdelanie som vymenila za hudobné. Konzervatórium v Banskej Bystrici malo odbor hudobno-dramatické umenie, tak som to skúsila. Zo Sliača to nebolo ďaleko.

Ako dnes hodnotíte svoj „pokús“ o zmenu profilu? Na akadémii budete patriť k prvým absolventom muzikálového spevu na FMU...

S odstupom času si uvedomujem, že som pre svoj rozvoj mohla počas šiestich rokov urobiť viac, neprepásť toľko príležitostí. Ale na všetko treba dozrieť. Človek sa vyvíja, pracuje na sebe, hľadá vzory, obzerá sa po idoloch aj pomocných rukách. Je to celoživotná púť o hľadani seba v mori umenia. Som presvedčená, že všetko príde vtedy, keď má.

V Česko-Slovensko hľadá talent 2015 ste sa v priamom prenose

priznali, že vás podporovala rodina. Vy ste očarili spevom porotu, Lucie Bílá váš spev nazvala bombou a „prísediaci“ porotcovia vás posunuli ďalej. Čo povedala na výbuch súťažného čísla 65058 rodina?

Tešila sa, pochopiteľne. Mamina bola speváčka, k spevu ma priviedla, podporovala a fandila mi. Vždy kriticky, ale tak, ako to dokáže iba mamina. Oci no bol proti. Zásadne. Možno ma videl ako nástupcu vo svojej stomatologickej ambulancii.

Postupne k vám prichádzali nové príležitosti, neodbytné klepali na dvere v kalendári, dvere na pódia boli priateľskejšie, publikum štedrejšie...

Počas minulých rokov som mala možnosť spolupracovať s mnohými významnými umelcami, či už to bol Marián Vojtko, hudobný skladateľ Zdeněk Barták, ale aj viacerí českí muzikáloví herci či herci z Novej scény. Mala som nesmierne šťastie na skvelých ľuďoch.

Takmer pravidelne účinkujete v kúpeľoch Brusno na muziká-

lových projektoch, v začiatkoch spojených s nezabudnuteľným Jožkom Bednárikom.

V kúpeľoch Brusno sa tento rok konal už 14. ročník muzikálového festivalu a bol to môj piaty ročník, na ktorom som účinkovala. Bol najnáročnejší. Spievala som v piatich programoch, medzi iným aj v *Pocte Hane Hegerovej* spolu s Andreou Zimányiovou a českou muzikálovou herečkou Míšou Noskovou, tiež v programe *Karol Duchoň 70* s úžasným orchestrom Júliusa Selčana a na jednom programe som robila dramaturgiu aj réžiu.

Nevyhýbate sa ani iným kultúrnym podujatiam než je muzikál... Slovensko moje znelo aj počas tohtoročných osláv SNP v Banskej Bystrici.

Do súčasnej popovej podoby je prerobená pôvodne kresťanská pieseň. So spolužiačkou Emou Kristofovou nás oslovil René Bošela. V Môlči sme nahrávali upravenú verziu skladby *Slovensko moje, otčina moja* ešte počas prvej vlny Covidu a René chcel, aby sme to zaspievali. Bol to neuveriteľný zážitok a obrovská pocta. Čo skazilo celkový dojem a pre mňa to bol vrchol neúcty, boli hluční ľudia za bránami múzea SNP, ktorí si spravili menšiu demonštráciu, pritom polovica z nich určite ani netušila, kvôli čomu tam prišli.

A čo budúcnosť? Ostanete verná Slovensku alebo zvažujete muzikálový pohyb aj iným smerom...

V tomto období mám pred (odloženou) premiérou muzikálu *Jozef a jeho zázračný farebný plášť* v Divadle Andreja Bagara v Nitre v hudobnom naštudovaní Júliusa Selčana, v choreografii Lacka Cmorejca a v réžii Petra Oravca. Pôvodne som dostala alternáciu jednej z manželiek, nakoniec robím dvojroľu – jednu z manželiek a alternáciu sólovej postavy Putifárky a bola som aj hlasovým koučom projektu. Tento rok ma ešte čaká spolupráca s Vašom Patejdľom a Zdeňkom Bartákom, šijú mi na mieru niekoľko piesní. Takže ostávam doma a verím, že skončím úspešne aj akadémiu. Zároveň želim si/nám, aby táto zlá doba skončila a aby sme mohli pracovať a robiť to, čo nás baví, naplňa a robí šťastnými.

Vďaka, Tereza a nech sa vám darí.

→ PhDr. Mária Glocková, PhD.
foto osobný archív TK

Voľby dekana Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici

Akademický senát Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici dňa 20.10.2021 volil nového dekana FMU AU BB na obdobie rokov 2021 – 2025.

Termín volieb bol vypísaný na základe predčasného odstúpenia z funkcie dekana FMU AU BB prof. PaedDr. MgA. et Mgr. Vojtecha Didiho. Akademická obec FMU AU BB mohla v zákonom termíne podávať návrhy kandidátov na dekana z radov zamestnancov fakulty. Volebná komisia AS FMU AU BB obdržala 19 návrhov kandidátov na dekana, z ktorých prijali kandidatúru traja:

→ **Mgr. Ewald Danel, ArtD.**

→ **doc. Mgr. art. Mgr. Peter Špilák, PhD., ArtD.**

→ **doc. Mgr. art. Eva Varhaníková, ArtD.**

Na volebnom zhromaždení kandidáti odprezentovali svoje vízie rozvoja FMU a odpovedali na otázky z publika. Po svojom vystúpení doc. Mgr. art. Eva Varhaníková, ArtD. odstúpila z procesu volieb a vzdala sa kandidatúry. Na základe tohto kroku mal Akademický senát FMU AU BB v ďalšom priebehu zhromaždenia možnosť zvoliť dekana z navrhnutých dvoch kandidátov.

Nový dekan bol na základe pomeru hlasov zvolený hneď v prvom kole volieb. Predsedníčka volebnej komisie AS FMU AU BB doc. MgA. Jana Škvarková, ArtD. verejne vyhlásila výsledky volieb. Ako predsedníčka AS FMU AU BB bola poverená členmi senátu vypracovať návrh pre rektora Akadémie umení v Banskej Bystrici, prof. Ing. Michala Murina, ArtD. na vymenovanie za dekana víťazného kandidáta. Rektor AU BB návrh AS FMU AU BB prijal a za nového dekana vymenoval

doc. Mgr. art. Mgr. Petra Špiláka, PhD., ArtD.

Prajeme novozvolenému dekanovi FMU AU BB veľa pracovných úspechov!

→ doc. MgA. Jana Škvarková, ArtD.
predsedníčka AS FMU AU BB

Vynikajúci umelec, svetový gitarista a pedagóg par excellence Adam Marec úspešne prezentoval gitarovú tvorbu slovenských skladateľov v nemeckom Oldenburgu

Vďaka oddanej láske k umeniu a neutíchajúcej túžbe sprostredkovať jeho magické zákutia čo najširšiemu okruhu recipientov sa opätovne rozozvučali struny gitary Adama Marca, tentokrát pred nemeckým publikom v Oldenburgu. Vynikajúce interpretačné výkony podčiarknuté bohatou emocionálnou výpoveďou interpreta vytvorili priestor pre všetkých prítomných, aby sa mohli nechať unášať melódiami svetových a slovenských skladateľov, preniesť sa do sveta hudby a vlastnej fantázie a oddať sa extatickému zážitku vyplývajúcejmu z puta medzi transcendentným a senzorickým, emocionálnym a kognitívnym, euforickým a melancholickým...

Za sériou koncertov stálo pozvanie špičkového výrobcu gitár Daniela Starka. Na jeho podnet, s úmyslom šíriť povedomie o slovenskej gitarovej tvorbe s medzinárodne uznávanou interpretačnou kvalitou, zrealizoval Adam Marec pre študentov a pedagógov hry na gitare, širokú verejnosť a zahraničných turistov viacnásobné koncertné predvedenie diel súčasných slovenských autorov a autorov strednej Európy. Koncerty na profesionálnych koncertných platformách teritória Dol-

ného Saska umožnili zdieľať panorámu kultúrnych aspektov viazaných na Slovensko v medzinárodnom meradle. Prioritou projektu bola propagácia slovenského gitarového a skladateľského umenia v oblasti severného Nemecka a uvedenie premiér súčasných slovenských kompozícií.

Prvý koncert v Oldenburgskom Wilhelm 13 určený pre širokú verejnosť sa konal 25.9.2021. Do jeho programu boli zaradené vybrané diela svetových skladateľov Kaspara Josepha Mertza, Agustína Barrios Mangorého, Domenica Scarlattiho a Yorgosa Nousisa. Nemenej významné zastúpenie mala v programe slovenská tvorba, v rámci ktorej bolo predstavené dielo La valse, op. 57 b od Igora Dibáka a dve kompozície venované Adamovi Marcovi: vo svetovej premiére kompozícia LEÓN od slovenskej skladateľky a klaviristky Ľubice Čekovskej a dielo prešovského rodáka pôsobiaceho v USA Josepha Kolkovicha Medallions.

Početné nemecké publikum prijalo Adama Marca s otvorenou náručou a vrúcny potleskom odmenilo ako jeho technickú brilantnosť, tak aj osobnú výpoveď pretkanú hlbokými citmi a oddanosťou umeleckým hodnotám.

O deň neskôr, 26.9.2021, odzneli v gitarovom ateliéri Gitarrenatelier Stark diela z autorskej dielne významných skladateľov ako Kaspar Joseph Mertz, Agustín Barrios Mangoré, či João Pernambuco. Adam Marec obohatil koncertný program o viaceré slovenské a české kompozície: Baden Jazz Suite Jiřího Jirmala, Preludium L' aube Lukáša Borzíka a Mare Nigrum od Petra Ebena. Osobitné miesto v predvedenom repertoári mali diela venované samotnému interpretovi Adamovi Marcovi, Pieces od Jana Králíka a Memoria od Vojtecha Didího pôsobiaceho na pôde Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Náročný repertoár koncertu určený predovšetkým pre „fajnšmekrov“, gitaristov a výrobcov gitár umožnil saturovať estetické i kognitívne potreby profesionálneho publika a interpretovi manifestovať svoje nespochybniteľné majstrovstvo a prispieť k ďalšiemu rastu a sebaaktualizácii jeho osobnosti.

Oba koncerty v rámci projektu podporil z verejných zdrojov Fond na podporu umenia a uskutočnili sa aj s finančným príspevkom Hudobného fondu Music Fund Slovakia. Podrobné informácie sú dostupné na internetovej stránke www.adammarec.com.

Na margo koncertov sa Adam Marec v rozhovore vyjadril nasledovne: „Bola to naozaj výborná skúsenosť. Hoci som v Nemecku nekonzertoval po prvýkrát, úprimnosť, vďačnosť a otvorenosť miestneho publika ma príjemne prekvapila. Som vďačný, že som po dlhej dobe mohol opäť zdieľať svoje umenie so širšou verejnosťou. Popri komorných koncertoch boli totiž práve koncerty v Oldenburgu moje prvé sólové recitály, ktoré som mohol absolvovať po dvoch rokoch silne poznačených prísnyimi protipandemickými opatreniami.“

Dúfame, že ďalší vývoj umožní Adamovi Marcovi a všetkým performativným umelcom prezentovať živé umenie na dennej báze a že budú môcť i naďalej neobmedzene plniť svoje ušľachtilé poslanie, rozdávať prostredníctvom umenia nádej a lásku, upevňovať v societe hodnoty presahujúce rámec jednotlivca, pestovať zmysel pre krásu, kultúru a umenie a sprostredkovať emočné zážitky a katarzný potenciál hudby a ostatných umení čo najširšiemu publiku.

→ Paedr. Mária Strenáčiková, PhD.
foto: Arsen Asanov

Dar, ktorý rozožvučal srdce

Fakulta dramatických umení dostala 13. októbra 2021 dar od pani Ing. Zuzany Púčíkovej z Banskej Bystrice, používaný klavír značky Ukrajina Černigov. Klavír už stojí v pohybovej sále FDU a veľmi sa z neho tešíme. Pani Púčíkovej sme pri podpise Darovacej zmluvy odovzdali symbolickú vstupenku do Divadla Akadémie umení a veľmi radi ju uvidíme na našich predstaveniach ako čestného hosťa našej fakulty. Za všetkých, ktorí tento dar budú využívať: „Veľké ďakujeme!“

→ Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD.

Absolventi herectva Fakulty dramatických umení AU v BB

FILIP ŠTRBA

absolvent herectva FDU v roku 2015

Pochádza z Turčianskych Teplíc. Štúdium absolvoval pod pedagogickým vedením Františka Výrostka a Tomáša Mischuru. Počas štúdia spolupracoval s divadelnými kolektívami Divadlo pod Balkónom a Divadlo u Netopiera v Banskej Bystrici. Spolupracoval s Pražskou filmovou akadémiou FAMU a americkou New York University Film School na krátkych študentských filmoch. V rokoch 2016-2020 pôsobil ako herec v Bábkovom divadle na Rázcestí v Banskej Bystrici. Od roku 2019 spolupracuje s Mestským divadlom Trenčín, kde účinkuje v predstavení Svetový Slovák Štefánik. Účinkoval aj v menších televíznych a filmových rolách. Momentálne pôsobí ako člen umeleckého súboru Spišského divadla.

„Mám pocit, že tých päť rokov na škole ubehlo ako päť týždňov. Napadá mi veľa úsmevných spomienok s pedagógmi, zamestnancami, samozrejme spolužiakmi, bakalárska inscenácia s pánom profesorom Majerom. Štúdium na škole je jedna z mojich najkrajších kapitol života. Občas sa vraciam na jej pôdu pozrieť študentské predstavenie. Vždy je to spojené s dávkou príjemnej nostalgie a pekných spomienok.“ (F. Š.)

Odkaz: <https://www.spisskedivadlo.sk/>

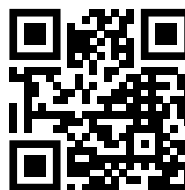
NADEŽDA VLADAŘOVÁ

absolventka herectva FDU v roku 2003

Štúdium absolvovala predstavením v Divadle J. G. Tajovského vo Zvolene, inscenáciou Bez svedkov od J. P. Sartra v réžii Kataríny Burdovej. Hneď po skončení školy nastúpila do Mestského divadla Žilina, kde strávila päť hereckých rokov. Od roku 2008 je členkou Slovenského komorného divadla v Martine. Hostuje na viacerých javiskách ako Bábkové divadlo Žilina, Bábkové divadlo Karola Spišáka v Nitre či Divadlo P. O. Hviezdoslava v Bratislave. Pochádza z Maduníc a žije v Žiline.

„Mojimi pedagógmi boli Jan Přeučil a Jozef Adamovič, na ktorých spomínam s láskou, vďačím im za ich prístup, rozdielnosť, nazeranie na hereckú prácu a na život samotný...“ (N. V.)

Odkaz: <https://www.skdmartin.sk/>

→ Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.

Úspech na

56. Medzinárodnom

festivale poézie

Medzinárodný festival poézie je sviatkom, ktorý každoročne spája interpretov krásneho slova z rôznych kútov Čiech, Moravy a Slovenska. Recitátori sa predstavujú a súťažia na zámku rodu Žerotínovcov vo Valašskom Meziříčí. Akadémia umení sa festivalu zúčastnila po prvýkrát a zaznamenala aj úspechy.

Vrcholová súťažná prehliadka sa uskutočnila v dňoch 21. - 23. októbra 2021. Počas dvoch dní privítala celkovo 27 interpretov zo slovenskej a českej strany. Súťaž je už tradične dvojkoľová a atmosféra napínava, lebo recitátori sú číselne a verejne hodnotení hneď po jednotlivých vystúpeniach. O postupe súťažiacich do druhého kola a záverečných výsledkoch rozhoduje sedemčlenná česko-slovenská porota. Hodnotenia sa ujali skúsení odborníci na čele s predsedom poroty, významným režisérom Českého rozhlasu, Alešom Vrzákom.

Poslucháčky herectva Fakulty dramatických umení Akadémie umení Eva Gribová a Zuzana Ogurčáková sa festivalu zúčastnili po prvýkrát. Obidve naše dievčatá sa prebojovali až do 2. kola a po celkovom hodnotení si do Bystrice odniesli aj ocenenia. Zuzana Ogurčáková získala 3. miesto v II. kategórii súťaže a Eva Gribová Cenu Jiřího Demla za svoj interpretačný výkon textu Daniila Charmsa.

Hlavným organizátorom súťaže je každoročne Kultúrne zariadenie mesta Valašské Meziříčí, garantom za slovenskú stranu Národné osvetové centrum, za českú stranu Národné informačné a poradenské stredisko pre kultúru.

→ Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.

Vianoce s Božidarou

Kvalitný marketing mnohokrát prevyšuje kvalitu produktu. V našich končinách máme opačný fenomén. Akýsi prirodzený ostych pochváliť sa – nevadí...

V princípe ma to netrápi, ale jedno viem určite, o Vianoce plné lásky a nádeje sa tento rok postaráme my z bystrickej Akadémie umení v Banskej Bystrici :-)

Leto 2020. Zazvonil telefón. Ozval sa Rašo Očenáš, šéf hudby Rádia Slovensko, že sa na vedení zhovárali o napísaní piesne s vianočnou tematikou v spolupráci so SOSR (Symfonický orchester Slovenského rozhlasu)... Za ponuku napísať pieseň som poďakoval s tým, že ak nám v kapele niečo napadne, ozveme sa. Určite sme vedeli, že nechceme napísať „ďalšiu“ vianočnú pieseň o tematických klasikách – roľnícky, večera na stole a darčeky... Možno je to tým, že som „raz na Vianoce“ darček nedostal. Počas sviatočnej večere sa mi podarilo všetkých v rodine rozhodnúť tak, že sa moji rodičia skutočne rozhodli pre radikálny krok...

... Tak sme si v kapele povedali, že to skúsime opačne... Vianoce sú skutku jednou z posledných istôt, ku ktorej počas roka smeruje väčšina sveta... Navyše ak o nás ľuďoch platí, že žijeme bez rozmyslu, že si skutočnú hodnotu udalostí alebo hodnotu vzácného človeka v našej blízkosti uvedomíme až keď o neho prideme...

Čo by sa teda stalo, keby...

„sotva si pamätám a nie je mi po vôli... mala som zlý sen, že Vianoce neboli... veď čo je vzácné tak oceníš iba, vo sne to stratíš a ak Ti to chýba...“

Z procesu tvorby vyplynulo, že varovať spoločnosť pred „hrozbou“ straty Vianoc by mal človek čistý ako ľalia, múdry ako bohyňa Sofia, skúsený a ľudmi vnímaný ako pracant, ktorého pôsobenie voľne a prirodzene preniká sférami spoločnosti...

Igor Timko a Božidara Turzonovová

„tak neváhaj viac a ochraňuj naveky čas, kedy ľudia si nerobia naprieky.“

Požiadali som o prijatie a prezentovanie nápadu pani prof. Božidaru Turzonovovú. Ako vždy milá, spontánna a hlavne, mal som pocit že celých 20 rokov (odkedy sme si ako prvý končiaci ročník na AKU prevzali tituly) trvalo sotva dva dni... náš rozhovor ako keby pokračoval v čase (študent a dekan 2002), dnes ako potenciálni „duetisti 2021“... Vrávi sa, že čas uteká, ale keď sa dejú veci zásadné, čas zastane... v spoločnosti pani profesorke Turzonovovej čas jednoducho stojí...

„Nech Vianoce plné sú lásky a nádeje sme tu len na chvíľu a kam sa kto podeje...“

Naše druhé stretnutie sme už poňali ako korepetíciu. Doniesol som noty, vytlačené texty, požiadali som o klavírny sprievod kolegu z NO NAME Zoliho, nech nás sprevádza, nech je to skrátka profi...

Začali sme spievať a pani profesorka vraví: „Nemusíš mi to spievať! Ja to viem...“

Síce prekvapený, ale v sekunde odvetím: „Chápem, prosím...“

... Došlo mi, že predtým mnou nestojí kolega z branže, ani životom „vyčerpaný“ študent, ale predstaviteľka zlatej generácie toho naj, čo naša krajina kedy vygenerovala. Príprava zrazu nebola otázka toho, či chcem, vládzem, mám toho veľa... Príprava pre umelca? Ako dýchanie pre človeka. V sekunde mi prebehlo hlavou, čo nám vravieval Jožko Adamovič: „Nekecaj mi tu o tom, choď na pódium, tam sa ukáž.“ Situácia sa otočila. Prišli otázky, obsah, obhajoba slovných spojení, od analýzy nádychov až po filozofiu spoločenského dopadu piesne, každá pauza musela dávať význam... Na Zoliho tvári sa zjavil pocit absolútnej spokojnosti... Poznám ho 25 rokov, z toho 12 rokov spolu učíme a vedel som presne, čo to precitnutie v tvári znamená.

V ten večer nepadlo ani jedno jediné zbytočné slovo... Prehlásil: „Vybavené.“ Pani profesorka sa usmiala, dohodli sme si termín v štúdiu, rozlúčili sa a vedeli sme, že nás čaká tvorivé finále.

NO NAME & Božidara Turzonovová

*„Vianoce verte vždy budú stáť za to...
otvoriť náruč sestrám aj bratom
pre tých čo dokážu s pokorou pripustiť
tak ľahko sa mýli a ťažko odpustiť...”*

V štúdiu nás pani profesorka požiadala, aby sme jej neodpustili nič... :-)
„Hovorte mi chlapci, poď mladý poď, režiruj! ... Nechceš to takto? Skúsím, iným hlasom, ešte skúsím ... s takým výrazom, s iným podtextom, celá plejáda hereckých a speváckych farbičiek odtieňov.“

Na druhý deň po natočení som prof. Turzonovovej telefonoval s tým, že mám názov pre našu pieseň. Vianoce s Božidarou... Podľa mňa dokonalé. Samozrejme, že sa ostýchala. Pre pokornú a skromnú dámu to bolo už príliš, ale argumenty zvíťazili. Vravím: „Ak sa zhodneme na tom, že Vianoce sú Boží dar, bolo by rúhaním nepomenovať pieseň „Vianoce s niekým“, kto má Boží dar v mene. Poznáte niekoho iného pani profesorka, kto sa volá Božidara?“ V telefóne sa ozvalo: „Nie, to nepoznám.“

Tak to beriem ako súhlas.

*„zrazu sa celý svet zastaví,
každý rok inak a predsa deťo vu
Iba raz v roku, v jedinej chvíli
odpustiť dá sa, že človek sa mýli“*

Mám za to, že človek sa môže mýliť vo svojom učení, vo svojich študentoch, vo svojich presvedčeniach, dokonca aj sám v sebe, ale úroveň práce, ktorú sme s pani profesorkou zažili, jasne ukázala, že profesionál už na omyly nemá nárok.

Pieseň Vianoce s Božidarou sa 2. 12. 2021 dočkala česko-slovenskej premiéry v jednu chvíľu v oboch krajinách.

Celkovo sme s pani prof. Božidarou Turzonovovou strávili niekoľko hodín v priebehu troch stretnutí. Boli to vzácne a nenahraditeľné chvíle. A teraz si predstavte, aké krásne s ňou môžu byť celé Vianoce :-)

→ Mgr. art. Igor Timko, ArtD.

NO NAME & Božidara Turzonovová – Vianoce s Božidarou

<https://www.youtube.com/watch?v=i-NYhiNwtaGE>

Čítajte viac:

<https://hudba.zoznam.sk/spravy/06-12-2021-no-name-zverejnili-vianocnu-skladbu-s-orchestrom-a-bozidarou-turzonovovou/>

Festival ARTORIUM máme úspešne za sebou

11. ročník sa niesol v duchu motta „Restart the art!“

„Restart the art!“ – v tomto duchu sa niesol jedenásty ročník medzinárodného projektu vysokých umeleckých škôl, festival Artorium. Projekt venovaný divadelnému, výtvarnému, filmovému a hudobnému umeniu a kreatívnym dielňam sa uskutočnil na pôde Fakulty dramatických umení v Banskej Bystrici 18. - 21. 10. 2021. Festival z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Po ročnej odmlke bolo javisko Akadémie umení pripravené poskytnúť priestor pre prezentáciu divadelných inscenácií európskych vysokých umeleckých škôl, ktoré tvorili hlavný program festivalu.

Tohtoročným hosťom festivalu, ktorý sa predstavil v hlavnej časti programu, bola okrem iných aj Akadémia múzických umení v Prahe, ktorá vystúpila s inscenáciou Cestopissing. Predstavenie, ktoré vďaka stroju času unieslo diváka do akejkoľvek doby, bolo prvým autorským projektom Petra Kultu, ktorý si zahral aj jednu z hlavných postáv. Dej komickej hry zasadený do budúcnosti plnej plastu riešil témy ekológie, náboženstva a aj politiky.

Akadémia umení v Novom Sade zo Srbska na doskách divadla odhalila tajomstvá dánskej vidieckej rodiny. Tvorcovia sa rozhodli adaptovať známy dánsky rodinný film determinovaný silným psychologizmom. Pre vytvorenie predstavenia s názvom Oslava sa im stali oporou texty špeciálne upravené pre potreby javiska z belehradskej a londýnskej divadelnej scény. Nad tým, ako to mohlo vyzeráť doma u Hitlerovcov sa zamýšľala ďalšia hosťujúca škola – Vysoká škola múzických umení v Bratislave. Možno sa nám zdá, že už nie je nič, čo by sme o diktátorovi Tretej ríše nevedeli. Divadlo LAB však vo svojej inscenácii Doma u Hitlerovcov odкрýva skryté tajomstvá spoza zatvorených dverí hitlerovskej kuchyne. Kvalitu predstavenia do istej miery ovplyvnila aj možnosť dialógu medzi tvorcami inscenácie a autorom textu, Arnoštom Goldflamom. V komornom hracom priestore si diváci vychutnávali aj tie najmenšie mimické a gestické zmeny hercov poznačené humorom, no aj napriek grotesknému výrazu predstavenia ostávali herecké výkony nadmieru koncentrované.

S inscenáciou inšpirovanou hrami odzrkadľujúcimi tému fašizmu na festival zavítala aj Akadémia divadla, rádia, filmu a televízie zo Slovinska. Záverečná show poslucháčov druhého ročníka s názvom Strach a bieda Tretej ríše sa opierala o rovnomenné dielo Bertolta Brechta, rovnako tak o hru Heinera Müllera Bitka. Autori hier sa síce zaoberajú každodenným fašizmom 20. storočia, no ich analýza stále vrhá tieň na dnešok. Inscenácia nastolila rôzne prejavy a spôsoby, akými sa fašizmus stáva súčasťou každodennosti. Posledným zahraničným hosťom Artoria bola Hudobná a umelecká univerzita mesta Viedeň. Diváka zaujala dramatizáciou románovej eseje Sophie Passmannovej, mladej ženskej autorky z Nemecka. Motiváciou študentov prvého ročníka bolo prostredníctvom inscenácie Kompletne husia koža zviditeľniť aktuálne prvky meštianstva, jeho zvyky a ducha.

Domáca Akadémia umení v Banskej Bystrici tento rok ponúkla zahraničnému a domácejmu publiku bakalársku inscenáciu hry Tadeusza Śłobodzianeka Naša trieda v réžii prof. Ljuboslava Ma-

Kompletne husia koža, foto: archív MUK Wien

jeru. Na pozadí reálnych historických udalostí predstavenie poukazovalo na stále prítomnú neochotu zmeniť náučený (spoločenskými normami formovaný) stereotyp vnímania a akceptovania rozdielnosti a odmietania tolerovať ich. Na domácej scéne naša škola odprezentovala taktiež inscenáciu hry Antona Pavloviča Čechova *Ivanov* v réžii absolventa Katedry divadelnej dramaturgie, réžie a teatrológie Juraja Hanulíka. Treticu predstavení Akadémie umení uzatvára monodráma *Akú farbu má život* spod pera poslucháčky Katedry dokumentárnej tvorby Nikoly Kočíš v réžii Mgr. art. Richarda Sanitru, ArtD. Intenzívne reakcie divákov na monodrámu o človeku, ktorý chce prinášať smiech aj na miesta, kde nepatrí, potvrdzovali jej úspech.

Neodmysliteľnou súčasťou každého ročníka festivalu sú workshopy renomovaných lektorov. Jedenásty ročník festivalu odštartoval kreatívne dielne workshopom *Tvorivé písanie*, ktorý viedla dramatička, dramaturgička, režisérka a riaditeľka Bábkového divadla na Rázcestí Iveta Škripková.

Ďalší v poradí, dvojdný workshop

performerky a režisérky Márie Dandovej s názvom *Od telesnosti k materiálu* a späť bol zameraný na telo ako jeden zo základných komponentov herca a skúmal vzťah subjekt – objekt so zameraním na rozvíjanie tvorivosti a kreatívneho myslenia cez prácu s objektom. „Bolo to krásne, vznikali kreatívne veci a účastníci boli do tvorby naozaj zahĺbení. Nečakali na nové zadania, ale plynule prechádzali do tvorby, čo si veľmi vážim,“ zhodnotila lektorka Mária Dandová.

Návštevníci festivalu sa mohli prihlásiť aj na workshop spoluzakladateľky a umeleckej vedúcej Divadla Kontra Klaudyny Rozhin, ktorá obohatila festival o herecko-režijný workshop zameraný na prácu s textami Williama Shakespeara v pôvodnom anglickom jazyku. Účastníci workshopu *Reč Shakespeara* – oživenie jazyka pracovali so zbierkou najznámejších sonetov autora a učili sa, ako funguje rytmus a melódia v prednese shakespeareovských veršov.

Sprievodný program *Artoria* tvorila, ako tradične, prezentácia tvorby absolventov a študentov Katedry dokumentárnej tvorby.

Režisér Marek Janičík vo filme *BLÚDIA-CI HOLANĎAN* ĽUBOMÍR FELDEK ponúkol obraz o Ľubomírovi Feldekovi, jednom z najplodnejších a najrešpektovanejších slovenských autorov. Divák počas filmu prešiel niekoľko rokov histórie nielen samotného autora, ale aj Slovenska.

Na plátne akademickej kinosály mohol divák vidieť krátkometrážny film *Tanec* náš každodenný v réžii Matúša Drugu. Dokumentárny trojportrét zachytil život profesionálneho tanečníka v rôznych fázach života.

Z tvorby režiséra Matúša Mena bol uvedený krátkometrážny film *Kopa* šťastia mapujúci citové obdobie jedného muža po nešťastnom manželstve a film *Bojovník* zachytávajúci život MMA bojovníka, ktorý musí vyhrať vnútorný psychický boj, aby porazil súperu fyzicky. *Hranice karantény* – môj život s korunou a *STELLA* sú názvy krátkometrážnych filmov režiséra Filipa Ozimáka uvedených vo filmových blokoch festivalu. Prvý, krátky strihový film, reflektoval tému karantény a celosvetovej pandémie koronakrízy skrz objektív autora. V druhom futuristick-

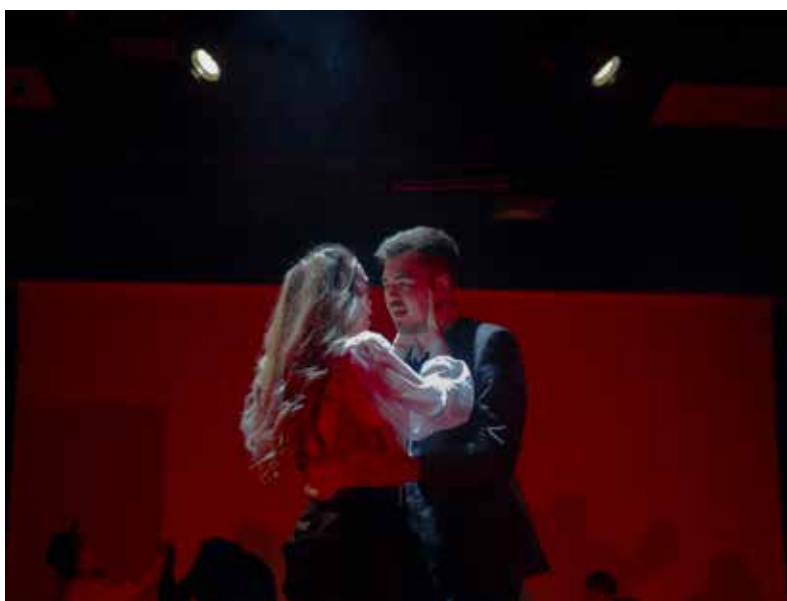

kom príbehu zohráva zásadnú úlohu vládne rozhodnutie, vyhubenie ľudstva a Stella – mladé dievča, ktoré prežíva. Skupinu filmov tvoriacich sprievodný program festivalu uzatváral dokumentárny film ANTIKVÁR. Režisérka Dagmar Ponechalová odkrýva portrét antikvára, literáta a spisovateľa Jána Cígera, ktorý žije vo svojej vlastnej rozprávke.

Novinkou sprievodného programu jedenásteho ročníka Artoria sa stali koncerty absolventov Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Online divákovi spríjemnil jeden z festivalových večerov husľový koncert Mgr. art. Kateriny Popovych v klavírnom sprievode Mgr. art. Xénie Egedovej, ArtD.

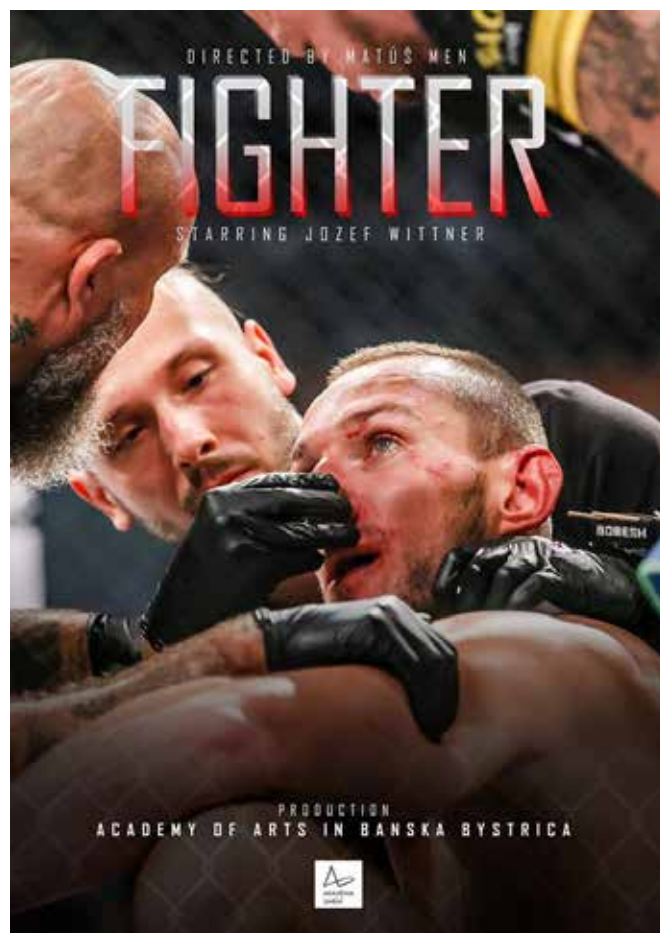
Záverečný ceremoniál festivalu zas doplnilo zoskupenie Critical Band a m:u~u:m b^and. Konfrontácia americkej experimentálnej hudby dvadsiateho storočia s novou tvorbou slovenských skladateľiek položila otázku hľadania hranice medzi súhrou, prepojením a individualizmom v kolektíve. Okrem koncertov sa k novinkám tohtoročného festivalu radí aj podcast Artoria dostupný na našej Facebookovej stránke a na Spotify.

→ Zuzana Hodžová

Pochod mestom, foto: Matej Klúčik

- ↖ Naša trieda, foto: Rebeka Bizubová
- ↖ Akú farbu má, foto: Nikola Kočiš
- ← Ivanov, foto: Gabriela Birošová

„Témy festivalových predstavení môžeme kategorizovať do troch okruhov“

**Festival ARTORIUM pohľadom poslucháča
Katedry divadelnej réžie, dramaturgie a teatrológie**

V mesiaci október sa na pôde Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici uskutočnil už 11. ročník Artoria – medzinárodného projektu vysokých umeleckých škôl. Aj napriek opätovne zhoršujúcej sa pandemickej situácii na území Slovenska sa nám tento festival podarilo zorganizovať, na čo môžeme byť právom hrdí. Aj tento rok mohli diváci z Banskej Bystrice a širokého okolia spoznať (nielen divadelné) produkcie študentov či už domácich, alebo zahraničných vysokých umeleckých škôl – a to nielen naživo, ale aj online! V rámci hlavného programu festivalu boli na výber divadelné predstavenia nielen zo Slovenska, ale tiež Česka, Srbska, Slovinska i Rakúska. Ako sme si mohli všimnúť, cieľ dramaturgie festivalu (Jana Ovšonková) nespočíval v akcentovaní viacerých pohľadov na výhradne jednu tému, ktorá by sa nás – súčasníkov bytostne dotýkala, ale naopak, ponúkal niekoľko rôznorodých tém, čiže diváci mali k dispozícii na výber široké spektrum možností. Keď sa ponoríme do príbehov jednotlivých titulov, ktoré sa v rámci Artoria 2021 uviedli (či už naživo, alebo online), dokázali by sme ich kategorizovať do troch základných okruhov: 1. témy pojednávajúce o udalostiach alebo osobnostiach z histórie – predovšetkým súvisiace s nástupom fašizmu v Európe (Strach a bieda Tretej ríše, AGFRT Ľubľana; Doma u Hitlerovcov, VŠMU Bratislava; Naša trieda, AU Banská Bystrica); 2. témy späté s bojom jednotlivca proti / v spoločnosti

(Oslava, AU Novi Sad; Akú farbu má život a Ivanov, AU Banská Bystrica); 3. témy diskutujúce alebo polemizujúce o predstave ideálneho života ľudskej civilizácie v minulosti, súčasnosti alebo budúcnosti (Cestopissing, DAMU Praha; Kompletne husia koža, MUK Viedeň). Výber vhodných inscenácií do hlavného programu festivalu (aj s ohľadom a snahou o polytematickosť) bol v tejto náročnej dobe dozaista náročný, a preto by sme si dovolili vysloviť úprimnú vďaka celému organizačnému a dramaturgickému tímu festivalu. Nezostáva nám už nič iné, len si uchovať príjemné spomienky na tohtoročný festival a s nadšením a kolektívnou imunitou sa pustiť do príprav nasledujúceho, v poradí už dvanásteho ročníka Artoria! Už teraz sa tešíme na nové spolupráce s ďalšími zahraničnými vysokými umeleckými školami a na ich výnimočné a plodné produkcie.

Pozitívne hodnotenou skúsenosťou (a samozrejmosťou) počas festivalu boli diskusie po predstaveniach s tvorcami a účinkujúcimi. Tento ročník participovali na prípravách jednotlivých diskusií a ich realizácii samotní poslucháči Katedry dramaturgie, réžie a teatrológie a Katedry herectva FDU AU Banská Bystrica pod vedením Mikuláša Macalu. Dovolíme si tvrdiť, že sa našim študentom podarilo naplniť koncept diskusií porovnateľný s diskusiami uskutočňujúcimi sa na profesionálnych divadelných festivaloch. Na úvod boli diváci stručne oboznámení o konkrétnom autorovi, hre, ich špecifických vlastnostiach,

prípadne o dramaturgicko-režijné koncepcii danej inscenácie. Moderátori ďalej viedli diskusie s tvorcami; otázky kladli nielen režisérom a dramaturgom, ale pochopiteľne aj samotným hercom. Za tie najplodnejšie si osobne dovoľujeme považovať diskusie so študentami z Ľubľany a Nového Sadu. Nakoľko Akadémia umení v Banskej Bystrici doposiaľ nespolupracovala so slovinskou akadémiou, bolo dozaista obrovskou príležitosťou spoznať nielen nových spolužiakov, ale tiež politicko-spoločenský kontext v dnešnom Slovinsku, o ktorom sa veľa diskutovalo a ktorý sa stal zároveň impulzom pre vznik inscenácie Strach a bieda Tretej ríše v podaní Ľubľanských študentov. Na druhej strane Akadémii umení v Novom Sade by sme už dnes mohli považovať za tzv. bratskú univerzitu, ktorá nás každý festivalový ročník poctí svojou návštevou. Mnohí z našich študentov majú dokonca vybudované vzťahy s novosadskými spolužiakmi, ako terajšími poslucháčmi, tak aj absolventmi.

O zdokumentovanie a zhodnotenie každého jedného festivalového dňa sa pokúšala – a myslíme, že celkom úspešne – redakčná rada festivalu v zložení poslucháčov divadelných a filmových katedier FDU AU Banská Bystrica pod vedením Lucie Katreniak Rakúsovej. Pre záujemcov o festival a vášnivých čitateľov máme dobrú správu: všetky štyri čísla Festivalového denníka sú uložené v archíve Divadla Akadémie umení. Pre vášnivých poslucháčov je zas k dispozícii trojica podcastov. Forma

Cestopissing, foto: archív DAMU

Strach a bieda, foto: Živa Brgles

podcastov spopulárnela predovšetkým v tejto pandemickej dobe a doposiaľ sa osvedčila na nejednom slovenskom profesionálnom divadelnom festivale. Nakoľko program festivalu tvorilo aj niekoľko filmových blokov, členom redakčného tímu kvitujeme rozdelenie ich úloh. Pri čítaní jednotlivých čísel a článkov si totiž môžeme všimnúť, že poslucháči filmových odborov píšú aj o divadle a naopak, poslucháči divadelných odborov píšú aj o filme. Takáto taktika je pre študentov umeleckých odborov dozaista prínosná a sme radi, že počas festivalu mali možnosť chopiť sa tejto príležitosti.

Súčasťou každého ročníka Artoria sú aj rôzne divadelné alebo iné tvorivé workshopy. V rámci 11. ročníka sa usku-

točnili v poradí tri pod vedením vážnych lektoriek: dramatičky a dramaturgičky Ivety Škripkovej, performerky a režisérky Márie Danadovej a poľskej režisérky pôsobiacej na spišskej scéne Klaudyny Rozhin. Z vlastnej skúsenosti, konkrétne z účasti na workshope Tvorivé písanie u Ivety Škripkovej, by sme si dovolili vytknúť iba jednu vec: aj napriek intenzívnemu spoznávaní „zákulisia“ autorskej práce, skutočných významov jednotlivých slov (ktoré častokrát používame v bežnej komunikácii, no nevyužívame ich v správnych kontextoch) a absolvovania rôznych kreatívnych cvičení s perom v ruke nebolo možné stihnúť všetky cvičenia a úlohy, ktoré pre nás, účastníkov workshopu, lektorka pripravila, čo

mrzelo ako nás, tak aj ju samotnú. Určite by sme preto odporučili organizačnému tímu festivalu porozmýšľať nad možnosťou realizovať viacdnňové tvorivé dielne. Intenzívnejšie cvičenia, tréningy a pod. totiž ponúkajú účastníkom väčšiu istotu a možnosti lepšie chápať tému alebo problematiku, ktorej sa workshop venuje.

Nuž, a teraz sa už poďme pustiť do priprav nasledujúceho ročníka! Dovidenia o rok na Artoriu, milí priatelia! Ostávajúte v zdraví!

→ Jaroslav Voľanský

Rozhovor s organizátorkou festivalu Mgr. art. Jankou Ovšonkovou

1. Tohtoročný festival Artorium sa uskutočnil v špecifickej atmosfére. Napriek tomu, že svet bojuje s pandémiou Covid-19 sa podarilo, aby študenti a priaznivci divadla mohli opäť zažiť pomyselný dotyk s umením. Janka, prezrad' našim čitateľom, čo teba ako organizátorku festivalu tento rok počas príprav najviac potrápilo, akým „netradičným“ problémom si musela čeliť.

Organizovať festival s medzinárodnou účasťou v týchto časoch koronapandémie je nesmierne náročná úloha, ktorú predovšetkým definuje silný pocit neistoty. Musíte počítať s tým, že sa ochorenie môže vyskytnúť u prihlásených súborov alebo na našej akademickej pôde. Existencia podujatia a jeho program sú napriek snahe a poctivej príprave postavené na veľmi krehkých základoch. Neustále sledujete meniace sa pravidlá nielen doma, ale aj v zahraničí a trpnete, ako sa to do očakávaného momentu celé vyvinie. Hneď, keď nastane komplikácia, vynakladáte všetku svoju energiu na hľadanie iných riešení, oslovujete ľudí a žiadate často od nich aj malé zázraky na počkание, len aby ste to svoje podujatie ako tak udržali, aby ste mali divákovi bažiacom po kultúrnom vyžití čo ponúknuť. Verím však, že program tohto ročníka bol ozaj bohatý, a to najmä aj vďaka ľuďom, ktorí tie zázraky na počkание dokázali spraviť, obrnili sa trpezlivosťou a zachovali si zmysel pre improvizáciu.

Počas priebehu podujatia boli pre nás protipandemické opatrenia stále „netradičné“ (ešte sme si na ne nezvykli). Vyžadovali si pozornosť a zobrali nám nemalé množstvo času a energie, ale čo sa dá robiť? Chceli sme festival a zabezpečiť jeho bezpečný priebeh bolo našou povinnosťou. Bez toho to dnes už nejde.

2. Ako by si hodnotila festival s odstupom dní? Čo ťa vo výsledku potešilo, prekvapilo, na čo si najviac hrdá?

Festival hodnotím veľmi pozitívne. Je za ním naozaj veľa práce, mailov, telefonátov – či už mojich alebo tých študentských. Tento rok ma veľmi potešila úroveň diskusií po predstaveniach, na ktoré sa študenti výrazne pripravili, čo sa odzrkadlilo na ich celkovom priebehu a obsahu. Veľmi ma teší aj nová sekcia festivalu, ktorou sú podcasty. Tých sa na profesionálnej úrovni zhostila naša študentka Tereška Šusteková a vytvorila výborné rozhovory s riaditeľkou Bábkového divadla na Rázcestí Ivetou Škripkovou, s performerkou Máriou Danadovou či pedagógom a dlhoročným účastníkom Artoria Milanom Novakovičom z Akadémie umení v Srbsku. Tieto rozhovory sú stále dostupné na podcastových platformách. Hrdá som na všetkých, ktorí v tom týždni nechali kúsok seba; naozaj to bolo náročné. Počas festivalu som však zažila silný moment, keď sme spustili online vysielanie. Za tým režijne stál doktorand Stanko Králik, po technickej stránke ho zabezpečili Igor Naňo a Jožko Mituch a za kamerami stáli študenti 3. ročníka Katedry dokumentárnej tvorby. Chvíľa, kedy som videla v zákulisí všetkých tých ľudí a pred kamerou moderátorov, ktorí si tiež uvedomovali rozsah tejto akcie (sledovali nás aj školy zo zahraničia, ktoré sa nemohli zúčastniť) bola pre mňa magická. Je krásne vidieť momenty, kedy sa spoja sily a vznikne niečo hodnotné. Po každom takomto online-predstavení sme sa spojili s tvorcami a prebehla živá diskusia. Videá online prenosov zaznamenali v priemere 431 pozretí, čo nie je málo.

3. Číže novinkou posledného ročníka bola online sekcia, premietanie predstavení a diskusie

a tiež podcasty. Uvažuješ nad takouto kombinovanou formou aj do budúcnosti?

Online sekcia bol nápad realizovaný na poslednú chvíľu (čo sa týka predstavení). Nakoľko nám pre covid zrušila účasť pražská DAMU a tiež Akadémia umení zo Záhrebu, spustili sme len pár týždňov pred podujatím výzvu, na ktorú školy veľmi rýchlo zareagovali a pomohli nám tak udržať rozmanitosť a medzinárodnosť Artoria 2021. Popravde, najradšej by som všetky tie súbory privítala na budúci rok naživo u nás v Banskej Bystrici; divadlo je predsa len živé umenie. Pokiaľ to však situácia nebude dovoľovať, pôjdeme aj ďalší rok kombinovane. Je to spôsob ako zostať v spojení a na druhej strane aj možnosť širšieho dosahu na divákov, aj keď v takejto „instantnej“ forme. Určite však plánujeme pokračovať v podcastoch aj mimo festivalu pod hlavičkou Divadla AU. Nerada by som však predbiehala a prezrádzala viac, pretože ide o čerstvý nápad a Terkinu iniciatívu. Verím však, že sa v ďalších číslach ART3 dozvieme viac.

4. Janka, ty si úspešná divadelná režisérka a okrem umeleckej činnosti sa venuješ aj organizačnej práci. Čo by si odporučila alebo odkázala našim študentom, ktorí tiež uvažujú nad podobnou kombináciou vo svojej praxi?

Ak po škole dostanú príležitosť aj v tomto manažérskom, organizačnom prostredí, nech sa jej chytajú. Je to skvelá skúsenosť; aspoň mne sa otvorili nové možnosti, veľa som sa naučila, pochopila som ako veľmi je dôležité vybavovať a riešiť veci v predstihu a nezabúdať na propagáciu. Tiež sa mi viac odkryl svet grantových výziev a možností, na čo všetko je možné žiadať financie a v akom období je potrebné projekt pripravovať. To sú všetko

cenné veci pre absolventa réžie a dramaturgie, ale aj herectva. Nie všetci skončia ako zamestnanci kamenných divadiel a často sa chopia možnosti vytvoriť si vlastné nezávislé divadlo či zoskupenie, a to je sféra, kde je organizačná prax na nezaplatenie – či už rozprávame o organizácii festivalu alebo celého divadla. Čo sa týka festivalu, možnosť zapojiť a nabráť prax mnohí využívajú už na Akadémii umení tak, že si na začiatku akademického roka zapíšu predmet Organizácia festivalu, v rámci ktorého sa aktívne podieľajú na jeho príprave už v počiatočnej fáze.

5. Je niečo, čo by si rada ešte našim čitateľom o Artorii povedala? Na čo sme zabudli alebo na čo sa Ťa nikto doteraz neopýtal? Pár slov na záver od organizátorky festivalu Artorium...

Nech príde aj ďalší rok. Či už naživo alebo online, podporia náš festival svojou účasťou a v tomto predvianočnom období želim všetkým, aby ich neopúšťala nádej; a ak áno, nech si spomenú na Artorium vypočutím podcastu, pozretím fotografií, prečítaním festivalových denníkov, ktoré nájdú na našej facebookovej stránke. Buďte hlavne zdraví a dovidenia na Artorii 2022.

Želám ti veľa energie do tvojich umeleckých aj organizačných aktivít. Nech sa ti darí.

→ Za rozhovor ďakuje Mgr. art. Lucia Katreniak Rakúsová

Reunion – výstava

Súčasťou divadelného festivalu *Artorium* bola aj výstava prác 7 študentov Katedry grafiky FVU AU v Banskej Bystrici, ktorá sa konala v priestoroch Fakulty dramatických umení. Názov výstavy *Reunion* nadväzuje na motto festivalu *Restart*, nakoľko išlo o opätovné stretnutie študentov v rámci spoločnej výstavy po ročnej odluke.

Inscenácia NAŠA TRIEDA už druhý raz v Srbsku!

Pozvania na festivaly v týchto náročných časoch chodia do Divadla Akadémie umení zriedka a o to viac sa snažíme využiť každú príležitosť. Študenti 1. ročníka magisterského štúdia herectva budú mať začiatkom decembra už druhú príležitosť reprezentovať nás za hranicami.

Prvý výjazd sme uskutočnili ešte v letných mesiacoch, kedy sme sa zúčastnili festivalu **Petrovské dni divadelné**, ktorý už 26. rok organizuje Slovenské vojvodinské divadlo z Báčskeho Petrovca. Otvorenie aktuálneho ročníka bolo venované nášmu profesorovi Ljuboslavovi Majerovi, keďže tento rok slávi významné životné jubileum. Bolo nám ctou, že práve naši študenti s inscenáciou pána profesora mohli dotvoriť dramaturgicky pestrý festivalový program. Ten tvorili Divadlá z Nitry, Banskej Bystrice, Kikindy, Petrovca či z Nového Sadu. Festival sa konal od 29. 8. do 19. 9. 2021 a študenti AU odohrali predstavenie Naša trieda 12. septembra o 20:00.

Účasť na festivale **Petrovské dni divadelné** z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Druhé pozvanie prišlo z Univerzity v Novom Sade, ktorá v dňoch 3. – 6. decembra realizuje **Festival študentského divadla 2021** (Festival Studentskog Pozorista). Akadémia umení sa predstaví medzi vysokými školami zo Srbska, Čiernej hory, Macedónska, Chorvátska, Bosny a Hercegoviny a Slovinska. Veríme, že sa v týchto premenlivých časoch podarí výjazd úspešne zorganizovať a 4. decembra o 21:00 odohráme na scéne Petra Dobrinoviča v Srbskom národnom divadle jedno z ďalších predstavení inscenácie Naša trieda.

O inscenácii

Autor: Tadeusz Słobodzianek

Réžia, scénický dizajn a výber hudby: Ljuboslav Majera

Pohybová spolupráca: Anna Gromanová
Účinkujú: Janka Balková, Andrej Bilík, Filip Brišák, Lukáš Frankovič, Richard Galdun, Kevin Ivanko, Lukáš Kečkéš, Jana Kleinová, Henrich Pittner, Andrea Süttöová, Lucia Šćecinová, Samuel Teicher

Dĺžka predstavenia: 100 min.

Na pozadí reálnych historických udalostí Tadeusz Słobodzianek zachytáva poľsko-židovské vzťahy spolužiakov jednej triedy, a to pred vojnou, počas nej a po nej. Pravdepodobne najzávažnejšou udalosťou, ktorá otrasie vzťahmi kolektívu a rozdelí ho na dva samostatné tábory sa v príbehu hry stáva pogrom spáchaný zo strany Poliakov na

Židov, konkrétnejšie zo strany vlastných rovesníkov.

Inscenáciu hry Naša trieda s podtitulom Gens una sumus (v preklade z latinčiny Sme jeden rod alebo Sme jedna rodina) uvádza Divadlo Akadémie umení v Banskej Bystrici v slovenskej premiére.

Poslucháči tretieho ročníka bakalárskeho stupňa Katedry herectva FDU AU si pod režijným vedením prof. Mgr. Ljuboslava Majera kladú zásadné otázky: „Kto má pravdu a kto nie? Má každý vlastnú pravdu? A je to v poriadku?“ Javiskové spracovanie Słobodzianekovej hry poukazuje na stále prítomnú neochotu zmeniť naučený (spoločenskými normami formovaný) stereotyp vnímania a akceptovania rozdielnosti a odmietania tolerovať ich.

→ Mgr. art. Jana Ovšonková

Umelecká mládežnícka výmena **IN MEMORIAM:** **HUMAN**

24. júna 2021 som nastúpil na medzinárodnú mládežnícku umeleckú výmenu Divadla Pôtoň s názvom **In Memoriam: Human**, ktorú mentorsky viedla divadelná režisérka a občianska aktivistka Viera Dubačová. Súčasťou výmeny v Bátovciach boli siedmi mladí umelci zo Slovenska. Do projektu sa zapojili aj spolupracujúci mladí umelci z Francúzska a Palestíny, ktorí absolvovali umeleckú mládežnícku výmenu vo svojich krajinách. Umelecký proces trval až do 2. júla, pričom neskôr naň nadviazali online medzinárodné aktivity projektu, ktoré pokračovali až do 8. októbra.

Práca na projekte bola veľmi obohacujúca najmä z hľadiska nových pohľadov na divadlo a umenie všeobecne, zároveň však aj z hľadiska nových autorských prístupov. Hlavnou témou **In Memoriam: Human** bola téma ľudskosti. Celý pobyt v Divadle Pôtoň v Bátovciach sa niesol v príjemnej rodinnej atmosfére, čo spôsobilo, že som tam zostal pracovať ako dobrovoľník aj v rámci ďalšieho pripravovaného projektu. Za necelé dva týždne sme vytvorili autorské predstavenie vychádzajúce z individuálneho vnímania ľudskosti jednotlivých účastníkov. Rôznymi spôsobmi sme tak do výsledného predstavenia zakomponovali nielen to, čo pre nás ľudskosť znamená, ale aj to, ako každý z nás prežíva vlastné problémy či traumy a vyrovnáva sa s nimi. Celý proces prípravy sprevádzali debaty o ľudskosti a jej vnímaní s Vierou Dubačovou, ktorá nás svojimi príbehmi neraz až dojímala.

Súčasťou pobytu bolo aj symbolické putovanie s výtvarníkom Emilom Drličiakom, ktoré sme napokon zhrnuli v „mapách“ slúžiacich ako spätná väzba účastníkov na absolvované aktivity. Okrem toho nás navštívil choreograf Rado Piovarči, ktorý nám v rámci svoj-

ho workshopu pomohol s pohybovou časťou pripravovaného predstavenia. Výsledné predstavenie sme predviedli naživo a zároveň bolo zaznamenané aj dokumentaristom, aby bolo dostupné v audiovizuálnej podobe online pre zahraničných divákov či účastníkov spolupráce z Francúzska a Palestíny. Po uvedení predstavenia nasledovala beseda s divadelným kritikom a teatrológom Miroslavom Balajom. Ten zhrnul prínos celého procesu spolupráce a rozpútal diskusiu aj s divákmi.

Na konci augusta sme začali pracovať s argentínskym producentom a lektorom Cristianom Estrellom, ktorý si pre nás pripravil workshopy s názvom **Humancasting: the Podcast Factory** zamerané na tvorbu podcastov. K spolupráci prizval aj novinárku a redaktorku Evu Kopeckú a spisovateľa Marcela Guerrieriho. V rámci medzinárodnej skupiny účastníkov projektu sa celkovo zrealizovalo až desať online stretnutí. Výstupom týchto stretnutí boli dva spomenuté podcasty v anglickom jazyku.

Aj keď situácia s Covidom projekt trochu skomplikovala a neumožnila všetkým zahraničným účastníkom pricestovať na Slovensko, celý proces

prebehol relatívne hladko. Počas prípravy podcastov sme komunikovali online a v rámci tvorby sme opäť diskutovali o tom, ako sa líši vnímanie ľudskosti každého z účastníkov. Rozdielne vnímanie vyústilo k tomu, že každá krajina vytvorila vlastné autorské dielo, ktorým reflektovala svoj pohľad na (ne) ľudskosť. Slovenská a palestínska skupina vytvorili divadelné predstavenia, pričom francúzska skupina pripravila minisériu šiestich krátkych filmov. Každé dielo tak bolo úplne inak ladené a účastníci z každej krajiny predstavili nielen individuálne, ale aj kolektívne prežívanie ľudskosti, posledné najmä z hľadiska spoločenských či národných problémov posledných rokov. Možnosť vidieť a precítiť to, čo prežívajú mladí ľudia naprieč rôznymi krajinami malo výrazne očisťujúci a katarzný charakter pre všetkých z nás. Do projektu **In Memoriam: Human** sa zapojilo vyše dvadsať mladých amatérskych a profesionálnych umelcov vo veku od 18 do 30 rokov.

→ Juraj Hajnal

poslucháč 3. ročníka herectva FDU AU BB

Slovak Film Harvest 2021 – online

V dňoch 15. 11. – 15. 12. 2021 sa v USA a Kanade uskutoční 2. ročník prezentácie slovenskej kinematografie pod názvom Slovak Film Harvest 2021 – online.

Čo sa počtu týka, ide o najrozsiahlejšiu prehliadku slovenského filmu v USA a Kanade, ktorá sa pre epidemiologické opatrenia vo svete presunula do online priestoru. Podujatie organizačne zabezpečuje občianske združenie Film Institute v zastúpení producenta Petra Nevedaľa a dramaturgicky zaň zodpovedá Martin Palúch z Ústavu divadelnej a filmovej vedy CVU SAV. Program online prehliadky sa opiera o výber medzinárodne a národne najúspešnejších titulov, ktoré v súčasnosti a v nedávnej minulosti reprezentovali alebo

reprezentujú slovenský film na prestížnych zahraničných i domácich festivaloch. Slovak Film Harvest 2021 – online v jednom mesiaci sprístupní kolekciu vyše štyridsiatic pôvodných titulov. Okrem hraných, dokumentárnych a študentských filmov z FTF VŠMU a Akadémie umení v Banskej Bystrici sa pri príležitosti stého výročia vzniku národnej kinematografie do programu dostal aj výber zo zlatého fondu slovenskej kinematografie. Tvorí ho štyri klasické tituly pochádzajúce zo zbierkového fondu Slovenského filmového ústavu – *Vtáčkovia, siroty a blázni* (r. Juraj Jakubisko, 1969), *Lalie poľné* (r. Elo Havetta, 1972), *Ružové sny* (r. Dušan Hanák, 1976) a *Noční jazdci* (r. Martin Hollý, 1981).

→ Spracovala: Marta Holéciová

PROGRAM

15.-16.11. PO, UT
Skutok sa stal

16.-17.11. UT, STR
Raj na zemi

17.-18.11. STR, ŠTV
Osamelí bežci: Ideme ďalej!

18.-19.11. ŠTV, PIA
Ženská pomsta
spolupráca Peter Neveďal

19.-20.11. PIA, SOB
Loli parádička

20.-21.11. SOB, NED
Keď draka bolí hlava
spolupráca Peter Neveďal
Vtáčkovia, siroty a blázni
(r. Juraj Jakubisko, 1969)

21.-22.11. NED, PO

Sedem zhavranelých bratov

22.-23.11. PO, UT

Ovčiarskou cestou

r. Ľubomír Viluda, Ivan Kršiak

23.-24.11. UT, STR

Malá ríša

24.-25.11. STR, ŠTV

Králi videa, spolupráca Peter Neveďal

25.-26.11. ŠTV, PIA

Herec Ivan Palúch

26.-27.11. PIA, SOB

Ubal a zmizni

27.-28.11. SOB, NED

O liečivej vode, spolupráca Peter Neveďal

Ľalie poľné (r. Elo Havetta, 1972)

28.-29.11. NED, PO

Posledný autoportrét

29.-30.11. PO, UT

Wu Chan

30.11.-1.12. UT, STR

Biela na bielej

1.-2.12. STR, ŠTV

Hluché dni

2.-3.12. ŠTV, PIA

Jožo aneb jak jsem potkal hvězdu

3.-4.12. PIA, SOB

Punk je hned!, spolupráca Ivan Ostrochovský, Peter Neveďal

4.-5.12. SOB, NED

Čarovný kamienok; spolupráca Peter Neveďal

Ľalie poľné (r. Elo Havetta, 1972)

5.-6.12. NED, PO

Volanie; spolupráca Peter Neveďal, Peter Kováč

6.-7.12. PO, UT

Pásmo študentských filmov VŠMU

7.-8.12. UT, STR

To ta monarchia

8.-9.12. STR, ŠTV

Pásmo študentských filmov Akadémie umení v Banskej Bystrici

9.-10.12. ŠTV, PIA

Krátka jar, dlhí zima

10.-11.12. PIA, SOB

Krajina ve stínu; spolupráca Peter Neveďal

11.-12.12. SOB, NED

O vianočnej hviezde; spolupráca Peter Neveďal

Noční jazdci (r. Martin Hollý, 1981)

12.-13.12. NED, PO

MLčanie / Moje povstanie

13.-14.12. PO, UT

Hlinka

14.-15.12. UT, STR

Cesta do nemožna

Vôbec neblúdiaci

Marek Janičík

Marek Janičík vyštudoval filmovú dramaturgiu a scenáristiku a aj dokumentárnu tvorbu na Akadémii umení. Študenti sa s ním teraz stretávajú na AU ako s doktorandom. V roku 2021 konečne dokončil dokument o Ľubomírovi Feldekovi. Považoval som za logické opýtať sa ho na všetko, čo s tvorbou takéhoto dokumentu súvisí. Tým skôr, že ďalšie mená tvorivého štábu sú nám tiež dobre známe. Hudobný skladateľ Matej Štesko vyštudoval takisto dramaturgiu a scenáristiku na AU. Kameraman Peter Kováč vyštudoval dokumentárnu tvorbu na AU. Celkom dobrý tvorivý tím, nemyslíte?

Ako ti prišlo na myseľ, že budeš točiť o Feldekovi?

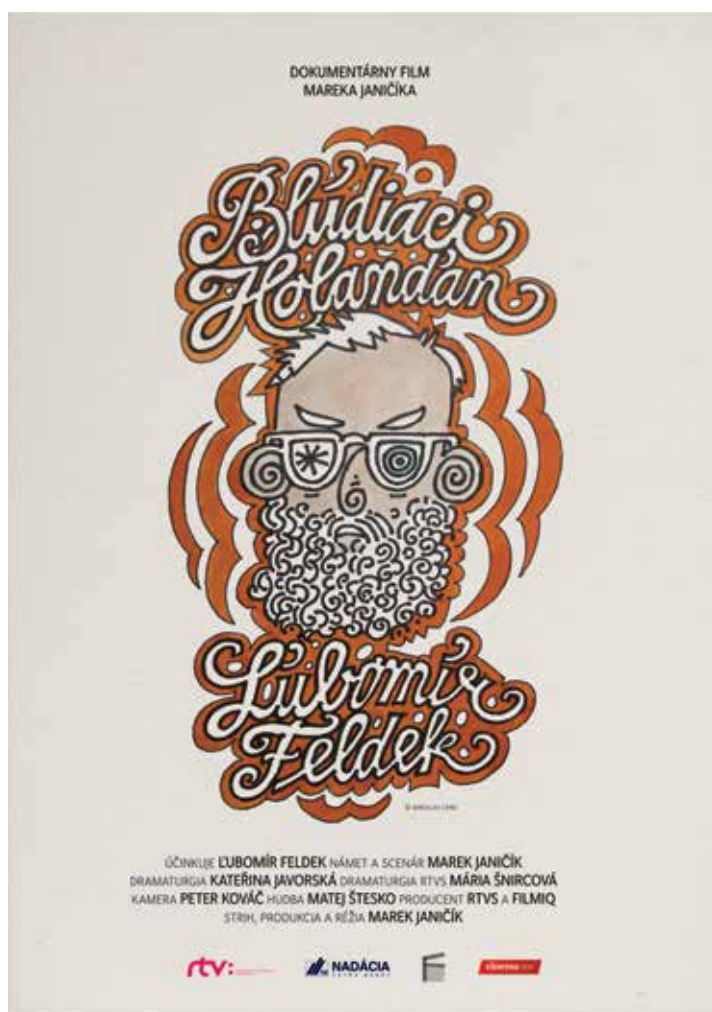
Pôvodne som mal realizovať sériu krátkych dokumentárnych filmov, ktoré malo spájať určité jubileum. Jeden z filmov mal byť aj o Ľubomírovi Feldekovi, keďže práve vtedy oslavoval 80 rokov. Začali sme natáčať s pánom Feldekom ako s prvým protagonistom, aby sme mohli odovzdať na Audiovizuálny fond už aj nejaký natočený materiál. Nakoniec fond výrobu tejto série krátkych filmov nepodporil a mne bolo veľmi ľúto, že z natočeného materiálu nebude hotový film. A tak som sa rozhodol ho dokončiť sám za seba, bez podpory produkčnej spoločnosti. Mal som vtedy

29 rokov a manželke som povedal, že chcem ako darček na moju 30-tku tento film. Dal som do neho svoje vlastné peniaze, pričom som nevedel, že či sa mi ho vôbec podarí dokončiť.

Čo ťa na Ľubomírovi Feldekovi najviac zaujímalo? Človek alebo tvorca? Dá sa to oddeliť?

Ono to je vždy na začiatku tak, že pokiaľ som ho nepoznal bližšie ako človeka, tak ma fascinoval najmä ako tvorca. U Feldeka je naozaj mimoriadny jeho široký záber: je textár, básnik, dramatik, publicista, autor pre deti, scenárista, prekladateľ... Neskôr však začnete vnímať kontexty doby, v ktorej žil, tvoril a snažíte sa nájsť v jeho

živote konflikt, na ktorý sa zameriate. V jeho osobe som tých konfliktov našiel niekoľko. Nakoniec sme sa rozhodli zamerať sa na jeho otca a komunistickú stranu, ktorá sprevádzala Feldekov život; najskôr ako syna demokratického sudcu, ktorého komunisti zatvorili, neskôr ako slávneho autora, ktorý komunistickému tlaku podľahol. Zároveň sme si však boli vedomí, že vo filme musia odznieť predovšetkým Feldekove básne, ktoré najlepšie vystihujú dobu a život samotného Feldeka. Preto si myslím, že autora a jeho dielo sa nedá úplne oddeliť, vždy bude prítomný vo svojom diele, stačí jeho dielo dať do kontextu a divák to pochopí.

S akou ponukou si za ním prišiel, aby súhlasil s nakrúcaním?

Paradoxne, asi najviac pri mojom prvom stretnutí s pánom Feldekom zavážil fakt, že miluje pivo. A moja manželka bola v tom čase sládkyňa v jednom lokálnom pivovare. Mali sme sa teda o čom rozprávať! Ale zároveň si myslím, že pán Feldek si uvedomoval, že má zaujímavý život, ktorý by rád vyrozprával komplexnejšie a menej povrchne ako to vidíme v televíznych reláciách. A v neposlednom rade pochopil, že nie som dokumentarista, ktorý by jeho a jeho rodinu ohrozil. A že výsledok nebude taký, s ktorým by bol nespokojný. Som filmár, ktorému záleží na tom, aby sa protagonistovi film páčil. Uvedomujem si, že to nie je možno najlepšia vlastnosť filmára, ale svoju povahu tak ľahko nezmením.

Ako nakrúcanie prebiehalo? Čo si mal pripravené a čo bolo spontánne?

Skoro všetky scény vo filme som

mal predtým premyslené, a to napriek tomu, že som nemal žiaden scenár. Vždy som vedel, čo a kde chcem nakrútiť, čo tým chcem povedať divákovi. Zároveň som však nakrútil aj veľké množstvo materiálu, o ktorom som vedel už pri realizácii, že ho nepoužijem. Ale robil som ho pre istotu – do zálohy, keby sa na danom mieste či akcii niečo neočakávaného uskutočnilo, alebo tam vznikla ojedinelá atmosféra. Nakoniec sa skoro nič z týchto spontánnych akcií do filmu nedostalo.

Pri filmovaní som mal jednu veľkú výhodu, ktorou boli nesmierne dramaturgické skúsenosti pána Feldeka. On presne vedel, kde a ako má čo na kameru povedať a nebolo potrebné sa ho ani pýtať. Ide predsa len o jedného z najskúsenejších autorov na Slovensku. Nevýhodou toho celého však bol fakt, že ma Feldek ako autora často prevyšoval a bolo ťažké ho niečím prekvapiť. Podarilo sa mi to napokon len párkrát a z toho vznikol aj jeden z najdôleži-

tejších momentov vo filme, keď som pánovi Feldekovi položil otázku o jeho komunistickej minulosti. Vedel som, že o tom nerád rozpráva a rozprávať o tom ani nechcel, vždy sa mu to podarilo zahovoriť. Práve táto otázka nás trochu na určitý čas rozdelila, ale pán Feldek si po pár dňoch uvedomil, že ako autor filmu som bol nútený ju položiť. Bol by to potom iba oslavný film a život každého je predsa aj o pádoch v živote, nielen o úspechoch.

Bol otvorený, alebo si s ním musel bojovať?

Ako som spomenul – je to výborný dramaturg. A tak naozaj vedel, čo sa do filmu hodí a čo rozprávať nemusí. Určitý boj nastal teda najmä pri tej jeho komunistickej minulosti. Napokon sa rozhodol túto rovinu do filmu dať. Vedel, že by som ju tam dal aj bez neho – cez rozhovory iných ľudí. Ďalšie problémy sa objavili pri neočakávaných udalostiach, ktoré nastali počas nakrúcania: ochorenie jeho manželky Olgy, veľmi ťažká situácia v rodine jeho dcéry a zároveň aj kovidová situácia. Pôvodne som chcel tieto situácie zakomponovať do filmu. Ale potom si človek uvedomí, že ani mne by nebolo príjemné, keby ma sledovala kamera v ťažkých rodinných situáciách. Vtedy si treba uvedomiť, že ide len o film. A že ho dokážeme dokončiť tak, aby som sa za svoje konanie pri jeho realizácii nemusel hanbiť. Feldek prežíval pomerne ťažké obdobie a nechcel ho prezentovať verejnosti. Ja som sa rozhodol to ako autor akceptovať. Napriek tomu, že som vedel, že prichádzam o cenný materiál. Ale, ako som spomínal – je to len film.

Čo mu vadilo, kedy sa priechil?

Okrem otázky o jeho členstve v strane spomeniem ešte niečo iné – film sme vyrábali pre rôzne okolnosti štyri a pol roka. Za tú dobu som mohol pána Feldeka dobre spoznať. A musím povedať, že najťažšie sa mi s ním spolupracovalo v záverečných prácach – keď bol film hotový, v podstate už bol vyexportovaný na DCP kópiu, bol tesne pred odovzdaním do televízie... A Feldek zrazu trval na doplnení niektorých častí. Ja som s tým nesúhlasil, predovšetkým kvôli tomu, že podľa mňa neboli potrebné. Avšak on s filmom nebol spokojný a trval na svojom ďalej. Nakoľko som mal od neho podpísané povolenie k zverejneniu filmu, rozhodol som sa to risknúť a film odovzdať aj bez týchto doplnených scén. Nakoniec

sa ukázalo, že som urobil dobre a pán Feldek sa po premiére vyjadril, že som urobil správne. A že tie jeho doplnené scény nakoniec nie sú tak potrebné, ako to cítil predtým; dokonca sa mi ospravedlnil.

A kedy to bola pohoda?

Pri práci na dokumente je veľmi dôležité, keď protagonistu netlačíte len do rozprávania o ťažkých situáciách v jeho živote. Film sme koncipovali ako „blúdenie“ po jeho živote. A tak sme rozhodli nezostať len v Bratislave, kde Feldek žije s rodinou. V jeho vysokom veku sme ho vláčili po Prahe, Orave, Žiline... Film sa nakoniec odohráva na 28 miestach. A práve vtedy, keď sme prišli na nejaké miesto, tak jeho emócie ožili. Začal rozprávať príbehy, na ktoré by si inak nespomenul. Vtedy natáčanie oživalo, často to bolo spontánne, čo je pri dokumente vždy dobré. Bavilo to aj jeho, napriek tomu, že cestovanie bolo veľmi unavujúce.

Teraz k profesionálnym otázkam – ako u teba prebiehala príprava na takéto nakrúcanie?

Keďže som okrem iného aj vyštudovaný scenárista a dramaturg, viem aký dôležitý je pred samotným natáčaním zber materiálu. Preto som prečítal snád' všetko, čo som od Feldeka prečítať mohol – nielen jeho diela, ale aj rozhovory, ktoré dal rôznym médiám atď... Ďalší zber materiálu prichádzal postupne, keď napr. do projektu vstúpila televízia a zrazu som mal k dispozícii ich bohatý archív.

Ďalšia príprava bola technického charakteru – veľmi mi záleží na tom, aby obraz a zvuk boli kvalitné. Som rád, že mi vo filme robil kameru Peter Kováč, ktorý nastavil kameramanský rukopis a veľmi filmu pomohol. Počas prvých natáčaní sme sa skôr hľadali. Keď som videl Petrovu prácu, nebál som sa kameru robiť aj ja, aj keď nebola taká kvalitná ako jeho. Poslednou prípravou pre mňa bolo nájsť spôsob komunikácie s protagonistom a s jeho rodinou. Priznám sa, že sme dlhšie hľadali s pánom Feldekom spôsob, ako sa pracovne zladíť. S jeho rodinou sa mi to skoro nepodarilo, až v závere s jeho manželkou Oľgou.

Nakoniec našej spolupráci paradoxne pomohli dlhé cesty autom, keď sme sa rozprávali aj niekoľko hodín a dobre sa spoznali. Som rád, keď protagonista vie viac aj o režisérovi, o jeho živote a skutočnostiach, ktorými prechádza.

Keď protagonista vidí, že autor je k nemu otvorený, je viac otvorený aj on sám pred kamerou.

Mal si vopred pripravený pevný scenár? Ak áno, z čoho pozostával?

Napriek tomu, že dnes idem len zriedkavo točiť niečo bez scenára, tak pri Feldekovi sa scenár tvoril postupne počas natáčania. Nemal som ho napísaný, ale mal som ho v hlave a nakoniec sa na 90% aj vyplnil. Vedel som postupnosť informácií, ktoré by mal Feldek rozprávať, i to, kde ich bude rozprávať. To nebolo nič ťažké, nakoľko sa jeho život vo filme rozpráva chronologicky. Bolo len nutné vopred vedieť, čo chcem z jeho bohatého života vyškrtnúť a do filmu to nakoniec nedať. Zároveň som sa snažil mať natáčanie vždy pripravené, aby som pána Feldeka neunavoval zbytočnými scénami. Druhou vecou boli určité metafor, ktoré som sa rozhodol vo filme využívať a musel som si dávať pozor, aby som na ne nezapadol – napr. blúdenie pána Feldeka, motív jeho otca... Keď dnes točíte pre RTVS alebo Českú televíziu, tak vás na natáčanie nepustia, pokiaľ neodovzdáte scenár. Je dobré takto postupovať. V tomto prípade ma do tohto nikto nenútil, film som začal robiť iba pre seba a z nejakej úcty k tvorbe Ľubomíra Feldeka. A tak som išiel trochu „na panáča“ a klasický scenár som sa rozhodol si nerobiť. Zároveň som si vyskúšal, či viem so scenárom pracovať v hlave – či viem, kam zaradím scénu, ktorú som práve natočil atď...

Koľko rozhovorov si vopred musel s Feldekom absolvovať?

Pred nahrávaním filmu som si pozrel krátke portréty, ktoré o Feldekovi natočili iní a boli k dispozícii. Väčšina bola vyrobená tak, že nechali Feldeka rozprávať v dlhom rozhovore, ktorý iba prestrihávali. Ja som sa rozhodol to urobiť inak – vytvoril som s ním desiatky krátkych rozhovorov, ktoré často nemali viac ako 10 minút. Bolo to stručnejšie, pre protagonistu menej namáhavé a striedanie týchto rozhovorov pôsobilo nakoniec vo filme pomerne dynamicky – ako keby robil Feldek rozhovor sám so sebou. Navyše, keď sa on chcel k niečomu vrátiť, tak sme nahrali len ďalší krátky rozhovor na inom mieste. Jeho vety boli stručnejšie, rozhovory pôsobili hutnejšie... Malo to veľa výhod a bol som rád, že to nakoniec zafungovalo.

Ako dlho ti trvalo nakrúcanie? Zastavilo sa niekedy? Pokiaľ viem, tak zber materiálu sa začal niekedy v roku 2015. Je to bežné?

Film som začal točiť pred mojou 30-kou a dokončil som ho teraz, keď mám čerstvých 34 rokov. Nie je to bežné. Celý ten čas som pomerne hazardoval s tým, že protagonista mohol ochorieť, zomrieť... A to isté sa v podstate mohlo udiť aj mne a film by zostal nedokončený. Mohlo sa udiť čokoľvek. Nie som fanúšikom takéhoto natáčania. Tento film bol akoby zakliaty: nepriali nám okolnosti. Spomínal som, že pán Feldek mal počas natáčania trápenie s rodinou, ktoré sme sa rozhodli do filmu nezačleniť. Ale zároveň prebiehal aj môj život, dovoľm si tvrdiť ako na horskej dráhe – počas natáčania mi zomrela mama, narodil sa mi prvý syn... Dôvodov na prerušenie natáčania bolo teda až príliš veľa. Keď už zase bolo všetko v poriadku, tak zase prišiel Covid-19. Ja som nechcel ohrozovať natáčaním pána Feldeka a ani jeho rodinu. A tak sa znovu čakalo. Avšak, nikam sme sa neponáhľali. Upokojovalo ma, že väčšinu materiálu som s pánom Feldekom natočil počas prvého roka a že by som z toho dokázal poskladať výsledný film. Projekt bol zdĺhavý aj preto, že som na ňom robil v podstate sám – som podpísaný za námet, scenár, strih, druhú kameru, produkciu a réžiu. Zároveň sa RTVS vyjadrila, že by film odvysielala až na 85. výročie pána Feldeka. Mali sme teda dosť času, čo nám prinieslo potom istý nadhľad nad filmom a aj nové nápady. Ale druhýkrát by som tak už nepostupoval.

Portréty slávnych osobností sú často nudným vytratúvaním ich života či tvorby. Ako si pracoval ty?

Pri Feldekovi sme sa toho chceli vyvarovať. Ale mám pocit, že sa nám to nepodarilo dostatočne. Nakoniec je to predsa len o rozprávaní Ľubomíra Feldeka o jeho živote. Navyše, nepodarilo sa presvedčiť viaceré osobnosti, aby o Feldekovi rozprávali. A tak sme sa museli spoľahnúť na to, že Feldek rozpovie svoj život najlepšie sám. Musel som však dávať pozor, aby neskrášľoval pravdu. Ale vnímavý divák vo filme nájde prvky toho, že sme sa chceli tomu vyhnúť. Či už v nezvyčajnej artovej kamere Petra Kováča, autorskej hudbe Mateja Šteska alebo pridaním metafor, dynamickým striedaním prostredí, prepájaním – premošťovaním a zobrazením básní Ľubomíra Feldeka. Práve

tu sme narazili na technický problém – vytvoril som si koncept, že básne budú dopĺňať Feldekove rozprávania o živote. Chcel som, aby sa tieto básne písali na dobových písacích strojoch, teda na strojoch z doby, o ktorej práve rozprávame; ide o stroje z 50. – 80. rokov, prvé počítače, súčasné počítače... Aby divák lepšie vedel, v ktorej dobe sa nachádzame. Nebolo jednoduché takéto stroje zohnať a keď sme ich už zohnali, tak väčšinou nefungovali. Natrápili sme sa nakoniec na týchto častiach filmu, ale myslím, že dokument dobre ozvláštnili. Aj takýmito scénami sa potom dokument odlišuje od klasického televízneho rozprávania.

Ako si získal na taký rozsiahly dokument financie? To by mohla byť aj dobrá inšpirácia pre našich študentov.

Spočiatku som si projekt financoval sám. Asi po roku ma podporila Nadácia Tatra banky sumou 1500 eur, ktorú som dal znovu do výroby – išlo o honorár pre kameramana. Ten však pri takomto filme nestačí, a tak som sa s kameramanom dohodol, že keď film dokončíme a predáme, doplatím mu zvyšok. Nakoľko sme boli kamaráti, na túto dohodu pristúpil a ja som mohol ďalej

točiť. Chceli sme pýtať peniaze z Audiovizuálneho fondu, ale nemal som za sebou silného producenta. A navyše: ak chcete pýtať peniaze na televízny film, musíte mať potvrdenie od televízie, že film podporí. To sme ešte vtedy nemali. Medzičasom do projektu vstúpila RTVS, ale na AVF sme sa už nevrátili. Film sme dokončili v koprodukcii s RTVS a s našim finančným vkladom. Kameraman má malú produkčnú spoločnosť, ktorá nakoniec film zastrešila a tým pádom si mohol odkontrolovať financie, ktoré sme za film dostali a aj svoj podiel. Bola to férová a zároveň dobrá kamarátska výpomoc, nakoľko ja produkčnú spoločnosť nemám.

Film bol uvedený na festivale Cinematik. Čo ďalšie s ním máš v pláne?

Nakoľko je film televízny, nemali sme ambície dávať ho do kino-distribúcie. Pôvodne som myslel, že by ho mohla distribuovať aspoň jedna spoločnosť, ktorá sa zameriava na artové kiná. Ale prišla pandémia a ukázalo sa, že ani toto nie je momentálne cesta. Film nie je vhodný ani pre festivaly v zahraničí, nakoľko ide predsa len o lokálneho autora. A tak mi zostali len domáce festivaly a televízia, kde mal film premiéru

v októbri a čakáme na jeho reprízy. Film sme skrátili na 52 minút, podľa požiadavky RTVS. Je to škoda, lebo materiálu sme mali viac, minimálne na 70 minút. Tým by bol film chápaný možno viac ako kinofilm. Ale nakoniec sme sa rozhodli inak a teraz to neľutujem.

A teraz k názvu – prečo Blúdiaci Holanďan Ľubomír Feldek?

Ľubomír Feldek má predkov v Holandsku. Navyše jeho výraz pripomína takého nahnevaného morského vlka – dokonca má iba jedno oko, druhé má sklenené po tom, čo si ho v detstve vypichol. Každopádne, existuje povest o „Bludnom Holanďanovi“. A tak sme sa rozhodli film nazvať podobne a skúsiť k tej metafore priviesť aj koncept filmu – Feldek v celom filme blúdi z jedného miesta na druhé a hodnotí svoj život. Som rád, keď názov spolupracuje s filmom viac. Tu sa to podarilo.

Dôvetok autorky rozhovoru: Blúdiaci Holanďan je ozaj povest o prízraku lodi, ktorá sa zjavuje pri myse Dobrej nádeje. Zväčša ide o zlé znamenie. Som rada, že v tomto prípade je *Blúdiaci Holanďan Ľubomír Feldek* – film Mareka Janičíka – dobrým znamením.

→ PhDr. Mgr. Kateřina Javorská

Významný element vo svojom živle

Recenzia od Juraja Kovalčíka

Ľubomír Feldek je v povedomí verejnosti zapísaný predovšetkým ako spisovateľ, básnik, prekladateľ, dramatik, rozprávkar, scenárista atď. Jedným slovom univerzál. V stredometrážnom (53 min.) dokumentárnom filme režiséra Mareka Janičíka sa Feldek asociuje s povolaním spisovateľa už od prvého záberu. Kamera sníma vo veľkom detaile text vyťukávaný na písacom stroji – tradičnom pracovnom nástroji spisovateľov a sekretárov 20. storočia. Vzhľadom na umiestnenie sa krátka glosa dá chápať aj ako úvodné

motto filmu alebo možný interpretačný kľúč. Dovolím si ju preto odcitovať:

„Narodili sme sa 9. októbra, / môj otec, John Lennon a ja. / Otec a Lennon zomreli v decembri. / A či to v decembri aj na mňa čaká, to sa spozná.“

Aj keď štvorveršie samo nemá bilančný obsah, odkazovaním na blížiacu sa smrť naznačuje bilančný obsah dokumentu. Básnik, ktorému ťahá na deväťdesiatku, navštevuje miesta, ku ktorým sa viažu dôležité udalosti a etapy v jeho živote. A spomína. Epigramy alebo úryvky z dlhších básní, reprodu-

kované na písacom stroji, sa vyskytujú opakovane ako charakteristický motív.

Druhú indíciu poskytuje zmienka o Johnovi Lennonovi. Lennon bol jednou z najväčších celebrit populárnej hudby 60. a 70. rokov a v jej „panteóne“ zostáva pre svoju násilnú smrť v relatívne mladom veku celebbovaný ako martýr. Slovenský spisovateľ sa tu asociuje predovšetkým s voľnomyšlienkovou a tvorivou atmosférou danej dekády a vtedajšou mladou generáciou. Ďalšia asociácia je autoritatívna. Feldek si iste o sebe nemyslí, že by bol

nejaký Lennon. Nie čo do slávy. Dokumentárny profil ho však prezentuje jednoznačne ako významnú osobnosť kultúrneho života slovenského národa.

Film o Feldekovi rozpráva takmer výhradne Feldek, čo je primerané autorské riešenie. Protagonista je predsa profesionálny rozprávač. (Samozrejme, nie všetci spisovatelia musia mať dar reči alebo prednesu. U Feldeka toto spojenie funguje.) Básnikov hlas zaznie skôr, než ho film prezentuje obrazom. Popri sérii záberov turisticky atraktívnych pamiatok Bratislavy, vrátane historickej budovy Slovenského národného divadla, deklaruje, že ako spisovateľ sa podieľa na prežití národnej kultúry. Staví sa do pomyselného radu so Štúrom a Bernolákom, bez ktorých sa „naozaj ľahko mohlo stať, že by sme tu ako národ so svojím jazykom a so svojou kultúrou neboli“. V tomto momente vstupuje aj do obrazu. Sledujeme ho od chrbta a z podhľadu ako deti kráčajúce v stopách veľikánov.

Na básnikovej teleológii svojej celoživotnej práce ťažko hľadať niečo kontroverzné. Ak chápeme pojmy národ či národná kultúra ako konštrukty, nie ako Bohom dané prirodzené pravdy, popierať zásluhu skupiny literárne nadaných rojkov pred asi 200 rokov na tom, že existuje literárna slovenčina a slovenská literatúra, je popierať samoplniace sa proroctvo.

V ďalších scénach už protagonista vystupuje aj tvárou na kameru, väčšinou vo vzťahu k určitej budove, kde pracovne alebo súkromne trávil časť života, alebo má pre neho silný symbolický význam (napríklad kostol, v ktorom bol pokrstený). Často symetricky komponované zábery na súčasnú podobu exteriérov aj interiérov žilinského súdu, oravskej Tesly, pražských či bratislavských bytoviek a kancelárií občas dopĺňajú historické zábery z filmových týždenníkov a televíznych relácií alebo archívne fotografie. Názov „Blúdiaci Holanďan“ a „blúdenie“ po priestoroch Feldekovho života vychádzajú z toho, že sám svojich najstarších známych predkov identifikuje v 12. storočí na území Holandska.

Tretím pilierom, ktorý sa dvíha z úvodného motta a drží stavbu filmu pokope, je zmienka o otcovi. Feldekov otec bol v rokoch 1946-49 predsedom okresného súdu v Žiline. Po prevzatí moci v roku 1948 ho komunisti postupne odstavili z funkcie, sledovali tajnou políciou a v 50. rokoch ho aj zatkli

a odsúdili. Z ilavského väzenia sa dostal po amnestii v roku 1960 s podlomeným zdravím. Krátko na to zomrel.

Spôsob, akým komunistický režim „zošrotoval“ jeho otca, mal hlboký vplyv na Feldekovo ľudské a autorské smerovanie. („Zošrotovanie“ je, mimochodom, jeho vlastný výraz, keď spája ničenie literatúry s ničéním životov.) Je tiež prakticky jediným zdrojom napätia alebo vnútorného konfliktu vo filme. Do voľného prúdu Feldekových monológov režisér zasahuje prvý a jediný raz v poslednej tretine minútáže, keď spisovateľa konfrontuje s jeho „údajným“ vstupom do komunistickej strany v 80. rokoch. Respondent najprv reaguje vyhýbavo, poukazujúc na svoje aktivity počas Nežnej revolúcie, keď „ako prvý“ komunistov vyzýval, aby sa vzdali moci. Neskôr túto zjavne citlivú tému rozvíja s tým, že ak sa má za členstvo v strane niekomu spovedať, tak „len svojmu otcovi“. A zdôrazňuje, že to odčinil. Podobne sa k tejto otázke vyjadruje aj v rozhovore pre Plus 7 dní z roku 2014, kde svoj vstup do strany hodnotí ako „neslušnosť“ voči otcovi, politickému väzňovi. A dvakrát prízvukuje, že to „bohato odčinil“.

Režisér filmu nepodrobuje Feldekovu predstavu o sebe samom kritike. Ak sa Janičík pri tomto portréte zaujíma o akúkoľvek disonanciu, robí to mimoriadne subtilne, pretože spisovateľský veterán je snímaný vždy s rešpektom a zdá sa, že všetko, čo vo filme z jeho úst alebo z úst iných o ňom zaznie, aj autorizoval. Asi dva-trikrát sám upozorňuje divákov na to, že sledujú film, v ktorom on účinkuje. (Film, nie dokument.) Ako hlavný hrdina tohto filmu sa občas prerieka. Okrem toho, že „ako prvý“ vyzýval komunistov na rozpustenie ich mocenského monopolu, hovorí aj, že „zrušil komunistickú stranu“. Možno podobné hyperboly vyplývajú z profesného zvyku fabulovať.

Ukazuje aj iný sklon, ktorý sám zrejme vníma ako galantnosť, v zmysle pozornosti k ženám. Keď pracoval v 50. rokoch vo vydavateľstve Mladé letá, pracoval tam s ním „celý rad mladých, krásnych redaktoriek“, na ktoré sa chodil pozerať tak, že sa prechádzal zvonku po parapetoch okien (na 5. poschodí!). Keď sa vracia do bývalej Tesly, konštatuje, že „všetko sa zmenilo, len dievčatá ostali stále pekné“. Vo fabrike stretol aj svoju budúcu manželku Oľgu. Pracovala na oddelení H, čiže „naHá“ a mala iba 17. Zmyselný osemdesiatnikna to spomí-

na pri spoločnom fotení so skupinou súčasných pracovníčok a jednej z nich sa pýta, či je tiež ešte pod zákonom. Žena odpovedá záporne a básnik kontruje pointou, že už je preňho stará. (Vtip má byť v tom, že je od neho zjavne asi tak o polstoročie mladšia.)

Táto „galantnosť“, teda vzťahovanie sa k ženám takmer výhradne cez ich sexualitu, je zrejme pre Feldeka natoľko príznačná, že sa jej pri natáčaní dokumentu nedalo vyhnúť. Autori prízvukujú iba hromadením výskytov a opäť nechávajú na publiku, či si to vôbec všimne a ako sa s tým vysporiada. Ak čitateľovi alebo čitateľke prekáža formulácia na začiatku tejto recenzie o „tradičnom pracovnom nástroji spisovateľov a sekretárook“, je pravdepodobné, že neprehliadne ani tento rys básnikovho správania a nebude ho vnímať so sympatiami.

(Blúdiaci Holanďan, Ľubomír Feldek, Slovensko, 2021, 53 min., r. Marek Janičík)

→ Juraj Kovalčík

Cimbalové zrkadlenie spojilo mladé talenty s profesionálmi

V neľahkom čase, kedy svet beží inak, sa 24. novembra 2021 uskutočnil v Trenčíne koncert Cimbalové zrkadlenie, ktorý už po šiestykrát spojil mladé cimbalové talenty s profesionálnymi interpretmi a poukázal na výnimočnosť majstrovského nástroja. Snahou organizátorov bolo, aby sa prezentovalo cimbalové umenie rôznych interpretačných úrovní od detských až po dospelých interpretov a neprerušila sa kontinuita cimbalových koncertov v meste pod hradom Matúša Čáka. Podarilo sa. V obmedzenom počte s rešpektovaním pandemických nariadení súvisiacich s výnimočnou situáciou podujatie zrealizovalo Trenčianske osvetové stredisko v spolupráci so ZUŠ K. Pádivého v Trenčíne, s Konzervatóriom J. L. Bellu a s Akadémiou umení v Banskej Bystrici. Pod záštitou predsedu Slovenskej cimbalovej asociácie Martina Budinského sa zrealizoval aj vzdelávací seminár pre účinkujúcich cimbalistov.

Tradícia cimbalových koncertov v Trenčíne v predvianočnom čase začala v roku 2015, kedy ZUŠ rozbiehala výučbu hry na cimbale len s niekoľkými žiakmi v triede pána učiteľa Andreja Staňa. Vďaka systematickej práci a pravidelným vzdelávacím workshopom Martina Budinského má už cimbal v tomto meste svoje stále zázemie a dvaja bývalí žiaci trenčianskej ZUŠ už v súčasnosti študujú hru na cimbale na Konzervatóriu J. L. Bellu v Banskej Bystrici.

→ Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.

Hlavným partnerom projektu je Fond na podporu umenia.
Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Prof. PhDr.

Ján Sládeček, PhD.

sedemdesiatročný

Aj keď už profesor Ján Sládeček viac ako štyri roky nemôže zo zdravotných dôvodov prednášať, písať, režírovať, spomienka na jeho takmer devätnásťročné pôsobenie na Fakulte dramatických umení AU v Banskej Bystrici ostáva. Bol významným členom Katedry dramaturgie, réžie a teatrologie, prvým profesorom z jej radov, ktorý sa inauguroval na Divadelnej fakulte VŠMU v roku 2017. Nechajme teda prehovoriť fakty o jeho umeleckých aj vedeckých aktivitách.

Ako dramaturg činohry Slovenského národného divadla (1981 – 1992) spolupracoval s najvýznamnejšími režisérskymi osobnosťami slovenského divadla, ako sú Pavol Haspra, Miloš Pietor, Ľubomír Vajdička, Vladimír Strnisko, Jozef Bednárík, Peter Mikulík. Pripravil s nimi 30 inscenácií titulov najhodnotnejších hier svetovej a slovenskej klasiky. Autorsky spracoval dramatickú adaptáciu Tajovského aktoviek pod názvom Hriech (1985) a dramatizáciu slávnej novely F. M. Dostojevského Biele noci (2003, 2011). Už počas štúdia na Divadelnej fakulte VŠMU (1976 – 1981, odbor Divadelná veda) a počas trvalých zamestnaní v SND, DJZ Prešov, DJGT Zvolen a v Divadelnom ústave pohostinsky účinkoval ako hosťujúci režisér a dramaturg v DJZ Prešov (1980, 1985, 1991, 1992, 2002), DAB Nitra (1994), DSNP Martin (1999), DJGT Zvolen (1995, 2001), DJP Trnava (2000, 2003, 2010), Mestskom divadle Žilina (2002), DSJCH Brezno (2004, 2006), SKD Martin (2009) a Moravské divadlo Olomouc (2010, 2012). Režijné pripravil 33 inscenácií titulov zo slovenskej i svetovej klasiky a súčasnej slovenskej i svetovej drámy.

V sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch minulého storočia aktívne pracoval v ochotníckom divadle ako režisér (Jablunka, Myjava, Pezinok, Brezno) i ako člen odborných porôt Osvetového ústavu v Bratislave.

Od roku 1998 pôsobil ako pedagóg na FDU AU v Banskej Bystrici (dekan, 2013 – 2017) a od roku 2008 ako umelecký šéf a režisér Spišského divadla v Spišskej Novej Vsi.

Je editorom viacerých teatrologických prác o režiséroch: Karol L. Zachar (dva zväzky), Ján Jamnický (päť zväzkov), redaktorom teatrologických štúdií Júliusa Pašteku (tri zväzky), Emila Lehtu, pamäti divadelníkov (Zoltán Rampák, Július Tréger) a teoretických textov Fridricha Nietzscheho, Sergeja M. Ejzenštejna, drámy Alberta Camusa (Posadnutí) i vydání súborných dramatických diel Jozefa Hollého, Júliusa Barča-Ivana a trojzväzkového dramatického diela Ivana Stodolu.

Je autorom teatrologických štúdií o kostýmovej výtvarníčke SND Ľudmily Brozmanovej-Podobovej, o režiséroch M. Pietorovi, K. L. Zacharovi, J. Jamnickom, herečke Kvete Stražanovej. Témou jeho odborných štúdií sú aj dramatici: I. Stodola, Ján Palárik, Ferko Urbánek, J. Barč-Ivan, William Shakespeare, Anton Pavlovič Čechov, Eugen O'Neill, Federico Garcia Lorca, August Strindberg, Peter Kováčik, Jozef Gregor Tajovský, Božena Slančíková Timrava, Oscar Wilde, Georg Bernard Shaw. Medzi jeho významné príspevky v oblasti teatrologického výskumu sú aj štúdie o súčasných problémoch slovenskej divadelnej kultúry uverejnené v časopise Slovenské divadlo a v odborných časopisoch

a zborníkoch. Je odborným a vedeckým redaktorom monografií o dejinách divadiel v Trnave (2006) a v Martine (2009) – D. Podmaková: Divadlo v Trnave (1974–2006) a Príbeh divadla (1889–2009). Je autorom monografickej štúdie o dramatickej a divadelnej tvorbe I. Stodolu v Dejínach slovenskej drámy 20. storočia od V. Štefka a kol. (2011), autorom regionálnych Dejín Myjavského divadla 1841 – 1998 (1998), teatrologickej práce Život a dielo Jána Jamnického Mág javiska a slova (2006) a súboru teatrologických dokumentov PROLEGOMENA k štúdiu dejín slovenskej divadelnej réžie 20. storočia (2013). Bol členom Redakčnej rady časopisu SAV Slovenské divadlo, členom vedeckých a umeleckých rád v AU v Banskej Bystrici (od 2002), predsedom Vedeckej a umeleckej rady FDU AU v Banskej Bystrici (2013–2017) a členom Vedeckého kolégia SAV pre vedy o jazyku, literatúre a umeniach (2014–2017).

Mnohé jeho teatrologické práce boli ocenené. Najvýznamnejšie ocenenia vedeckých výsledkov sú:

v roku 2013 druhé miesto v ankete Vaša najlepšia kniha roka 2013, Ján Sládeček: PROLEGOMENA k štúdiu dejín slovenskej divadelnej réžie 20. storočia (vyd. Fakulta dramatických umení AU v Banskej Bystrici, 2013),

v roku 2012 Cena ministra školstva, vedy, výskumu a športu za vedu a techniku za rok 2012 v kategórii „Vedecko-

-technický tím roka“ (spoluautor); Štefko, Vladimír a kol.: Dejiny slovenskej drámy 20. storočia (vyd. Divadelný ústav v Bratislave, 2011, s. 143-199)

v roku 2011 Prémia Literárneho fondu za vedeckú a odbornú literatúru 2011 (spoluautor); Štefko, Vladimír a kol.: Dejiny slovenskej drámy 20. storočia

v roku 2007 Prémia Jozefa Miloslava Hurbana v kategórii pôvodných slovenských biografických diel vydaných v roku 2006 udelená Slovenskou národnou knižnicou a Národným biografickým ústavom PhDr. Jánovi Sládečkovi za dielo Ján Jamnický, Mág javiska a slova, 29. júna 2007 v Martine.

Profesor Ján Sládeček sa výrazne prezentoval ako dramaturg, divadelný režisér a zároveň významný teatrológ. Z jeho réžii sa stali podnetnými mnohé originálne interpretácie hier Jána Palárika. Inscenoval jeho všetky komédie, mnohé aj niekoľkokrát v rôznych divadlách. Ako dramaturg stál pri prvom uvedení Palárikovej drámy Dmitrij Samozvanec v Slovenskom národnom divadle (1988). Sládeček sa obzvlášť venoval inscenovaniu hier Petra Kováčika. Vo svojej režijnej práci spájal v sebe dramaturga a režiséra. Pracoval často s klasickým dramatickým textom a vedel z neho vydolovať odkazy k dnešku, dešifrovať významy a hľadať v ňom impulzy pre moderné scénické stvárnenie. Zo svetovej drámy bol jeho obľúbeným autorom W. Shakespeare a predovšetkým A. P. Čechov. Aj jeho posledná divadelná réžia bola Čechova dráma Ujo Váňa, ktorú uviedol v Spišskom divadle v Spišskej Novej Vsi. Mnohé inscenácie získali významné ocenenia: Prémie Literárneho fondu: v roku 2012 za réžiu Dostojevského Bielych nocí s prihliadnutím za réžiu Palárikovej veselohry Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch v Spišskom divadle v Spišskej Novej Vsi, 2007; v roku 2006 za réžiu hry J. Palárika: Inkognito v DJP Trnava; v roku 1999 za réžiu inscenácie A. P. Čechov: Lesný duch v Divadle Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene; roku 1993 za réžiu inscenácie J. G. Tajovského Nový život v Divadle Jonáša Záborského v Prešove; v roku 1997 sa stal laureátom Ceny Národného divadelného centra za réžiu inscenácie J. Palárika Inkognito v DJGT Zvolen na IV. Festivale inscenácií slovenských hier v Prešove a Košiciach. Je držiteľom Pamätnej medaily Matice slovenskej za rok 1995 za tvorivý prínos režiséra a dramaturga pre rozvoj slovenskej kultúry a vzdelanosti na našich divadelných scénach v Bratislave, Prešove a vo Zvo-

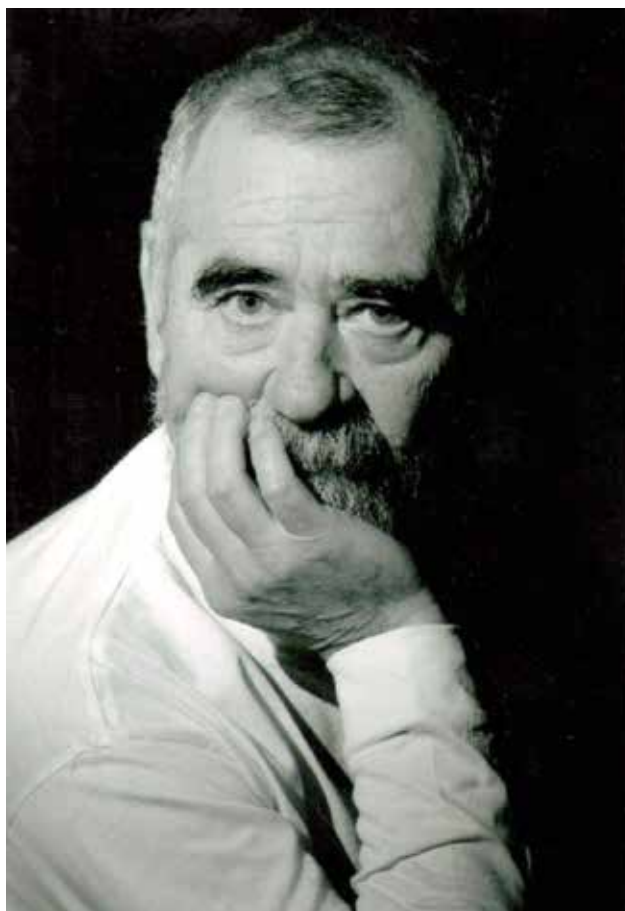
lene. Ján Sládeček patrí k zakladajúcej generácii Fakulty dramatických umení. Na poste dekana sa významne zaslúžil o akreditáciu divadelného aj filmového študijného programu počas komplexnej akreditácie v rokoch 2014-15. Pri príležitosti dvadsiateho výročia AU v Banskej Bystrici mu bola rektorom udelená Zlatá medaila Akadémie umení.

Pri príležitosti jeho okrúhleho životného jubilea sa chceme profesorovi Jánovi Sládečkovi poďakovať za jeho jedinečný prínos pre vznik a existenciu Fakulty dramatických umení AU v Banskej Bystrici, ako aj za nastavenie vysokých kritérií, ktoré stanovil svojou výskumnou a umeleckou prácou. Do ďalších rokov života prajeme jubilantovi silu, radosť a pokoj v kruhu najbližších.

→ prof. Mgr. art. Matúš Olha, PhD.

K sedemdesiatinám profesora Ljuboslava Majeru

Niekedy začiatkom sedemdesiatych rokov som videl v televízii – vtedy ešte čiernobielej – záznam inscenácie, ktorú pripravili študenti Divadelnej fakulty Vysokej školy múzických umení v Bratislave. Šlo o frašku neznámeho francúzskeho autora pod názvom **Majster Pathelin**. Hrali v nej niekoľkí muži a jedna žena. Predstavenie bolo dynamické, nechýbali v ňom rôzne akrobatické prvky, a tak som hneď pochopil, že ide o školu, ktorá je mladá, plná energie a odvahy aj pre krkolomné prvky. Jedným z chlapcov, ktorí tak odvážne šantili, bol poslucháč réžie, ktorý pochádzal z ďalekej Juhoslávie a plynulo rozprával po Slovensky, krásnou, trochu archaicky, či starosvetsky znejúcou slovenčinou. Ľubo Majera – hoci vtedy študoval na bratislavskej VŠMU divadelnú réžiu, hral v inscenácii spolu s ďalšími nehercami, s ktorými som o niekoľko rokov prišiel do kontaktu, či to bol režisér Pepo Pražmári – ten nás tri roky viedol v košickom Malom divadelnom štúdiu, ktoré sídlilo na Marxovej ulici v dome kultúry VSŽ, alebo aj s Petrom Valom. Toho som spoznal o niekoľko rokov, keď ako čerstvý absolvent divadelnej vedy prišiel do Košíc na divadelnú prehliadku profesionálnych divadiel z celého Československa a popri profíkoch zabľúdl aj k nám do nášho ochotníckeho divadielka. Peter často spomína inscenáciu **Majstra Pathelina**. Zúčastnili sa s ňou aj na medzinárodnom divadelnom festivale, vtedy ešte v kapitalistickej cudzine, vo francúzskom Nancy: Ľubo hral svojho pastiera s neobyčajnou vervou. Mierne archaizujúca dolnozemska slovenčina dávala tejto zemitej figúre neobyčajný šarm a autentickosť. V nej ničom nezaostával za hercami ako bol Marián Zedníkovič, Hana Gregorová či Peter Kuba. Po premiére tejto bláznivej frašky

sa nikto nie menší ako Jozef Budský vyjadril, že ho herecky najviac zaujal práve Majera. Pohotovo reagoval na každú situáciu. V rozbláznenom predstavení si mohol každý dovoliť to, čo vedel. V tom čase som ešte pohadzoval kladivom. Z toho vyplynulo, že som vedel urobiť kladivársku otočku. Namiesto vrhačského náčinia som otáčal Pepa Pražmáriho, ktorého som držal za ruku a za nohu. Niektorí diváci tvrdili, že to bolo celkom efektné číslo. Práve pri ňom som sa na festivale v Nancy odrazu ocitol celkom na kraji bíny. V tej chvíli som si uvedomil, že sa rotačný pohyb nedá zastaviť. Ak by som Pepa nepustil, zleteli by sme obaja medzi

divákov; ak by som ho pustil, poletel by tam ako „kladivo“ sám. Celkom určite by to skončilo katastrofou, keby pohoťovo nezareagoval Ľubo, ktorý zdrapil Pražmáriho a ubrzdil nezadržateľný rotačný pohyb. Dodnes som mu za to vďačný. Pri tej rýchlosti mohlo dôjsť k vážnemu úrazu a mohlo to dopadnúť aj horšie.

Osobne som mal možnosť spoznať Ľuboslava Majeru v polovici osemdesiatych rokov na Slovensku medzi ochotníkmi v Brezne. Legendárna inscenácia Tajovského jednoaktoviek **Matka a Hriech**, ktorú vtedy inscenoval s breznianskymi ochotníkmi, bola prvou z inscenácií tohto súboru,

ktorú som mal možnosť vidieť, krátko predtým, než som v tom súbore začal ako režisér pôsobiť. Pamätám sa - ako keby to bolo včera - na vyše hodinovú cestu vlakom zasneženým Horehroním zo Zvolena do Brezna, a to na druhý sviatok vianočný, kedy Chalupkovci tradične pripravili posedenie pri vianočnej kapustnici pre seba a svojich rodinných príslušníkov a známych, kde okrem potraviny tela ponúkli aj potravu ducha, a to vo forme predstavenia už spomínaného **Hriechu**. Bol som tou inscenáciou očarený. Nehrali ju v tradičnom divadelnom garde, teda s divákmi v hľadisku, ale v aréne na javisku, spolu s hercami. Diváci sa stávali spolutvorcami inscenácie, keďže sedeli zo štyroch strán hracieho priestoru a povedľa civilne kostýmovaných hercov, vykrikujúcich na hlavných predstaviteľov hry, akoby boli členmi pomyselného tribunálu, ktorý podrobne váži pohnútky činov aj mieru viny jednajúcich postáv. A tak sa komorná hra stala verejnou záležitosťou celého spoločenstva a sebaspytujúce vety postáv, ktoré mali odznieť v ich vnútorných monológoch sa stali replikami dialógu medzi dobiedzajúcimi členmi - no najmä členkami - divadelného chóru a protagonistov drámy. Predstavenie čisté ako krištál. Spomenuté scénické riešenie vytvorilo z tejto komornej hry drámu antických rozmerov, kde okrem skvelých hereckých výkonov tety Kláry Roštárovej v úlohe Bory, či Betky Vagaďayovej ako Evy, alebo mužských hereckých predstaviteľov - Jožka Prepletaného v úlohe Amerikána Kvašku a Ondra Juršu v úlohe paholka Jana, naplno zaznel orchester hlasov ostatných hercov - ako som už naznačil predovšetkým žien, ktoré si napriek prísnej disciplinovanosti a pomerne strohým útočným vetám dokázali vydobýť priestor aj pre svoje herecké majstrovstvo a sýte hlasy aj výsmech prísnych dedinčanov prizerajúcich sa na strokotanie životných ilúzií svojich susedov. Herečky, ktoré vtedy prechádzali zo zrelých do babičkových rokov mi predovšetkým utkveli v pamäti. V súbore túto skupinu herečiek nazývali familiárne supice, pričom sa v tom pomenovaní odrážal nielen výsmech ich často neúprosneho prepierania mnohých pohoršeniahodných káuz v kolektíve aj v súkromných životoch ich členov, ale aj takmer totožná funkcia v predstavení, kde svojim nemilosrdným postojom k hrdinom hry predstavovali starogrécke Erýnie, bohyne pomsty, prenasledujúce svoju

obeť a doháňajúce ju svojim neustálym škrekotom k šialenstvu. Prepáčte mi, že sa nechávam unášať spomienkou na divadlo, ktoré žije už iba v pamäti pamätníkov a jeho lesk a slávu môžete odhaliť aj v nespočetných recenziách, ktoré boli v tom čase publikované. Bol to zrelý opus vtedy už niekoľko rokov profesionálne pôsobiaceho divadelného režiséra, ktorý nielenže porozumel Tajovského textu a človeku, ale zároveň vynikajúco zužitkoval aktuálne herecké možnosti breznianskych divadelníkov. Pre mňa bola jeho koncepcia divadelného inscenovania našej klasiky kľúčom k vnútornému svetu postáv a inšpiráciou k využitiu divadelného zboru, nazývaného tiež chór, v mojich vlastných inscenáciách. Vedúci organizátor života Divadelného súboru Jána Chalupku, neúnavný Laco Vagaďay mal v tom čase veľmi dobré kontakty nielen s Ľuboslavom Majerom, ale aj s divadelníkmi v Báčskom Petrovci, a tak sa mi podarilo niekedy začiatkom deväťdesiatych rokov, predovšetkým vďaka dlhodobým obojstranným kontaktom Brežňanov s našimi dolnozemskými krajanmi, režírovať v jednu jeseň priamo v Divadle Vladimíra Hurbana Vladimírova v Báčskom Petrovci hru patróna divadla **Záveje**. Stretol som sa tam s vreľým prijatím, s dožívajúcim kapitalizmom na juhoslovanský spôsob, o ktorom sa nám dovtedy za železnou oponou socialistického bloku ani nesnívalo, ale aj s Ľuboslavom Majerom, ktorého som v tom čase spoznal aj v úplne iných úlohách ako je divadelná réžia, predovšetkým ako veľkorysého hostiteľa, spolu so svojou žienkou Miluškou, no aj ako prvého kritika či radcu pri mojich zahraničných režijných prvotinách. V neposlednom rade som spoznal Ľuba aj ako videokameramana niekoľkodňovej svadby mojich susedovcov z podnájmu u Bibi a Janka Urbančekovcov, na ktorú som bol tiež pozvaný a kde som sa dozvedel, že záber musí končiť spolu s muzikou, inak bude zvuk v definitívnom zostrihu skákať a pôsobiť na rodinu - po rokoch hľadiacu na svoje svadobné dni - rušivo.

Opätovne nás osud dal dokopy na škole. Ľubova dlhodobá divadelná prax ho priviedla až k miestu profesora na Akadémii umetností v Novom Sade. Mal skúsenosti aj so slovenským divadlom. Mimochodom jeho réžiami sa otvárali aj novostavby divadiel v Nitre a vo Zvolene. Okrem toho, že sa Ľubo podpísal pod niekoľko absolventských predstavení našich hereckých adeptov

na Fakulte dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, mal som tú česť menovať profesora Majeru do funkcie zastupujúceho dekana vyššie spomenutej fakulty, ktorej sa ujal na takmer jeden rok. Vopred nás varoval, že poverenie prijíma s podmienkou, že najneskôr do konca roku 2008 bude mať fakulta riadne zvoleného dekana, čo sa aj stalo. O Ľubovej obľúbenosti medzi poslucháčmi treba tiež hovoriť. Bolo dojemné, ako si ho uctili študenti počas kľaňacky v inscenácii Lorcovej **Krvavej svadby**, keď sa najprv konšpiratívne pootáčali aplaudujúcemu publiku chrptom, aby sa postupne obracali a vytvorili písmenami na svojej hrudi nápis Nech žije dedo Ľubo. Faktom je, že Ľubov prístup k žiakom je prísny a láskavý zároveň. Dokáže si svojich zverencov získať otvorenosťou, akou hovorí o problémoch v snahe vytvoriť čo najplnokrvnejší a javiskovo pravdivý charakter, na druhej strane ich nestraší otrepaným arzenálom bohorovného a vševéduceho pána profesora. Preto v mnohých záverečných prácach adeptov hereckého umenia odznievajú na adresu profesora Majeru slová uznania a obdivu.

K nefalšovaným zážitkom s Ľubom patria aj posedenia na terase jeho domu v Petrovci, aj filozofovanie pri tuhšom trúnku spojené s doberaním sa podstaty umeleckej tvorby, či zmyslu ľudského života, utrpenia aj predurčenosti, kde v sebe Ľubo nezaprel sedliaka, človeka spojeného pevným putom so zemou s kolobehom ročných období, so striedaním rokov úrodných aj menej úrodných, s odkazom tých, ktorí tu boli pred nami a vyorali v našich srdciach aj myšliach brázdu, aby v nej došlo svojho naplnenia - teda vzkĺčilo to, čoho sa už oni nedomohli. A keď sa tak dívam na Ľuba ako pekne šedivie a pomaly, ale isto prechádza z rokov mladosti do rokov batkovských, môžem mu iba ticho závidieť tú jeho patriarchálnu pozíciu, pravoslávny velebný pokoj a dotyk s nekonečným kolobehom života.

Živijó, živijó, mnoga leta, živijó

→ prof. Mgr. art. Matúš Olha, PhD.

V krajine Hamleta, Andersena, LEGA a Ľuba Majeru

Viem, že máš slabosť pre Brezno a pre Chalupkovcov. Je to aj moja slabosť z detstva, malá/veľká scéna so slávnymi divadelnými klanmi Daxnerovcov, Obernauerovcov, Vagadayovcov. Nás deti vtedy fascinovali rozprávky z Venezie, ktoré teta Ineska, pôvodom Benátčanka Ines Del Missier a ujo Daxnerova verná manželka, priviezla každé leto z Talianska. Malým prirástli k srdcu, veľkým k obytnej štvrti, nazvanej po hugánsky prosto Veňácia. Po rokoch som sa k Brežňanom vrátila, cestovala som s nimi ako novinárka do slovenského Nadlaku v Rumunsku a potom namiesto Monte Carla do dánskeho Odense. A tam si Ty, milý Ľubo, nebol, lebo si nedostal víza. Napriek tomu si sa v Kongeriget Danmark stal súčasťou monarchie. Bol si kráľom večera. Mobily vtedy (ne) boli (?), roky preleteli, tak Ti správu 1993 posielam až teraz.

Andersenove rodisko Odense na ostrove Fynn privítalo divadelný súbor Chalupkovcov v novembri bez snehu a mrazu, zato s veľkou náručou prajnosti aj zvedavosti. Bolo krátko po welvet-e a pre mnohých sme ešte stále mali na sebe odér socializmu. A čo to bolo vtedy na tom Západe? V divadle Magasinet na divadelnom festivale hercov-amatérov-seniorov (!) okrem Švédov, Nemcov, Francúzov a Litovcov bol aj Tvoj Hriech, ktorý si spáchal v skvelom spojení s Matkou. Tajovsky Die Sünde zasiahol divákov v slovenskom jazyku zrozumiteľným divadelným kódom. Laco Vagaday – Pán Boh mu daj už večnú slávu – sa ujal Tvojej taktovky, zaskočil na skúške a večer sa išlo naostro. Po prológu a hudbe Jara Filipa nastúpila do arény naozajstná dráma ženy, ktorej muž – Amerikánec – sa po návrate dozvedá krutú pravdu. Žena (Betka) – zhrešila – dieťa – paholok – hanba – pravda – nie je hriešna – rozostlaná posteľ – výkrik do ticha:

A kto sa dozvie môj americký hriech v tom ďalekom svete? Julio Obernauer sa potichu zviezol vedľa odostlanej posteľ. Ostala navždy prázdna a studená. Chvíľa neuveriteľne mrazivého ticha... Bravó nemalo konca, potlesky patrili Chalupkovcom aj na druhý deň pri odchode, keď ich na ulici spoznávali diváci. Bravó. Pre všetkých, najmä však pre Tvoj hriešne hriešny divadelný **Hriech**, milý Ľubo.

Ty a Chalupkovci – to je aj krásny hriech plný radostí, udalostí, krás, nápadov, ľudských spojení, aj smútku. Doma (!) po návrate podrazila slávu **Hriechu** ľudská neprajnosť a závisť. Niektorí evidentne zhrešili, zahrešili, možno aj vyhrešili... Veď vieš, že tak to chodí nielen v divadle, ale aj na obvyčajnej civilnej scéne života. Tak si ich – obe tie scény – naplno a nanovo užívaj ešte minimálne 70 a mnoho + k tomu. Tolko, koľko potrebuješ, vydržíš a vo svojej káre odvezieš. „Tvoja“ Maja Glocková, ktorá sa neskromne včlenila medzi (dobro) prajníkov.

→ PhDr. Mária Glocková, PhD.

AZYL v Banskej Bystrici

Na začiatku októbra 2021 sa v Banskej Bystrici prvý raz konala trojdňová živá verzia medzinárodného filmového festivalu krátkych filmov a videoklipov, Festivalu AZYL. Súťažné podujatie s dlhoročnou tradíciou prešlo z webového do fyzického priestoru s bohatým programom pre filmových fanúšikov a fanúšičky a pre študentov a študentky audiovizuálnych umení. Jedným zo spoluorganizátorov bola aj Akadémia umení v Banskej Bystrici, nakoľko sa časť podujatia odohrávala na Fakulte dramatických umení AU.

Súčasťou Festivalu AZYL bol aj päťdňový workshop v priestoroch Fakulty dramatických umení, do ktorého sa mohli zapojiť žiaci a žiačky stredných škôl. Počas workshopu na pôde banskobystrickej Akadémie umení pracovali na svojich krátkych filmoch, ktoré uzreli svetlo sveta práve na záverečnom galavečere festivalu.

V rámci sprievodného festivalového programu sa aj študenti Akadémie umení zúčastnili na dvoch špeciálnych masterclass-och. Dramaturgička a scenáristka Zuzana Gindl-Tatárová v rámci svojej interaktívnej štvorhodinovej predviedla publiku alchýmiu filmového rozprávania, pričom poukázala na postupy využité v zásadných filmoch svetovej kinematografie. Dokumentarista Juraj Mravec ml., ktorý je známy predovšetkým svojimi filmami z vojnových oblastí, predstavil svoj celovečerný film *Stratený domov* a študentom vysvetlil potenciálne nástrahy nakrúcania v náročných vojnových podmienkach.

Počas trvania Festivalu AZYL sa od 7. do 9. októbra v Banskej Bystrici premietlo 120 krátkych filmov v 18-tich blokoch. Svoje miesto v programe mali oceňované filmy zo zahraničných festivalov, študentské snímky a filmy určené pre mládežnícke a detské publikum. V rámci festivalu mohlo publikum vidieť aj krátke filmy renomovaných domácich tvorcov z archívu Slovenského filmového ústavu alebo špeciálny výber filmov v podaní tohtoročnej festivalovej poroty. Po trojdňovom evente pokračuje Festival AZYL aj v online priestore. Súťažné filmy sa dajú vidieť na festivalovom webe a šesť svetových krátkych filmov z tohtoročnej edície festivalu je možné do konca roka 2021 vzhliadnuť aj na VOD platforme edisonline.sk.

→ doc. Mgr. art. Ľubomír Viluda, ArtD.

Dramaturgička a scenáristka prof. Zuzana Gindl-Tatárová počas prednášky v kinosále Fakulty dramatických umení

Simulácia nakrúcania v náročných podmienkach za asistencie študentov Fakulty dramatických umení

Dokumentarista Juraj Mravec ml. rozprával o nástrahách nakrúcania vo vojnových zónach

Nebojme sa Hviezdoslava!

Nevšedné divadelné spracovanie a prepojenie viacerých Hviezdoslavových balád. Predstavenie plné spevu, živej cimbalovej hudby a jedinečnej poetiky slov umocňujúce dramatickú atmosféru pravdivých ľudských príbehov.

Divadlo poézie s názvom *Pošla deva do Turca* prinieslo 5. novembra na javisko Divadla Akadémie umení výnimočný zážitok a atraktívne podanie diela P. O. Hviezdoslava.

Novodobé autorské spracovanie Hviezdoslavových balád ponúklo možnosť priblíženia tvorby básnika, o ktorom sa roky hovorí ako tvorcovi, ktorého jazyk je nezrozumiteľný pre laickú verejnosť a ťažký na interpretáciu i pochopenie. Príbehovosť, ktorá je v baládach prítomná, bola cestou a inšpiráciou pre hosťujúceho režiséra Petra Weincillera. Tému uchoпил cez zaujímavé spracovanie vo forme divadla poézie, ktoré ho oslovuje dlhodobo. „Zrejme vo mne ostala večne nespokojná duša dieťaťa, preto sa nerád v divadle nudím. Poézia má schopnosť na malom priestore vypovedať veľa. Verš 'nemá čas' na veľké kvetnaté opisy. Musí byť stručný, obrazný a presne 'vyhmatnúť' podstatu veci. Táto dynamika

ma na divadle poézie baví. Nedávno som bol v divadle na predstavení, ktoré trvalo vyše troch hodín. Len samotná expozícia trvala 40 minút. My v divadle za 40 minút stihneme povedať divákovi to podstatné aj s úvodom, zápletkou, gradáciou, vyvrcholením, aj kľučkou.“

Zvyk interpretovať tvorbu Hviezdoslava je roky len v rovine umeleckého prednesu ako samostatného sólistického vystúpenia. Divadlo poézie predstavilo inovatívne spracovanie nie jednej, ale hneď viacerých balád s viacerými postavami, ktoré sa navzájom prepájajú a tvoria tak v konečnom výsledku ucelený pôvodný autorský scenár. Režisér Weinciller zveril obsadenie trom poslucháčkam 3. ročníka Katedry herectva, Zuzane Ogurčákovej, Kláre Novotnej a Eve Gribovej. Inscenácia dala poézii nový javiskový jazyk, ktorý bol pritažlivý aj pre samotné herečky. Eva Gribová o svojej skúsenosti hovorí: „Na tejto javiskovej forme ma predovšetkým oslovilo,

že dramatický text písaný vo verši môže pôsobiť spočiatku istým spôsobom heslovite a komplikovane, no ak sa po dôkladnej analýze správne uchoпил, samozrejme s jasnými podtextami, vie byť úplne konkrétny, čistý a dokonca môže preväpiť značnou dávkou ľahkosti. Celé to bolo podložené množstvom akcií, ktoré verš dopĺňali a zrazu to zvláštne súznelo.“

Obrazotvornosť interpreta, jeho schopnosť dať svojej výpovedi dokonalú formu, ktorá rozvlní emotívne vnútro poslucháča, je hlavným kľúčom k úspechu a zmyslu práce s umeleckým slovom v súčasnosti. Pri téme o dokonalej básnickej tvorbe P. O. Hviezdoslava sa vždy viac hovorí viac o ťažkostiach jej interpretácie, čo vyjadruje vo svojich pocitoch aj režisér Karol Zachar, pre ktorého bolo inscenovanie Hviezdoslavovho dramatického diela kráľovskou témou: „Hľadám počas skúšok každodenne všetky črty duchovnej, človečej tváre Hviezdoslavovej, keď som predtým musel

prebrázdiť ceruzou jeho obsiahlu predlohu, ktorá, pochopiteľne, nerátala s javiskovým časom našich čias a 'iba' v miere najúplnejšej uplatnila všetky túžby, myšlienkové bohatstvo, aké do výšky i do hĺbky ponúkla nášmu básnikovi zvolená téma" (Sládeček, 1997, s. 147).

Dovolíme si polemizovať, že keby bol mal Hviezdoslav interpretačnú odozvu v čase, keď dielo napísal, určite by v dobrej viere jazyk zjednodušil. Tým nepotláčame jedinečnosť nášho „živého monumentu“, ako Hviezdoslava nazvala herečka Eva Kristínová, lebo patrila k veľkým hovoriacim básnikom a poéziu tvoril zo skutočného pohnutia ducha. Dobrovoľného, ale pritom zámerného. Jeho dielo má nielen obsah, ale aj dokonalú formu. Ťažkú na interpretáciu? Pravda, Hviezdoslavov básnický jazyk je špecifický, obsahuje lexikálne zvláštnosti, je plný dialektizmov, archaizmov, bohemizmov. Je výrečný. Aj preto po ňom režiséri a študenti nesiahajú často. Majú obavu pred priam otrockým narábaním so slovom. Možno práve preto sa do Hviezdoslavových textov s vervou pustil pred rokmi majster Viliam Záborský. Bol zdatný rétor, ktorý vedel narábať so slovom a túto svoju prednosť si aj uvedomoval. Záležalo mu na tom, aby si poslucháči uvedomovali, aké ťažké je ho interpretovať. Básnik Miroslav Válek ho nazval „odklínačom Hviezdoslava“, ktorý v interpretácii Hviezdoslavových veršov nemal konkurenciu. Záborského výklad pomohol v istom období ľahšie preniknúť do vnútorného sveta jeho poézie. Divadelný teoretik Ladislav Čavojský tvrdil: „Záborský brúsil reč svoju i reč svojich žiakov na najtvrdšom materiáli, na Hviezdoslavovom jazyku. Preto sú aj jeho umelecké výhry také trvalé“ (Polák, 1995, s. 19).

Na javisku sa v súčasnosti mladý herec len celkom príležitostne stretáva s „literárnou rečou postáv“. Činoherný priestor ovláda viac civilný prejav, ktorý zaznieva z javiska tak ako v živote. Snaha herca po civilnom prejave ho nevdojak núti znižovať plasticitu dikcie, často sa stráca melódia, rytmus, dynamika, čím sa znižuje kvalita reči a to vplýva na zrozumiteľnosť, ktorá je v hereckej profesii stále nevyhnutnosťou. Hviezdoslav je na nácvik práce so slovom priam predurčený. Je materiálom, ktorá zákonite preverí rečovú a hlasovú stránku herca. V procese výchovy herca by nemali existovať školské merítka „ľahké a ťažké“. Netreba s nimi narábať, ak hovoríme o vážnosti poézie. Je veľa

básní, ktoré otvoria nové svety intelektuálnej krásy, až keď ich rozlúštíme a pochopíme. „Zrozumiteľnosti pomohol predovšetkým náš dôkladný rozbor všetkých troch Hviezdoslavových balád, ktoré sme inscenovali. Keby sme ich nemali dostatočne rozanalyzované a správne uchopené v interpretačnej rovine, myslím si, že pre diváka by to zrozumiteľné určite nebolo. Okrem toho nás v konaní viedli konkrétne určené podtexty a samozrejme aj akcie, ktoré text dokázali doplniť“ (E. G.).

Atraktívne podanie diela Hviezdoslava prostredníctvom divadelného jazyka odlišného od formy sólovej recitácie, na akú sme pri autorovi zvyknutí, je ukážka toho, že i dnes môže byť zrozumiteľný a súčasný. Premiéra a reprízy predstavenia to potvrdili. „Všimol som si, že mnohí majú voči Hviezdoslavovi predsudky. Jeho jazyk sa im zdá byť zložitý, nezrozumiteľný, archaický. Vôbec nie je. Len sa naň treba trochu napojiť. Potom si čitateľ, poslucháč alebo divák začne 'Hviezdoslavizmy' užívať a baviť sa na nich. Divadelná forma samozrejme pomáha divákovi lepšie vnímať obsah. To, čo možno ihneď neprečíta zo slov, lepšie porozumie z javiskových obrazov a hereckého výrazu“ (P. W.).

Atmosféru predstavenia nepochybne umocnila živá cimbalová hudba v interpretácii poslucháčky 3. ročníka FMU Anežky Hudáčkovej. Pod hudobné úpravy vychádzajúce z pôvodných slovenských folklórnych motívov sa podpísal cimbalista Martin Budinský. Projekt bol pri príležitosti 100. výročia úmrtia P. O. Hviezdoslava podporený z inštitucionálnych zdrojov Akadémie umení v Banskej Bystrici a hlavným

partnerom podujatia bol Fond na podporu umenia. Autorský tím profesionálov, ktorý pracoval v rámci medzikultúrnej spolupráce so študentmi FDU a FMU bol zárukou kvality projektu, skúšobného procesu i samotnej realizácie. „Práca s pánom Weincillerom bola absolútne skvelá, intenzívna, jasná a systematická. Vedel nás viesť a vysvetliť svoj zámer. Pri skúšaní sme si rozumeli a došlo tam k istej symbióze v pripravenosti režiséra i nás ako herečiek. Skúšobný proces s externým režisérom mi dal v mojom štúdiu herectva neskutočne veľa poznatkov, skúseností a radosti z tvorby. Som veľmi vďačná, že som dostala možnosť byť jeho súčasťou“ (E. G.).

Skúšobný proces i tvorivý potenciál herečiek ocenil aj režisér Weinciller: „Baby sú veľmi fajn. Sú šikovnice. Bolo veľkou výhodou, že sme sa stretli na ideovej skúške a na niekoľkých čítačkách ešte pred letnými prázdninami. Počas prázdnin mali dostatok času naučiť sa dobre texty. Potom sa skúšalo veľmi rýchlo. Za dve-tri skúšky sme mali nahodenú celú inscenáciu a už sme len doladzovali detaily a doťahovali celok. Oceňujem ich nasadenie a vysokú mieru profesionalitu.“

→ Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.
foto: Gabriela Birošová

Použitá literatúra:

Sládeček, J. (1997). Divadelník Karol L. Zachar I.: Vyznania. Bratislava: NDC. 330 s.

Polák, M. (1995). Viliam Záborský. Majster slova. Bratislava: Tália-Press. 154 s.

Noc divadiel 2021

Aj napriek tomu, že sa 12. ročník medzinárodného podujatia konal v obmedzenej forme a Divadlo Akadémie umení v Banskej Bystrici nemohlo odohrať naživo plánované predstavenie **IVANOV**, zapojili sme sa do Noci divadiel online-streamom záznamu inscenácie **KVINTETO** v réžii Lucie Katreniak Rákusovej. Tento záznam bolo možné pozerať 20. novembra 2021 na facebookovej stránke Divadla Akadémie umení v Banskej Bystrici a tiež na webovej stránke www.fdu.sk v sekcii Divadlo od 20:00 hod. až do konca víkendu.

V rámci 12. ročníka Noci divadiel sa Akadémia umení v Banskej Bystrici pripojila tiež k pietnej spomienke 13 725 BIELYCH KRÍŽOV. Z iniciatívy Bábkového divadla na Rázcestí sa toto podujatie konalo na Námestí SNP v Banskej Bystrici v čase od 16:00 do 20:00 hod. „Lúčenie sa s našimi blízkymi je dôležitým rituálom. Chceme sa venovať tomuto rituálu, aby sme obrátili pozornosť na konečnosť ľudského života, na obrovské straty, ktoré prežíva veľa rodín a celá naša spoločnosť v súvislosti s pandemiou. A to práve v tomto čase, kedy silnejú útoky na zdravotníkov / zdravotníčky, akceleruje sa násilie pre očkovanie a vrcholné orgány štátnej moci nevenujú dostatočnú pozornosť tomuto tichému neviditeľnému zápasu o prežitie celého Slovenska.“ Počas tejto pietnej spomienky sa kriedovými sprejmi vytváralo 13 725 malých bielych krížov na dlažbe námestia ako spomienka na obeť Covidu od počiatku pandémie k 18. novembru 2021 na Slovensku. Touto akciou BDNR nadviazalo na zahraničné pietne akcie, ktoré sa usku- točujú v spolupráci s umelcami a zdru- ženiami po celom svete, napr. pietna akcia v marci 2021 na Staromestskom námestí v Prahe 25 000 krížov, ktorú organizovalo združenie Milion chviliek pro demokracii. Podobné akcie sa konali v ďalších dvadsiatich českých mestách. Na Slovensku vznikla iniciatíva Sku- točné obeť, ktorá sprítomňuje bolesť a smútok za obeť Covidu sadením líp. V súčasnosti je na celom svete viac ako 5 miliónov obetí, čo je počet obyvateľov celého Slovenska.

K pietnej spomienke sa ako bansko-bystrická kultúrna inštitúcia pripojila okrem Akadémie umení aj Štátna opera v Banskej Bystrici. Počas akcie čítali členovia umeleckého súboru BDNR a študentka FDU AU BB Martina Chmelanová výpovede pozostalých, lekárov / lekároch, ale aj osobné spovede blíz-

foto: Tomáš Hajzer

kých obetí Covidu. Na námestí zazneli árie v podaní zúčastnených umelcov a umelkyň zo Štátnej opery a tiež Martiny Mojžišovej z FMU AU BB. Ďakujeme Valerymu Neskaradzianymu z FDU AU BB za video-zostrih z tohto podujatia, Lenke Kocúrovej, Tomášovi Hajzerovi a Filipovi Arpášovi z FVU AU BB za fotografie a v neposlednom rade všetkým, ktorí pomohli 13 725 krížov na námestí vytvoriť. Biely kríž je príbehom každého a každej z nás. Pietna spomienka sa konala v Banskej Bystrici po prvý raz na Slovensku.

Podujatie bolo organizované v rámci Noci divadiel.

- Zriaďovateľom BDNR je Banskobystrický samosprávny kraj.
- Bábkové divadlo na Rázcestí v Banskej Bystrici
- Mesto Banská Bystrica
- Štátna opera Banská Bystrica
- Akadémia umení v Banskej Bystrici

→ Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD.

foto: Lenka Kocúrová

foto: Filip Arpáš

Poděbrady sú nielen na srdce, ale aj na celý život

Poděbradské dni poézie sú tradičným festivalom, na ktorom dominuje umenie recitátorov zo Slovenska, Moravy a Čiech. Poslucháči Fakulty dramatického umení Akadémie umení sa každoročne zúčastňujú na medzinárodnej súťažnej prehliadke v rámci Fóra prednesu poézie a prózy. V česko-slovenskej konkurencii aj tento rok zaznamenali výrazné úspechy.

Do stredočeského kúpeľného mestečka Poděbrady môžete cestovať aj bez cukrovky, či srdcovej choroby. Je to ideálne miesto pre odpočinok a prechádzky kolonádou obklopenou nádherným parkom či štýlovými kaviarničkami. Ale môžete tam ísť aj za poéziou. Od roku 1963 sa tu koná súťažný festival, ktorý pripravuje predsedníctvo združenia SLOVO A HLA. Zúčastňujú sa na ňom žiaci stredných a študenti vysokých divadelných škôl i profesionáli. Počas niekoľkých dní tu panuje priateľská atmosféra a žije sa poéziou. Súťažné pozadie a konfrontácia festivalu neškodí, práve naopak, vyvoláva nie súťaživosť v pravom slova zmysle, ale predovšetkým dáva možnosť na prezentáciu nových výrazových prostriedkov pri práci s umeleckým slovom a spôsobov narábania so slovom vôbec.

Od roku 2013 sa na súťažnom festivale Poděbradské dni poézie zúčastňujú aj poslucháči Fakulty dramatického umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Na prednesovom medzinárodnom fóre doteraz zaznamenali úspechy viacerí interpreti, dnes už bývalí poslucháči Katedry herectva FDU. Spomenieme aspoň najvýraznejšie „lastovičky“, ktoré pôsobivosťou a ľahkosťou letu cestou interpretácie umeleckého textu zaujali aj odbornú porotu: Anna Zemníková (2013), Adriana Pešinová (2013, 2014, 2015), Linda Kiššová (2013), Gabriela Očkajová (2013, 2014), Katarína Gurová (2015, 2016, 2017), Andrea Juhášová (2015, 2017), Filip Jekkel (2016), Dominika Kňazková (2017, 2018), Martin Stolár (2018) či Andrej Polakovič (2018).

Kto raz zavíta do Poděbrad na spomínaný festival, odíde z neho očarený a spomienka je trvalá. Na tomto mieste padá dogma, že prednes je prežitá forma umeleckého vyjadrenia, ktorá bola v minulosti spájaná s totalitným reži-

Festivalová momentka, Zľava: I. Vanko, N. Čabala, T. Blahová, Z. Ogurčáková, K. Novotná, E. Gribová, Z. Budinská, R. Hargaš, M. Knoppová

mom, a preto je už prekonaná. Hlboký omyl! Študenti, ktorí raz zažijú festivalové dianie presiaknuté emocionalitou, silou slova, mladou energiou i skvelými umeleckými výkonmi na českej aj slovenskej strane túžia po opätovnom návrate do prostredia, ktoré predstavuje fascinujúci svet emócií a dobíja

tvorivou energiou. Aj vďaka finančnej podpore hlavného partnera, Fondu na podporu umenia, sa posledné roky darí tieto predstavy naplňať a úspešne reprezentovať nielen akademické vysokoškolské prostredie, ale Slovensko a krásu umeleckého slova vôbec.

>>

Po roku pandémie, kedy sa festival k smútku mnohých neuskutočnil, sa aktuálneho 58. ročníka zúčastnili študenti Roman Hargaš, Ivan Vanko, Mária Knoppová, Terézia Blahová, Eva Gribová, Zuzana Ogurčáková, Klára Novotná a Norbert Čabala. V termíne od 24. - 27. júna sa predstavili na medzinárodnom fóre a zaznamenali tieto úspechy:

Eva GRIBOVÁ

– **Cena za mimoriadny umelecký výkon a Cena publika**

Zuzana OGURČÁKOVÁ

– **Cena Rozhlasu a televízie Slovenska**

Klára NOVOTNÁ

– **Cena za dramaturgiu**

Aj z radov súčasnej mladej hereckej generácie sa vynárajú tí, ktorí prednes vnímajú ako svoj koníček. A práve medzi takými treba hľadať tých najlepších interpretov, ktorí svojou interpretáciou pomáhajú poslucháčovi nájsť cestu ku krásnej literatúre a za pomoci svojho hlasu sa snažia urobiť z básne či prózy

predstavenie zvláštneho druhu.

Umelecký prednes je disciplína menšinová. Vždy ňou musel byť človek tak či onak očarený a ožiarovaný, aby sa zúčastnil. Kedysi viedli študentov k slovnému prednesu na Akadémii umení pedagógovia ako Juraj Sarvaš, Ida Rapaičová, Božidara Turzonovová či Jan Přeučil. Spomínané osobnosti si na festivale v Poděbradoch v minulých rokoch prevzali aj najvyššie ocenenie, **Krištáľový ružu** za prínos v oblasti umeleckého slova. A neboli jediní. Menovať by sme mohli ďalších: Viliam Záborský, Mikuláš Huba, Mária Kráľovičová, Ladislav Chudík, Eva Kristínová, Dušan Jamrich, Karol Machata, Emília Vášaryová, Marián Geišberg či Štefan Bučko.

Boli to všetci tí, ktorí predovšetkým sami milovali poéziu a cez svoj osobný príklad nepriamo zažívali túžbu po stretnutí s básňou. Interpret stojí pred tou istou výzvou. Herec má svojim talentom, základnou „remeselnou“ výbavou a schopnosťou prejaviť svoje city najväčšie predpoklady byť majstrom, ktorý sprostredkováva zážitok premeny písaného textu do zvukovej podo-

by a otvára svet emócií, kúzla slova, mágie predstavivosti i prameň životne dôležitej lásky. Poděbrady nám vždy pripomenú, že tento rozmer duchovna je v dnešnej dobe, ktorá speje k robotizácii a umelej inteligencii nesmierne dôležitý a potrebný. A sú skutočne nielen na srdce, ale aj na celý život.

→ Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.

Janka Jámbořová

Po absolvovaní Konzervatória v Bratislave pokračovala v štúdiu hry na flaute na vysokých školách v Prahe, Budapešti a Bratislave. Získala štipendium, vďaka ktorému študovala jeden akademický rok na *Joseph Haydn Konservatorium des Landes Burgenland* v Eisenstadte. Počas magisterského štúdia bola poslucháčkou Akadémie umení v Banskej Bystrici, kde v roku 2021 ukončila aj doktorandské štúdium.

Svoje pedagogické skúsenosti začala rozvíjať na súkromnej ZUŠ Trlaškola v Nitre. Od roku 2015 vyučuje hlavný predmet hra na flaute na Konzervatóriu Timonova 2 v Košiciach.

Orchestrálnu prax získala počas štúdií v školských symfonických orchestroch, pôsobila v orchestri *Cabaret Calambour* v Prahe. Od januára 2014 zastáva post prvej flautistky v Štátnej filharmónii Košice, príležitostne spolupracuje s orchestrom opery ŠD v Košiciach.

Účinkovala na rôznych hudobných festivaloch v sólovej, komornej a orchestrálnej hre. Tvorí duo s klaviristom a zároveň manželom Erikom Jámbořom. Venuje sa aj interpretácii starej hudby na dobových nástrojoch.

Od svojho príchodu do Košíc pravidelne organizuje a vedie flautové kurzy a metodické dni na Slovensku, ktoré sú venované učiteľom, žiakom ZUŠ a konzervatórií a tešia sa veľkej obľube. Taktiež je podpredsedníčkou občianskeho združenia *Flautiada*. Janku Jámbořovú pravidelne pozývajú ako predsedníčku a členku porôt do regionálnych a celoštátnych hudobných súťaží.

Pohronský slávik ožíva v divadle poézie

Básnika a evanjelického kňaza Andreja Braxatorisa, spisovateľským menom Sládkoviča, pozná ne jeden Slovák ako slávneho tvorcu Maríny a Detvana. Bohatú životnú púť chudobného radvanského básnika popularizačným spôsobom približuje predstavenie divadla poézie, ktoré na scéne malého štúdia Divadla Akadémie umení bolo premiérové uvedené 28. septembra 2021.

Predstavenie Pohronský slávik z pera scenáristky a režisérky Kataríny Hitzingerovej vzniklo na základe výskumu autorky. O osobnosti Andreja Sládkoviča je veľmi veľa materiálu, ktorý je bohatý nielen na jeho diela, ale aj na informácie o jeho živote. Trvalo jej štyri mesiace, kým všetko preštudovala a navštívila aj Banku Lásky v Banskej Štiavnici, aby sa inšpirovala príbehom veľkej vášnivej lásky. „Zoberala som veľa materiálu, ktorý som si rozdelila pre tvorbu scenára. V drvivej väčšine je scenár zostavený z jeho diel (princíp koláže tvorby divadla poézie), ktorý reflektuje jeho celý život. Vybrala som najdramatickejšie situácie, následne som si vytvorila postavy a scenár sa začal písať“ (K. H.).

Keď už mala materiál spracovaný a vedela, odkiaľ kam chce ísť, písanie išlo samé. Po dlhom študijnom procese vznikol tvar, ktorý sa formoval v procese s hercami. Tí mu dali život i dušu. „Veľa sme zo scenára vyškrtali, upravili. Som zástancom kolektívnej tvorby, aj keď som na poste dramatičky a režisérky. Divadlo je kolektívne umenie a inscenáciu tvoria nielen autor, režisér a herci, ale aj kostymér, scénograf, hudobný majster, vrátnik a upratovačka. Duša kolektívu je veľmi vzácna a dôležitá pre tvorbu. Preto som nesmierne vďačná za ľudí, s ktorými sme vytvorili inscenáciu divadla poézie“ (K. H.).

Divadlo poézie je fenomén, s ktorým tvorcovia na Slovensku nepracujú často. Kedysi bývalo veľmi obľúbené pri vyučovanom procese umeleckého prednesu nielen na stredných a vysokých umeleckých školách, ale aj základných a všeobecno-vzdelávacích stredných školách. Hodnota divadla poézie sa vytráca, a tým aj záujem o slovenskú (minulú i súčasnú) poéziu. Recitačné súťaže ponúkajú viac možností len na sólovú recitátorskú interpretáciu. Hi-

tzingerová o divadle poézie hovorí ako o „chránenom druhu“ na poli divadelnom. „Nestretávame sa s ním často. Prvky, s ktorými sa pracuje sú viac-menej totožné s klasickým činoherným divadlom. Avšak pracuje sa prioritne s poéziou, obrazmi, divadelným spracovaním. Pri divadle poézie vždy nastáva otázka, ktorý text je vhodný na inscenovanie. Kedy je inscenácia dramatickou ilustráciou a kedy divadlom poézie? Ako vysvetliť hercom text divadla poézie? A je tu potom mnoho ďalších otázok vhodných pre zodpovedanie...“

Herecké postavy zverila režisérka poslucháčom Katedry herectva Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Prostredníctvom ženských postáv – Poézie (Terézia Blahová), Závidy (Zuzana Ogurčáková), Pravduši (Zuzana Zaušková) a Smrti (Paulína Hrbatá) sa dozvedáme a dešifrujeme veľa z toho, čo je zakódované v životnej púti básnika, ktorý viedol v sebe spor srdca a sveta, túžil i sníval, a jednako bol básnikom činu. Bol síce neohrozeným bojovníkom za pravdu, ale bojoval len proti zásadám, nie osobám. Postava Sládkoviča divadelne zarezonovala cez charizmatickú osobu bývalého absolventa fakulty, herca Romana Hargaša, pre ktorého bolo stretnutie s tvorbou divadla poézie novou príležitosťou: „Od začiatku som bol veľmi zvedavý na tento spôsob spracovania poézie a zároveň som to vnímal aj ako osobnú hereckú výzvu, ktorá ma veľmi lákala vzhľadom k tomu, že som doposiaľ nemal skúsenosť s rýmovaným veršom v činohernom predstavení. Pri znám sa, že až pri posledných skúškach pred premiérou som si začal uvažovať prepracovanosť dramaturgie, ktorá pramenila zo schopnosti Katky Hitzingerovej pospájať jednotlivé úseky zo Sládkovičovho života do jednoty deja, miesta a času. To sa pochopiteľne

odrazilo aj v jej réžii, v ktorej bolo cítiť precíznosť a konkrétnu víziu. V rámci nej sa však nesnažila zaujať presadzovať svoje nápady, ale vymedziť pre nás hercov priestor, v ktorom sme mohli slobodne tvoriť.“

Neľahká a kolektívne koncentrovaná práca s veršom vo forme divadelného spracovania otvorila hercom nový obzor a priniesla skúsenosť, s ktorou by sa poslucháči herectva mali počas štúdia stretnúť, nakoľko v budúcom profesionálnom živote ich môžu čakať aj roly vo veršovaných dramatických hrách. „Prenikať pri tvorivom procese do Sládkovičových myšlienok, alebo lepšie povedané do báječných tvár jeho výrazov a zázračných farieb jeho obrazov, spočiatku nebolo jednoduché. Verš ma občas zväzoval k neprírodzenej intonácii, ktorú som si uvedomoval a to blokovalo moje snahy o zžívanie sa s textom. Postupne som si však našiel spôsob ako odstrániť jednotlivé prekážky a potom to už išlo ľahko. Musím povedať, že si veľmi užívam prácu s jeho textami. Obsahujú veľa krásy, ktorú dokonale opisuje a ktorej keď sa interpret dotkne, tak má pocit, že ju z tých veršov do seba nasal a má chuť ju rozdávať ďalej“ (R. H.).

Andrej Sládkovič sa do dejín literatúry najviac zapísal ako nezabudnuteľný tvorca najdlhšej lúbostnej básne sveta, ale v predstavení rezonujú aj verše z jeho iných, menej čítaných diel. Výber z dramaticko-filozofického diela **Sôvety v rodine Dušanovej** (1844) zaznieva v hudobnom spracovaní a interpretácii ženského tria KRAJKA a gitaristu Petra Beláka. Pôvodná autorská hudba skomponovaná na Sládkovičove poetické texty sa nesie celou dejovou líniou a dopĺňa atmosféru príbehu.

Predstavenie ponúka obraz nielen o skromnej a pritom vyrovnanej a harmonickej osobnosti Sládkoviča,

ale aj o jeho poézii, ktorá bola silným vývojovým impulzom v dejinách slovenského básnictva. Počas života bol neustále v zajatí biedy a nedostatku, ale v poézii bol slobodný. Vystihuje to aj myšlienka, ktorú v čase svojej choroby napísal Andrej Sládkovič Amálii Hoičovej a objavuje sa aj v scenári: *„Ja sa dobre mám. Chýbajú mi len maličkosti: zdravie a peniaze. Menujem to maličkostami, lebo čo človek stratiť môže, to všetko je maličkosť. Len to, čo večne trvá, je veľké a vzácne.“* Aj dielo Sládkoviča nepochybne zostalo, lebo je veľké a vzácne. Podľa názoru režisérky Hitzingerovej môže aj po rokoch rezonovať medzi mladými ľuďmi: *„Slovenský romantizmus, Štúrovci a Andrej Sládkovič neboli nikdy tak blízko súčasnej generácii. Ale pozor! Súčasnú generáciu budujeme my. My ju vychovávame. Stále sa odvolávame na zlyhanie súčasnej generácie. Úprimne, je to naše zlyhanie. Problém vždy tvoria dve strany. Nikdy nie len jedna. V druhej polovici 19. storočia nebol národ tak lahostajný. Menej trovili a viac tvorili. Väčší dôraz sa dával na slovo BYŤ ako na slovo MAŤ. Hrdíme sa, búchame do prs pre našu slovenčinu (málokto už hovorí spisovne, dokonca nás opúšťa i ľubozvučné „l“), avšak sme národ, ktorý musí stále hľadať vinníka namiesto bojovníka. Verím, že súčasná generácia bude menej lahostajná ako je tá naša, bude menej troviť a viac tvoriť.“* Hlavný protagonista hovorí nielen o obsahu predstavenia, ale najmä o forme, ktorá sa v procese tvorby stáva myšlienkou: *„Osloviť môže mladých ľudí práve tým, že prostredníctvom pútavého činoherného spracovania môžu spoznať okolnosti života Andreja Sládkoviča. Nechajú sa vtiahnuť do naplňovania jeho osudu a bavia sa na vtipných sudičkách, ktoré mu tento osud v našom predstavení tvoria. Som si istý, že je to pre diváka lákavá a zábavná možnosť historického vzdelania sa, ale najmä umeleckého zážitku“* (R. H.).

Každopádne autorské divadlo poézie na pôde Akadémie umení ponúka zaujímavý divadelne spracovaný pohľad na život i dielo básnika, vďaka ktorému môže divák sedieť v hľadisku s pocitom, že prioritne nesleduje životopisný príbeh osobnosti slovenských dejín, ktorá sa dostala až do učebníc povinného čítania. Ale spolu s ním prežíva dojímavú neľahkú púť „pohronského slávika“, ktorý sa svojím spevom snažil o harmóniu ducha a krásy.

→ Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.

Marína (P. Hrbatá), Sládkovič (R. Hargaš), Závada (Z. Ogurčáková), foto: Peter Zbončák

Poslucháči FDU AU BB na festivaloch Dotyky a spojenia, GUČA umenia a Mičinský pitvor

Poslucháči FDU AU BB prezentovali svoju tvorbu a tiež reprezentovali fakultu na rôznych festivaloch a kultúrnych podujatiach. Nezháľali ani v letnom období.

Renomovaný festival **Dotyky a spojenia** sa uskutočnil v dňoch 6. – 12. septembra 2021 v Martine. V rámci programu festivalu mohli diváci vidieť predstavenie Kvinteto v Národnom dome 6. septembra 2021. Kvinteto režírovala Lucia Katreniak Rákusová a v predstavení účinkovali Richard Galdun, Henrich Pittner, Filip Brišák, Lukáš Kečkeš, Andrej Bílik a Lucia Kandrová, rod. Šcecinová. Predstavenie Leni mohli diváci vidieť v réžii Jany Hanešovej v priestoroch Barmusea 7. septembra 2021 a v predstavení účinkovali Daniela Turzová, Lukáš Kečkeš, Henrich Pittner a Ľubica Pradidová. Melisa Jacinová a Jaroslav Voľanský na festivale diskutovali v rámci študentskej platformy.

Divadelný festival Dotyky a spojenia v Martine, ktorého prvý ročník sa uskutočnil v júni v roku 2005, je jediný výberový nesúťažný festival prezentujúci aktuálnu tvorbu profesionálnych divadiel na Slovensku. Jeho hlavným organizátorom je Slovenské komorné divadlo. Festival nemá vopred stanovenú tému, vlastne ani nemôže mať, pretože jeho ambíciou je vyhľadávať a prezentovať najzaujímavejšie a najinšpiratívnejšie divadelné produkcie aktuálnej sezóny. Základná idea a poslanie festivalu sú určené v jeho názve (divadelné) Dotyky a spojenia.

Andrej Bílik na Mičinskom pitvore

Na festivale **GUČA umenia** sa tvorbou Milana Lasicu a Júliusa Satinského prezentovali študenti Kevin Ivanko a Andrej Bílik. Kompozícia piesní a textov pozostávala z kníh L&S a Rozprávky uja Klobásu. V pásme pod názvom Ktosi bol za dverami odznali texty ako Malá nočná vzbura, Monológ šoféra, Koncert pre bubon a sekeru či rozprávky Z čoho mám trenírky a Pravda o zvonoch. Tohtoročný ročník sa konal v sobotu 27. júla 2021. Festival GUČA umenia na jar v roku 2013 založili traja kamaráti Martin Maľa, Matej Fekiač a Martin Cerovský

so zámerom priniesť do Zvolenskej Slatiny, nový, pre tento vidiecky región netradičný pohľad na umenie. Prvý ročník tohto multižánrového festivalu, ktorý je plný hudby, divadla, diskusií či vizuálneho umenia, sa konal v lete v roku 2013.

Mičinský pitvor je divadelno-hudobný festival v uličkách dedinky Horná Mičina neďaleko Banskej Bystrice. Jeho 6. ročník sa uskutočnil v dňoch 12. – 14. júna 2021. Priniesol množstvo predstavení, koncertov, dielničiek i aktív pre všetkých umeniachtivých, bez

Záber z predstavenia Leni

rozdielu veku a schopností. Zakladateľkou festivalu je Zuzana Kohútová a patrónkou Kristína Tormová. Študenti Slávka Sedlačková, Andrej Bílik a absolventi FDU AU BB opäť na tomto festivale spolupracovali ako súčasť organizačno-umeleckého tímu.

→ Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD.

Festival Guča umenia

Tvorivý tím predstavenia Kvinteto

Prémia Literárneho fondu pre Dávida Szökeho

Za hereckú postavu Stanleyho Gardnera získal doktorand FDU AU BB Dávid Szöke prímiu, ktorú mu udelil Literárny fond, výbor Sekcie pre tvorivú činnosť v oblasti rozhlasu, divadla a zábavného umenia v októbri 2021.

Dávid Szöke je absolventom Katedry herectva FDU AU BB v akademickom roku 2018/2019. Ako Stanleyho ho môžete vidieť v inscenácii Zdrhni pred svojou ženou na doskách Spišského divadla, v ktorom ako člen súboru pôsobí od roku 2018 a stvárnil tam za ten čas už skoro dve desiatky javiskových postáv. Ako herec má vďaka svojmu mierne divokejšiemu a exotickjšiemu vzhľadu veľmi pestrý repertoár a má možnosť vyskúšať si rôzne herecké polohy. „Rád hľadám drobné nuansy, snažím sa rôznymi špecifickými detailmi vyšperkovať každú javiskovú postavu.“ Jeho silnou stránkou je improvizácia, z ktorej dokáže pri svojej tvorbe čerpať. Konkrétny umelecký vzor vraj nemá, no snaží sa inšpirovať hercami a herečkami, ktorých vidí v iných predstaveniach a pretaviť tieto inšpirácie do svojej praxe. Fascinujú ho najmä vojnové a ideologické témy v divadle; žánrovo sa najlepšie cíti v trpkkej komédii. Okrem Spišského divadla spolupracuje tiež s Divadlom Kontra v Spišskej Novej

Vsi a už ako študent hosťoval v Divadle Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene.

Dávid pochádza z Košíc, kde študoval na Gymnázium sv. Košických mučeníkov. Hoci je jeho prioritou herectvo, okrem akordeónu, ktorý študoval na ZUŠ, sa ako samouk učil hrať tiež na gitare, klavíri a fujare. V hudbe ho zaujíma rytmika, hráva na cajone a iných perkusiách, no nevynechá ani ústnu harmoniku či drumblu. Dôležitú stopu v ňom zanechal folklórny súbor Železiar, v ktorom ako sólista dlhé roky tancoval a spieval a vďaka ktorému precestoval kus sveta od Švajčiarska až po Čínu. Dávidove hudobno-tanečné predpoklady radi využívajú režiséri, no využíva ich tiež sám Dávid, ktorý má za sebou v divadle už aj niekoľko pohybových spoluprác. O svoje praktické skúsenosti v oblasti tanca a rytmiky sa ako doktorand delí s poslucháčmi herectva bakalárskeho stupňa na FDU AU BB. Dávida baví tiež práca v dabingu. Účinkoval v hudobnom videoklipe pre Peter Bič projekt (pieseň Holiday) a v doku-

mentárnom filme RTVS Vlhy slobody. Taktiež sa mihol aj vo filme Tlmočník v réžii Martina Šulíka či v prvých troch dieloch V. série seriálu Van Helsing spoločnosti NETFLIX. Ako predčítač spolupracoval na unikátnom projekte ocenenom ako Sociálna inovácia roka, Sám v múzeu. Ide o mobilnú aplikáciu pre nevidiacich a slabozrakých. S košíckym Divadlom hudby kedysi kočoval po Slovensku. Má blízky vzťah k poézii, obľubuje najmä básne od Miroslava Válka či Laca Novomeského.

Anna Šoltýsová, režisérka predstavenia Zdrhni pred svojou ženou, je taktiež absolventkou FDU AU BB, a to absolventkou Divadelnej dramaturgie a réžie v akademickom roku 2016/2017.

V článku sú použité fotografie Spišského divadla z predstavenia Zdrhni pred svojou ženou (www.spisskedivadlo.sk).

→ Soňa Kočanová (FDU)

Rekordmanka Terézia Šusteková

Terézia Šusteková pochádza zo Slovenskej Ľupče, kde sa aj prvýkrát na ZUŠ stretla s divadlom a ako 9-ročná si zahrala postavu Danky v rozprávke Danka a Janka. Po ukončení ZUŠ sa rozhodla, že s kamarátkou Lenkou Chmarovou obnoví pôsobenie ochotníkov v Slovenskej Ľupči, a tak spoločne zorganizovali nábor na hercov. Podarilo sa a s divadelným súborom PARAVANY zinscenovali Ženský zákon od J. G. Tajovského. Na regionálnej prehliadke s týmto predstavením získali druhé miesto a Terézia Šusteková získala za postavu Zuzy cenu Jozefa Šebu za najlepší ženský herecký výkon.

Jej cesta divadelníčky ďalej pokračuje na Katedre herectva na Fakulte dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, kde, ako sama hovorí, „sa stále učím spoznávať divadlo, ale hlavne spoznávať v ňom seba a hľadať svoje miesto na javisku tak, aby mi bolo také prirodzené na ňom stáť, ako mi je prirodzené ráno vstať z postele.“ Počas štúdia na FDU AU BB našťudovala v Divadle Akadémie umení viacero postáv, napríklad Peggy v inscenácii Dom, kde sa to robí dobre v réžii Ľuboslava Majeru alebo Sašu z Ivanova v réžii Juraja Hanulíka. Taktiež hostuje v Bábkovom divadle na Rázcestí v Banskej Bystrici, kde získala svoju prvú skúsenosť s profesionálnym divadlom v predstavení Divadlo na konci sveta v réžii Mariána Pecka. V tomto predstavení stvárňuje postavu Herečky a Popolušky. „Keď som sa prvýkrát postavila na javisko profesionálneho divadla, bol to pre mňa pocit veľkej zodpovednosti a strachu, z čoho samozrejme vyplýval akýsi blok a tréma. Ale som za to veľmi vďačná, lebo až vtedy, keď prichádzali diváci a mne bilo srdce, som si naozaj uvedomila jednu vec. Vec, ktorú každý z nás vie, ale málokedy si ju uvedomí. A to: veď ty to robíš, lebo ťa to baví. Robíš to pre divákov tak, ako kuchár varí jedlo pre zákazníkov. My herci robíme divadlo pre ľudí, ktorí sa prišli zasmiať, zabaviť sa, oddýchnuť si, možno si aj poplakať, jednoducho prišli do divadla, lebo chcú počúvať to, čo im my chceme povedať. A preto by malo byť našou povinnosťou im odovzdať

čo najlepší zážitok tak, ako je povinnosťou kuchára navariť čo najlepšie jedlo.“ Ďalšie predstavenia, v ktorých Terezka v BDNR účinkuje, sú predstavenia Hra a Cyber Cyrano.

Okrem divadiel, v ktorých môžeme Terku vidieť, ju môžeme aj počuť, a to ako moderátorku v rádiu. V Banskej Bystrici vzniklo v marci 2021 BBFM rádio, ktorého súčasťou je práve aj Tereza ako prúdová moderátorka „Keď som sa prvýkrát posadila za mikrofón v rádiu, mala som neskutočný strach a rešpekt, lebo som bola absolútne neskúsená. Doteraz vždy ten rešpekt mám, je to úplne iná robota ako herectvo, no aj tak má s tým veľa spoločného. Keď sedím za mikrofónom, uvedomujem si, že aj toto je dialóg, dialóg medzi mnou a poslucháčmi.“ Spolu s Petrom Magurským, absolventom FDU AU BB, sa rozhodli, že pokoria slovenský rekord v najdlhšom moderovaní, a tak 29. júna 2021 o 14:00 hod. začala ich 30-hodinová zmena bez jedinej prestávky. Rekord mal svoje podmienky, moderovaný vstup musel byť každých 15 minút a vždy sa museli ozvať obaja moderátori. „Musím povedať, že v prvom rade to bola jedna veľká sranda. Stráviť 30 hodín v jednej miestnosti s jedným

človekom, to bola výzva. Očakávala som, že vypijem aspoň 5 káv, ale na moje prekvapenie som mala iba jednu. Celý čas ma držal pri živote čierny čaj a dobrá nálada. Jediné čo ma na chvíľu prestalo poslúchať, bol môj hlas, ale dala som si kalcium a všetko bolo v poriadku. Až po niekoľkých dňoch mi došlo, že som vlastne hovorila neustále 30 hodín bez jedinej prestávky.“ Terézia Šusteková a Peter Magurský sa s BBFM rádiom stali držiteľmi slovenského rekordu v najdlhšom moderovaní. „Verím, že sa s Petrom ešte odhodláme a prekonáme samých seba. Prekonávanie samých seba je to, čo nás posúva vpred.“

Terezka na záver ešte dodáva: „Neviem, či by som nazvala veci, ktoré sa mi doteraz podarili úspechmi; skôr by som povedala, že som sa len nebála a chopila som sa príležitostí, ktoré mi život ponúkol. A to je to, čo by som poradila každému: nebáť sa a povedať si starú známu vetu, „Čo najhoršie sa môže stať?“ Pokiaľ nejde o život, tak vlastne nejde o nič, preto by sme sa nemali báť a do každej životnej výzvy by sme mali ísť naplno a vyťažiť z nej všetko, čo sa bude dať.“

→ Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD.
foto: Samo Telúch

Sezóna Divadla Akadémie umení začala tento rok kvôli obavám z nástupu ďalšej vlny pandémie už v septembri

Po náročnom letnom semestri, ktorý sa niesol v duchu dištančného vzdelávania sa študenti rozhodli neotáľať a pustili sa do práce skôr, ako je zvykom. Práve preto už prvé mesiace akademického roku 2021/2022 priniesli okrem medzinárodného festivalu hneď niekoľko domácich premiér.

Ako prvý zaujal miesto v priestore František Mikuš (poslucháč herectva, 2. roč., II. stupeň) so svojou monodráma *Akú farbu má život*. Ide o súčasný text študentky scenáristiky Nikoly Kočiš, ktorý odкрýva smutno-smiešno-tragický príbeh z oblasti práce tzv. clown doctors. Predstavenie bolo pre jeho komplexnosť, skvelý herecký výkon a aktuálnu tému zaradené aj na festivalový program tohtoročného Artoria, kde sa stretlo s veľmi pozitívnym ohlasom. Réžie sa ujal náš pedagóg hereckej tvorby Richard Sanitra.

Koniec septembra a začiatok októbra sa niesol v znamení divadla poézie. Z iniciatívy pani prodekanke FDU Zuzany Budinskej sme odpremiérovali dve inscenácie, ktoré sa popularizačným spôsobom snažia priblížiť tvorbu dvoch slovenských literárnych veľikánov: tvorbu Andreja Sládkoviča v predstavení *Pohronský slávik*, ktorého text napísala a zároveň režírovala Katarína Mišíková Hitzingerová a tvorbu Pavla Országha Hviezdoslava v predstavení *Pošla deva do Turca*, ktoré režíroval Peter Weinciller. Obe inscenácie prinášajú na naše javisko literatúru, ktorá je vhodná nielen pre náročnejšieho diváka, ale aj pre žiakov stredných škôl, ktorí sa pripravujú na maturitnú skúšku. Hneď, keď to bude pandemická situácia dovoľovať, chceme s týmto úmyslom naplánovať niekoľko organizovaných predstavení pre stredné školy.

Vo veľkom štúdiu tento akademický rok stihli poslucháči posledného ročníka herectva odohrať premiéry svojho odloženého štvrtáckeho predstavenia

Žiarlivé ženy. Réžie sa už tradične, ako to vo štvrtom ročníku býva, ujal prof. Matúš Olha a priniesol divákovi túto bláznivú komédiu z pera talianskeho dramatika Carla Goldoniho. Inscenácia je očakávaným spštením nášho repertoáru, v ktorom prevažujú skôr vážne témy a tragédie.

Poslednou verejnou premiérou Divadla Akadémie umení bola monodráma *Slávky Sedláčkovej* (poslucháčka herectva, 2. roč., II. stupeň), ktorá sa rozhodla spracovať príbeh Aimee Benderovej *Zvláštny smútok citrónového koláča*. V jednoduchej, no hravej scénografii študentka pod pedagogickou réžiou Mareka Rozkoša rozpráva príbeh dievčatka Rose, ktoré má neobyčajné nadanie: z jedla vie vycítiť emócie ľudí, ktorí ho pripravovali. Zaujímavý príbeh o dievčatku, jej rodine, dare, ale aj prekliatí.

Na začiatku novembra naše Divadlo pre zhoršujúcu sa situáciu ohľadom koronavírusu opäť zatvorilo svoje brány, ale pevne veríme, že situácia sa po vianočných prázdninách zlepší a my budeme môcť ďalej pokračovať vo svojich produkciách.

Doterajšie premiéry divadla AU v aktuálnej sezóne 2021/2022

AKÚ FARBU MÁ ŽIVOT

Premiéra: 7. 9. 2021

Autor: Nikola Kočiš

Réžia: Richard Sanitra

Účinkuje: František Mikuš

Pohybová spolupráca: Matúš Hollý, Dávid Szöke

POHRONSKÝ SLÁVIK

Premiéra: 28. 9. 2021

Scenár a réžia: Katarína Mišíková Hitzingerová

Svetelný dizajn: Norbert Čabala

Kostýmy: Ema Kristofová

Hudba: ženské trio KRAJKA a Peter Belák

Choreografia tanca: Michaela Nezvalová

Produkcia: Zuzana Budinská

Plagát: Andrea Mernjik Šimon

Účinkujú: Roman Hargaš, Terézia

Blahová, Zuzana Ogurčáková, Pavlína Hrbatá, Zuzana Zaušková

POŠLA DEVA DO TURCA

Premiéra 5. 10. 2021

Réžia: Peter Weinciller

Hudobná úprava: Martin Budinský

Kostýmy: Folk model Viera Černová

Produkcia: Zuzana Budinská

Účinkujú: Eva Gribová, Klára Novotná,

Zuzana Ogurčáková

Cimbal: Anežka Hudáčková

Slávnostné odovzdanie Kuzmányho koncertnej siene do užívania Fakulty múzických umení (FMU)

13.10. 2021 sa konalo slávnostné odovzdanie Kuzmányho koncertnej siene do užívania Fakulty múzických umení. Odovzdanie siene bolo spojené s koncertom diel Jána Cikkeru. Tento rok si pripomínáme 100 rokov od narodenia tohto skladateľa medzinárodného významu, rodáka z Banskej Bystrice.

ŽIARLIVÉ ŽENY

1. premiéra – 13. 10. 2021

2. premiéra – 14. 10. 2021

Autor: Carlo Goldoni

Réžia: Matúš Olha

Dramaturgia: Katarína Burdová

Scéna: Jaroslav Daubrava

Kostýmy: Miroslav Daubrava

Garderóba: Zlatica Sebelliová

Svetlo: Marián Vereš

Javiskoví majstri: Martin Matouš,
Jozef Mituch

Účinkujú: Alexandra Faybíková,
Simona Hagarová, František Mikuš,
Monika Timočeková, Júlia Kmeťová,
Marek Brxa, Terézia Blahová, Slávka
Sedláčková, Terézia Šusteková, Kristína
Majerníčková, Andrej Bílik, Róbert
Sipos, Lukáš Kečkéš, Matúš Olha

ZVLÁŠTNÝ SMÚTOK CITRÓNO- VÉHO KOLÁČA

Premiéra: 27. 10. 2021

Autor: Aimee Bender, Slávka Sedláčková

Réžia: Marek Rozkoš

Pohybová spolupráca: Soňa Kočanová

Účinkuje: Slávka Sedláčková

→ Spracovala: Jana Ovšonková

Odovzdanie Kuzmányho koncertnej siene, foto: Gabriela Birošová

Adriana a Filip už nebudú chodiť nikdy spolu...

Filip Tůma a Adriana Kučerová

Prišli spolu na posledný zápis doktorandského štúdia. V tomto akademickom roku obaja na Katedre vokálnej interpretácie FMU AU končia. Oceňovaná sopranistka Adriana Kučerová, ktorú odborná kritika radí k slovenským operným divám ako Lucia Popp, Edita Gruber či Ľubica Vargicová, vystupovala na popredných operných scénach aj koncertných pódioch v Miláne, Ríme, Paríži, Mníchove, Buenos Aires, Dallase, Houstone, Tel Avive... pod taktovkou Daniela Barenboima, Nicolaus Harnoncourta či Fabia Luisiho. K jej javiskovým partnerom patrili Juan Diego Floréz, Rolando Villazon, Piotr Beczala aj Jonas Kaufman. Vyštudovala VŠMU a Conservatoire National Supérieur de Musique et de Danse v Lyone. **Filip Tůma** vyštudoval herectvo a operný spev na VŠMU.

Hostuje v SND, Štátnom divadle v Košiciach, v Moravskom divadle v Olomouci a Moravsko-sliezskom národnom divadle v Ostrave. Nie je kozmopolita ako Adriana, zato ho pozná celá republika najmä z dvoch televíznych seriálov: *Panelák* a *Oteckovia*, kde žne divácke úspechy. Ale tých úspechov má za sebou podstatne viac.

Bude vám za akadémiou smutno?

V podstate nám nemá byť za kým, pretože za pani profesorkou hlavného predmetu, ktorá je tá najdôležitejšia v kariére náš spevák – Vlastou Hudecovou – chodíme na konzultácie v Bratislave. Zhodli sa, že smutno im bude možno za niektorými ľuďmi, ktorých v Banskej Bystrici spoznali a ktorí im pomohli zorientovať sa – kto je kto a kde je čo.

Obaja unisono potvrdili, že dokonca aj filozofia s profesorom Šlosiarom sa im konečne stala celkom zrozumiteľnou. Vraj už nikdy nezabudnú, čo je unitas multiplex. Napokon obaja boli študentmi už dávno... Filip s úsmevom pridáva: Za všetkým nám bude smutno, lebo tu je/bolo veselo. Adriana prítakáva. A veselo im bolo niekedy aj na diaľnici, keď ich stopli policajti a oni ich márne presviedčali, že sú študenti a že sa ponáhľajú do školy na prednášky. Nie, nie, krútili neveriac hlavami, vy nie ste predsa žiadni študenti... Veď televízne seriály pozná celé Slovensko a Filipa tiež. Oteckovia žnú popularitu. Pokutu preto nahradil autogram s úsmevom.

>>

Adriana Kučerová s Plácidom Domingom

Vlani bol lockdown, umelecké výstupy na akadémii ste realizovali on-line alebo nahrávkou. Aj také hviezdy ako ste vy museli spievať?

Adriana: Samozrejme, nikto nám nič neodpustil. Filip: Ale dali sme to bez problémov. Koncert zahŕňal piesne, operné árie a aj duetá.

Jeden duet z koncertu využijete v tejto sezóne už aj na javisku SND...

Adriana: Ak myslíte Violetu a Germonta z Traviaty, tak určite. Mali by sme spievať spolu. Filip: V novej inscenácii v SND budeme najprv nepriatelia a potom ja, otec Violetinho milenca pochopím, že Adrianke – pardon – Violete sa musím poďakovať a vzdať úctu. Dala mi poriadnu morálnu lekciiu.

Kto by sa netešil na titulné postavy a navyše v nádhernej Verdiho opere o (padlej) žene a jej veľkej láske. Doslova za hrob. Filip to

bude mať nesmierne ťažké.

Filip: Myslíte, že mám mať nervy, lebo Adrianka robila tento duet s Plácidom Domingom? (smiech) Nervy nemám, v kútiku duše som jej to úprimne prial a trochu aj závidel. Adriana: Maestro Domingo má obrovskú charizmu. Koncert v Českom Krumlove sa niekoľkokrát prekladal, aj dramaturgia sa menila, napokon sme ho mohli koncom leta konečne realizovať.

Aká bola atmosféra v Českom Krumlove? Diváci sú tam veľmi „mlsní“, napokon operné hviezdy ako Jonas Kaufman či René Fleming, ale pochopiteľne aj iní, zdvihli vysoko latku.

Adriana: Hádám celý svet vie – a zároveň obdivuje – , že maestro Domingo spieva už iba barytónové party a navyše aj diriguje. Jeho hlas znie neskutočne, stále plno, v perfektnej koncentrácii do masky, dokonalá ukážka pravej talianskej vokálnej školy. Pre mňa osobne to bol mimoriadny zážitok. Napokon standing ovation bolo

oprávnené aj s intenzitou početného publika. A aký výkon podala Adriana? Tu je výber z kritik.

Jeho [pozn. Domingovu] partnerkou v roli Violetty byla výborná sopranistka Adriana Kučerová jejíž přednes byl mimořádným zážitkem, technicky působila svrchovaně, výrazové odstínění klíčového Vivacissima (Non sapete, quale affetto) a pianového, situaci zklidňujícího Andantina (Dite alla giovine) bylo přesvědčivé. Podobných výkonů nebývám častým svědkem.

Obě partnerky Dominga [pozn. Adriana Kučerová, Štěpánka Pučálková] v galakoncertu prokázaly vysokou úroveň pěveckého projevu, působily uvolněně, s příjemnou mimikou ve výrazu...

Spievali ste na mnohých svetových scénach. Zažili ste v kariére aj niečo „svetovo“ mimoriadne a nezvyčajné?

Adriana: Neviem, či to bolo svetové, ale stalo sa mi na koncerte v Londýne

Adriana Kučerová s Plácidom Domingom

v Royal Albert Hall, že v prvom rade sedel malý chlapček a vedľa neho sedel obrovský plyšový medveď. Najprv som nevedela, čo za čudo je to. Medveď mal vlastné sedadlo a chlapček sa mu po celý môj výstup prihovárал. Nikdy som nezistila, či nebol náhodou chorý alebo autista, bol neprehliadnuteľný a ja som z neho nespustila oči. Nevedela som sa poriadne sústrediť. Okamžite mi napadli moji dvaja synovia... A prekonať dvojité silnú emóciu, to dá poriadne zabráť.

Považujete sa za koncertný alebo operný typ speváčky?

Adriana: Nevieť jednoznačne odpovedať. Na javisku sa môže spevák skryť za orchestrálny zvuk, pri klavírnom sprievode ste ako „nahý“, navyše vidíte na divákov, pozeráte sa im priamo do tváre. Vnímame ich prejavy, ich reakcie na spev, nadviazanie kontaktu je bezprostrednejšie. Pieseň má hlbokú a silnú intímnu výpoveď.

Študovali ste na Slovensku aj v zahraničí. Je možné porovnávať spevácke školy a skúsenosti?

Adriana: Máme dobrých pedagógov, výborných spevákov – od fantastickú opernej legendy Petra Dvorského [pozn. v septembri sa dožíva 70 rokov a Adriana vystúpila na galakonzerte], ktorý slovenský operný spev uviedol svetovým spôsobom na svetové scény, až po nás mladších, pre ktorých je zahraničná skúsenosť či už s dirigentom alebo režisérom vždy prínosom. Aktuálnym aj perspektívnym, pre budúcnosť. Žijeme v inom čase, s inými nárokmi. Už nestačí iba pekne spievať, to je

samozrejmosť. Perfektný výkon sa posúva s vaším menom do väčších kontaktov, väčších scén, väčších nárokov. Držať sa v kondícii je nevyhnutnosťou. Speváckou aj fyzickou.

K Vášmu hlasu by som typovala, že ste asi najviac spievali Adinu z Donizettiho Nápoja lásky a Norinu z Dona Pasquala.

Adina ma sprevádza celou kariérou, táto operná beťárka mi sedí. Debutovala som ňou vo viedenskej Staatsoper. Milujem aj Norinu, to je humor, vtip, bezprostrednosť na javisku. Žiadna štylizácia. Ale rada spievam aj Janáčka, vlani som naštudovala v Krakove Dvořákovu Vandu, kde som bola jedinou zahraničnou sólistkou. V SND som bola už aj Mařenkou s Palkom Bršlíkom ako Jeníkom v Prodanej neveste. Krásna práca. Milujem však aj Debussyho a samozrejme nášho Suchoňa.

Máte svoj spevácky sen?

Adriana: Teraz je to rozhodne Traviata v SND, na ktorú sa teším. Budeme v nej účinkovať aj s Filipom.

O Filipovi napísali novinári aj odborná kritika, že je mimoriadne talentovaný a použiteľný v opere, operete aj muzikáloch.

Väčšina Slovenska si Vás spája s činohrou, televíziou, prípadne príležitostnými vystúpeniami. Mnohí sú prekvapení, keď sa dozvedia, že ste aj operný spevák.

Operný spev som vyštudoval na VŠMU, operu milujem a dokonca jej robím aj tajného náborového agenta na operné predstavenia. Všetci oteckovia už chodia na operu a veľmi sa im, aj ich detúrencom, páči. Mne to robí dvojnásobnú radosť.

Boniho z Čardášovej princeznej s mimoriadnym úspechom hráte v Košiciach, videla som vás, ste skutočným miláčikom publika. Nemáte chuť si ho zahrať aj v Banskej Bystrici? Ľudia Vás stretávajú v uliciach mesta, pýtajú sa...

To neviem, mali by ste sa opýtať v divadle. Možno by som bol konkurencia (smiech). Nevieť, fakt.

Kam smeruje Váš pohľad/vklad do umeleckej budúcnosti.

Momentálne ma najviac zamestnáva skúšobný proces Traviaty, konkrétne postava Gemonta, dať to dokopy aj s natáčaním, nie je vôbec jednoduché. Koncom roka by mala byť ešte jedna spolupráca v Čechách, uvidíme, čo pandémie dovolí.

Ďakujem za stretnutie a nech vám obom vyjde aj finále doktorandského štúdia.

→ Mária Glocková
foto: súkromný archív

Spolupráca FDU AU BB s externým prostredím

Fakulta dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici v roku 2021 nadviazala spoluprácu s rôznymi kultúrnymi inštitúciami po celom Slovensku. Veľmi sa tešíme, že sme na základe spoluprác uzatvorili aj Memorandá o spolupráci a naše spoločné aktivity sa budú v budúcnosti ďalej rozvíjať. Cieľom FDU AU BB je vytvárať študentom podmienky, ktoré majú priamy vplyv na kvalitu vzdelávania a nachádzať mechanizmy, ktoré podporujú ich rozvoj, zručnosti a vedomosti. FDU AU BB sa snaží študentom vytvárať podmienky, ktoré im simulujú prostredie praxe a tiež vytvárať silné a udržateľné partnerstvá, ktoré zabezpečia otvorenú, pozitívnu komunikáciu, nové aktivity a predovšetkým pomôžu našim študentom zostať v prostredí, ktoré im bolo blízke už počas štúdia v prostredí, ktoré ponúka naplnenie profilu absolventa priamo v praxi.

S **Mestským divadlom ACTORES Rožňava** sme Memorandum o spolupráci uzatvorili 31. augusta 2021. V rámci medzinárodného festivalu TEMPUS ART, ktorý toto divadlo organizuje, sa mohli 17. septembra 2021 svojou tvorbou predstaviť študenti Katedry dokumentárnej tvorby premietaním krátkych dokumentárnych filmov v sekcii TEMPUS KINO. Študenti i absolventi Katedry herectva účinkovali a i v súčasnosti účinkujú v rôznych predstaveniach tohto divadla. Sme radi, že naša spolupráca pokračuje a tešíme sa na ďalšie spoločné projekty.

Mestské divadlo ACTORES Rožňava vzniklo v roku 1994 a jeho prvým predstavením bola autorská absurdná inscenácia Plot, ktorá divadlo preslávila nielen doma, ale i v zahraničí. Doposiaľ divadlo vytvorilo vyše sedem desiatok inscenácií, ktorými oslovuje deti, mládež i dospelé publikum. Jeho dramaturgiu tvoria rôznorodé produkcie od autorských inscenácií cez komédie, hudobné predstavenia, muzikály, diela svetových autorov, ocenené medzinárodné divadelné hity, rozprávky a pouličné performance až po inscenácie, kde texty komunikujú s divákom o vážnych a aktuálnych spoločenských otázkach. Okrem tradičných divadelných foriem ACTORES stále hľadá nové spôsoby vyjadrovania sa, reflektuje súčasné aktuálne divadelné trendy. Spolupracuje s poprednými osobnosťami: dramatikmi, režisérmi, hosťujúcimi hercami, scénografmi. Počas svojej histórie sa ACTORES na Slovensku zaradilo do divadelnej obce, prezentovalo svoje predstavenia v zahraničí na rôznych medzinárodných festivaloch či podujatiach (Egypt, Kanada, Venezuela, Čile, Mexiko, Estónsko, Lotyšsko, Rumunsko, Srbsko, Česká republika, Poľsko, Belgicko, India, Maďarsko, Nemecko) a získalo niekoľko ocenení. Medzi nimi je nutné spomenúť Cenu za najlepšiu medzinárodnú produkciu, ocenenie za najlepšiu réžiu, hereckú cenu zahraničnej divadelnej kritiky za najoriginálnejšie herecké výkony, Ceny Literárneho fondu za herecké i režijné výkony. Divadlo je držiteľom Najvyššieho ocenenia Košického samosprávneho kraja za rok 2019 a dvakrát získalo najvyššie mestské ocenenie CENA MESTA Rožňava. Popri svojej hlavnej činnosti, ktorou je manažovanie divadla a tvorba inscenácií, ACTORE zastrešuje aj rôzne kultúrne podujatia. Je organizátorom medzinárodných podujatí – medzinárodného džezového festivalu GEMERJAZZFEST, ktorého sa zúčastnili hudobníci

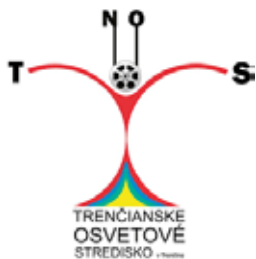
zo Slovenska, krajín V4 a USA; druhým významným podujatím je medzinárodný festival alternatívnych divadiel TEMPUS ART. (www.actores.sk)

S **divadlom a kultúrnym centrom Pôtoň** v Bátovciach sa členovia prevažne Katedry herectva stretli pri rôznych aktivitách už v minulosti. Aktuálne s týmto divadlom aktívne spolupracuje doktorand Filip Jekkel, ktorý účinkuje v inscenácii Michala Ditte a Ivety Ditte Jurčovej: Swing Heil! Táto inscenácia Divadla Pôtoň v spolupráci s Horáckym divadlom získala v októbri na festivale Nová dráma 2021 Zvláštnu cenu poroty za autorské, tematicky rozvrstvené a divácky podnetné spracovanie historických osudov žien. Spoluprácu s týmto divadlom by sme chceli naďalej rozvíjať a byť súčasťou zaujímavých projektov, a preto sme radi, že sme 3. septembra 2021 podpísali Memorandum o spolupráci.

Divadlo a kultúrne centrum Pôtoň pôsobí ako profesionálna umelecká a kultúrna organizácia na slovenskom vidieku, v čom spočíva jeho unikátnosť. Disponuje širokým portfóliom aktivít a má za sebou desiatky úspešne zrealizovaných projektov lokálneho, národného aj medzinárodného rozmeru. Jedným z jeho dlhodobých cieľov je zbližovať súčasné nekomerčné umenie a miestnu komunitu, ktorá by za iných okolností nemala k takémuto umeniu prístup. Cieľom kultúrneho centra a divadla je ponúkať svojmu publiku dôležité impulzy a reflexie o problémoch súčasnej spoločnosti. Divadlo má, ako

silný komunikačný kanál, možnosť inšpiratívne pôsobiť na svojho diváka, preto sa Pôtoň v svojej tvorbe zameriava na rozvíjanie pozitívnych hodnôt a prosociálneho správania, vytvára priestor pre diskusiu a prehľadovanie postojov, upozorňuje na páčivé témy. Najčastejšie spracovávané témy divadla Pôtoň sú nadčasové námety ako chudoba, emigrácia, hľadanie domova, národná identita, xenofóbia a strata hodnôt a sú na Slovensku stále citlivé a aktuálne. Tvorba divadla Pôtoň získala viaceré ocenenia a je o ňu záujem na medzinárodných slovenských aj zahraničných festivaloch. Pôtoň sa v rámci aktivít kultúrneho centra na vidieku angažuje aj v projektoch zameraných na spoluprácu komún, sieťovanie umeleckých zoskupení, neformálne vzdelávanie mládeže a dospelých a rozvoj kultúrneho, sociálneho a intelektuálneho života v regióne. Pôtoň sa v posledných rokoch aktívne zapája do projektov medzinárodného významu, a to ako partnerská aj líderská organizácia. Vďaka týmto aktivitám bol región, v ktorom Pôtoň pôsobí, navštívený desiatkami zahraničných umelcov a kultúrnych pracovníkov. Veľmi podstatnou funkciou divadla a kultúrneho centra Pôtoň je realizácia umeleckých rezidenčných pobytov. Rezidenčné pobyty poskytuje Pôtoň od roku 2009 maximálne 20-tim rezidenčným skupinám ročne. Pri výbere rezidentov sa Pôtoň zameriava najmä na vizuálne umenie, site specific projekty, nové médiá a divadelné umenie, vrátane súčasného tanca a fyzického divadla, ale aj na hudobné projekty a literatúru. Od roku 2015 poskytuje priestory aj teoretikom umenia. (www.poton.sk)

Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne (TNOS) je organizátorom alebo spoluorganizátorom rôznych podujatí, na ktorých študenti a pedagógovia Fakulty dramatických umení spolupracovali. Spolupráca FDU AU BB a TNOS sa stala prínosnou pre obe strany a vnímame ju ako perspektívnu

tiež v rámci ďalších plánovaných spoločných aktivít. Oficiálne sme spoluprácu spečatili podpísaním Memoranda o spolupráci 5. septembra 2021.

Divadelná dielňa 2021

Divadelná dielňa 2021, ktorá sa konala v termíne 18. – 20. júna, bola určená amatérskym divadelným tvorcom a žiakom stredných škôl so záujmom o divadlo.

Cieľom týchto tvorivých dielní je podpora amatérskej divadelnej tvorby v trenčianskom regióne a systematické vzdelávanie. Tvorivú dielňu viedli odborní asistenti z Katedry herectva Soňa Kočanová (lektorka javiskového pohybu) a Richard Sanitra (lektor javiskovej reči).

Literárne soireé

V rámci Literárneho soireé, ktoré sa v Trenčíne uskutočnilo 16. júna 2021, sa interpretáciou novotvorby píšucich autorov z trenčianskeho kraja prezentovali študenti Katedry herectva Eva Gribová, Filip Davin a Oliver Ruttkay. Hlavnou organizátorkou Literárneho soireé je Michaela Piesyk, absolventka Katedry herectva FDU AU BB v akademickom roku 2016/2017.

67. Hviezdoslavov Kubín – Štúrov Uhrovec

Krajské kolo 67. Hviezdoslavovho Kubína – Štúrov Uhrovec sa uskutočnilo 17. septembra 2021. Mládež predviedla svoje recitačné výkony v poézii a próze a víťazi postúpili do celoslovenského kola, ktoré sa konalo v Dolnom Kubíne koncom októbra. Členmi poroty boli tiež dvaja doktorandi FDU AU BB, Lucia Katreniak a Filip Jekkel.

Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne je osvetovým zariadením so všeobecným zameraním zabezpečujúcim rozvoj kultúry v okresoch Trenčín, Nové Mesto nad Váhom a Bánovce nad Bebravou. Na území Trenčianskeho samosprávneho kraja vykonáva odbornú-poradenskú, metodickú, informačnú-dokumentačnú a evidenčnú činnosť v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti. Podieľa sa na uchovávaní, ochrane a sprístupňovaní hodnôt ľudovej kultúry; odborne a organizačne pripravuje kultúrno-spoločenské a vzdelávacie podujatia. Je organizátorom a spoluorganizátorom podujatí medzinárodného, celoštátneho, krajského i regionálneho charakteru. TNOS podporuje dobrovoľnú záujmovú činnosť jednotlivcov a kolektívov v oblasti tradičnej ľudovej

kultúry, remesiel, divadiel, umeleckého prednesu, hudby, spevu, tanca, výtvarnej tvorby, fotografie, a. i. (www.tnos.sk)

Študenti a absolventi FDU AU BB už roky spolupracujú s **Bábkovým divadlom na Rázcestí v Banskej Bystrici**. Mnohým študentom a absolventom Katedry herectva a Katedry dramaturgie, réžie a teatrológie sú priestory vily Dominiky dôverne známe. Tešíme sa, že sme túto spoluprácu spečatili aj oficiálne podpísaním Memoranda o spolupráci 16. novembra 2021 a už pri tejto príležitosti sme hovorili o plánovaných spoločných aktivitách a projektoch v kalendárnom roku 2022. Prvým spoločným podujatím bola pietna spomienka 13 725 BIELYCH KRÍŽOV na námestí v Banskej Bystrici, ktorú iniciovalo BDNR 20. novembra v rámci Noci divadiel 2021. Riaditeľke divadla Ivete Škripkovej ďakujeme tiež za októbrový Workshop tvorivého písania, ktorý sa konal v rámci medzinárodného festivalu vysokých umeleckých škôl, ktorý organizuje FDU AU BB, Artorium Reštart 2021.

Bábkové divadlo na Rázcestí v Banskej Bystrici je profesionálna kultúrna a umelecká ustanovizeň, ktorá pôsobí na slovenskej kultúrnej scéne od roku 1960. Jeho zriaďovateľom je Banskobystrický samosprávny kraj. Tvorí a verejne predvádza divadelné diela pre všetky vekové kategórie od batoliat po dospelých. Súčasne je hlavným organizátorom medzinárodného festivalu súčasného bábkového divadla pre deti a dospelých v Banskej Bystrici a v okolí Bábkaršská Bystrica TOUR. Pojem Rázcestie vymedzuje, aké divadelné vyjadrovacie prostriedky divadlo využíva v praxi; nie je klasickým bábkovým divadlom, okrem bábkky volí rôzne formy synkretického a alternatívneho divadla, vo svojej umeleckej a autorskej tvorbe hľadá súčasný divadelný jazyk. (www.bdnr.sk)

→ Soňa Kočanová (FDU)

Oliver Ruttkay na Literárnom Soirée

Iveta Škripková a Ľubomír Villuda pri podpise Memoranda s BDNR

Porotcovia Hviezdoslavovho Kubína

Filip Davin na Literárnom Soirée

Banskobystrická teatrologická konferencia v čase lockdownu odomkla naliehavé témy

Ambíciou 18. ročníka konferencie „Divadlo v meniacom sa svete a premeny divadla“ bolo reagovať na súčasnú pandemickú situáciu vo vzťahu k divadelnému umeniu, tvorbe a vzdelávaníu. Téma konferencie reagovala na aktuálne zažívané premeny divadla a sveta, pričom vychádzala z predpokladu úzkej korelácie týchto dvoch oblastí. Transformácie vždy prebiehali v celej šírke a štruktúre vnútorných a vonkajších vzťahov na osi divadlo a spoločnosť. Sú viditeľné tak na úrovni vnútroumeleckých iniciatív, nových komunikačno-priestorových podmienok (vo vzťahu k tvorcom i divákovi), ako aj na úrovni zmenených sociálnych, politických, ekonomických podmienok. Mimoriadne dôležité sú však aj otázky súvisiace s dopadom pandémie na umelecké vzdelávanie.

Z histórie vieme, že divadlo už v minulosti viackrát reagovalo na výrazné zlomy s cieľom vytvárať, podporovať a šíriť pozitívne hodnoty. V rôznych obdobiach vzhľadom na charakter zmien, ale aj potrieb spoločnosti a umenia, plnilo rôzne funkcie, ponúkalo nové vízie a realizovalo ich. Divadlo ako živé kolektívne umenie a umelecké vzdelávanie ako živý interaktívny proces sa v súčasnosti opäť nachádzajú v zložitej situácii, keď nemôžu fungovať vo svojich prirodzených podmienkach. Otvára sa pred nami celé spektrum dosiaľ nezodpovedaných otázok o nových nárokoch, úlohách a možnostiach divadla ako umeleckého a sociálneho média nielen v čase pandémie, ale aj v postpandemickej etape. Dá sa totiž predpokladať, že práve v čase „po pandémii“ zohrá umenie a myslenie

o umení dôležitú spoločenskú a ozdravnú úlohu. K tejto hypotéze nás inšpirovala aj myšlienka Marshalla McLuhana, že naše ľudské skúsenosti sú ďalej ako naše chápanie, a preto je to zážitok to, čo nás ovplyvňuje najviac.

Cieľom konferencie teda bolo porovnať medzinárodné pohľady na to, ako divadlo reaguje či reagovalo na zlomové premeny; čím a akým spôsobom dokáže či dokázalo prispieť k tvorbe pozitívnych hodnôt; ako dokáže či dokázalo prekonávať nepriaznivé podmienky a nachádzať nové riešenia. Čo z histórie je podnetné pre divadlo dnešných dní, aký typ zážitku má dnes silu osloviť alebo anticipovať budúci vývin?

Ako sa ukázalo, v období formulácie tematického zamerania tohto ročníka konferencie boli jej organizátori príliš optimistickí a verili v taký vývin celej

situácie, ktorý umožní vyjadrovať sa k nastoleným okruhom „už“ alebo „aj“ z perspektívy postpandemickej kultúrnej situácie. Oproti letným uvoľneným mesiacom však neskorá jeseň priniesla poznanie, že „postcovidová“ optika ešte stále nebude možná. Tesne pred dátumom konania podujatia, 26. a 27. novembra, sa v podstate spoločensky zopakoval minuloročný scenár a konferencia napokon prebehla v čase tzv. lockdownu online formou. Skúsenosti z minulého roka umožnili rýchlu adaptabilitu organizačného tímu a vylepšené technologické riešenia pri jej presune z live do online priestoru tak, aby bol zabezpečený bezproblémový a zároveň atraktívny formát pre priamych účastníkov, ako aj divákov sledujúcich streamovanú verziu na facebookovej stránke Divadla Akadémie umení. Priebežné štatistiky ukázali, že o konferenciu bol vysoký záujem a jednotlivé sekcie sledovalo, alebo si na ne záujemcovia minimálne „klikli“ viac ako 1400-krát.

Priblížme však aj ďalšie, nie menej zaujímavé štatistiky. Dvojdňovej konferencie sa zúčastnilo tridsať referujúcich zo Slovenska, Česka, Poľska a Srbska. Boli to zástupcovia desiatich rôznych inštitúcií, okrem domácej Fakulty dramatických umení AU na nej prezentovali svoje príspevky kolegovia z VŠMU v Bratislave, Ústavu divadelnej a filmovej vedy CVU SAV, Univerzity Komenského v Bratislave, Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, DAMU v Prahe, JAMU v Brne, Jagelovskej univerzity v Krakove, Vroclavskej univerzity a Vysokej školy aplikovaných štúdií v Novom Sade.

Autori vo svojich príspevkoch reflektovali tému divadla v meniacom sa svete a premien divadla vo viacerých vrstvách a okruhoch. Priblížili fungovanie divadiel a divadelných festivalov počas obmedzení súvisiacich so šírením vírusu COVID-19 (napr. M. Mojžišová, N. Lindovská), premeny dramaturgie, divadelného diela a jeho percepcie (napr. P. Himič, J. Vedral, J. Šotkovský), zmeny ľudskej morálky (napr. I. Ignjatov Popović, K. Mišović), ale aj poslania divadla a divadelníkov v normalizačnom období (D. Podmaková) a celkovo jeho spoločenského poslania.

Obzvlášť inšpiratívne boli príspevky venované možným východiskám a víziám divadla, či už z pohľadu návratov k divadelným a literárnym koreňom (M. Olha, M. Babiak) alebo pripomenutím odkazov divadelných

reformátorov a tvorcov prvej polovice 20. storočia, akými boli Rudolf Laban a komunita žujúca v duchu princípov Lebensreform v okolí Monte Verità (M. Mistrik), odkazu Jerzy Grotowského (K. Woźniak) a Bertolta Brechta (E. Knopová). Viaceré príspevky sa venovali adaptabilite divadla na nové podmienky, novej divadelnej vizualite súvisiacej s rozvojom technológií (napr. J. Daubrava, S. Mischnáková, V. Bartková), podnetom na úrovni tvarovosti divadelného diela – imerzného divadla a divadla „reportážneho románu“ (R. Sanitra, M. Ballay). Cenné čerstvé skúsenosti sprostredkoval konferenčný blok zameraný na umelecké vzdelávanie v čase pandémie, jeho pozitíva a negatíva a nové riešenia (S. Kočanová, M. Kwaśniewska-Mikula).

Konferencia tradične obsahovala aj časť venovanú doktorandom, ktorí predstavili čiastočné výstupy svojho výskumu cez prizmu konferenčnej témy. Možno konštatovať, že šlo o dosiaľ neprebádané a zároveň kvalitne historiograficky a teoreticky spracované príspevky, ktorými sa mladí kolegovia zapojili do dialógu. Je zrejme, že doktorandský výskum pomáha zaplňať tzv. biele miesta nášho celistvého divadelného poznania, napr. v oblasti antického divadla, vývinu slovenského a európskeho divadla a drámy od druhej polovice 20. storočia až po súčasné aktuálne trendy.

Dramaturgia konferencie zaradila ako posledný príspevok zámerne spoved' mladého, teoreticky zdatného tvorca o stratégii prežitia divadelného režiséra,

ktorý sa usiluje obmedzenia premeniť na nové umelecké dielo. V kontexte straty živosti divadla, streamovania a tzv. divadla bez divadla a divadla bez diváka, ale tiež prispôbovania sa tvorcov existenčným tlakom sa pýta: „Ako, prečo a načo divadlo?“ Podobne diskusie k jednotlivým blokom artikulovali isté znepokojenie zo straty divadelnej pospolitosti, z odumierania dialógu, z monologickej sebestačnosti atď.

Príznačné preto bolo, že súčasťou konferencie bolo aj streamované predstavenie študentov Fakulty dramatických umení v réžii Lucie Rakúsovej Kvinteto. Vzdali ním úctu režisérovi a neúnavnému angažovanému tvorci Blahoslavovi Uhlárovi, ktorého okrúhle jubileum tohto roku práve z pandemických dôvodov tak trochu ustúpilo do úzadia.

Z konferencie vyjde už tradične aj tlačенý zborník, ktorý bude k dispozícii koncom decembra 2021. Podobne ako jedna z účastníčok konferencie v jej spätnej e-mailovej reflexii, aj my ako organizátori veríme, že publikované príspevky nadobudnú v budúcnosti hodnotu kolektívneho svedectva o divadle, umeleckom myslení a živote v čase covidu. Nie po skončení pandémie, ale uprostred ďalšej vlny, za pochodu, skôr, než sa ustáli hodnotenie toho, čo teraz zažívame, než sa etablojú nové pojmy a naratívy.

→ doc. PhDr. Knopová, Elena, PhD.
foto: Gabriela Birošová

FDU AU BB na Zámockých hrách zvolenských 2021 – Reštart

Študenti rôznych katedrií Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici (FDU AU BB) spolupracovali s Divadlom Jozefa Gregora Tajovského (DJGT) vo Zvolene pri realizácii medzinárodného festivalu Zámocké hry zvolenské 2021 – Reštart.

Medzinárodný letný divadelný festival Zámocké hry zvolenské je najstarším divadelným plenérovým festivalom na Slovensku. Organizátorom je DJGT vo Zvolene v spolupráci so Slovenskou národnou galériou – Zámok Zvolen a s podporou Mesta Zvolen. Koná sa pravidelne každý rok v júni a 48. ročník tohto open-air festivalu sa uskutočnil v termíne 3. - 12. júna 2021.

Študenti Katedry herectva František Mikuš a Róbert Sipos účinkovali v pouličných Festivalových telegramoch, študent Katedry dramaturgie, réžie a teatrologie Jaroslav Voľanský monitoroval festivalové dianie z pohľadu teatrologickej platformy a doktorand Katedry filmovej dokumentárnej tvorby Stanislav Králik zachytával festivalové dianie za kamerou. Vďaka nemu sme mohli sledovať videodenníky pod názvom Festivalové minúty. Pod choreografiu pouličných Festivalových telegramov sa podpísala odborná asistentka Katedry herectva Soňa Kočanová a v niekoľkých telegramoch tiež účinkovala.

Počas festivalu Zámocké hry zvolenské 2021 – Reštart sme sa stretávali tiež s hercami z DJGT vo Zvolene a súčasne s ďalšími odbornými asistentami a doktorandami z FDU AU BB; s Barborou Špánikovou a Marekom Rozkošom počas Festivalových telegramov a s Richardom Sanitrom počas festivalových podcastov. Ďalší odborní asistenti Katedry herectva František Výrostko a Tomáš Mischura prišli do Zvolena hosťovať s inscenáciou Slovenského komorného divadla v Martine Zem pamätá a doktorand Filip Jekkel hosťoval v Pastierskej symfónii Divadla Pôtoň.

Reštart 2021 bol plný priateľských stretnutí a radosti z divadla i tvorby samotnej. Ďakujeme Divadlu Jozefa

Gregora Tajovského vo Zvolene a celému tímu za organizáciu tohto skvelého festivalu a tiež za profesionálnu a pritom priateľskú a otvorenú spoluprácu s našou fakultou.

Už teraz sa tešíme zasa na budúce Zámocké hry zvolenské.

→ Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD.
foto: Peter Zbončák

Festival kontrabasového umenia BASSFEST+ 2021

Po minuloročnej pauze sa po jedenásty raz uskutočnil BassFest+, ktorý pravidelne otvára medzinárodná kontrabasová súťaž Karla Ditters von Dittersdorfa. Banská Bystrica štyri dni (29. 9. – 1. 10. 2021) žila sviatkom kontrabasového umenia a podľa vyjadrenia organizátorov (Ján Prievozník, Metod Podolský, Ján Krigovský) sa tohto roku s festivalom aj lúčila. Napriek tomu, že situácia spred roka sa nezopakovala, zorganizovanie celej akcie malo aj tak svoje problémy. Ešte pár dní pred jej začiatkom organizátori uvažovali nad zrušením celého projektu. Mnohí kvôli opatreniam do poslednej chvíle svoje rozhodnutie o účasti odkladali, iní pre obavy nepricestovali vôbec. Nakoniec sa všetkých podarilo privítať v stanovenom termíne a celý festival prebehol bez ďalších komplikácií. Študentov na masterclass bolo dostatok, naopak súťažiacich pomenej. Medzinárodná kontrabasová súťaž K. D. von Dittersdorfa sa konala už desiaty raz a počas tohto obdobia sa na nej predstavilo 190 súťažiacich z takmer 20 krajín sveta. Medzi súťažiacimi je z roka na rok viac študentov zo Slovenska, ktorí v medzinárodnej konkurencii získavajú ocenenia. Tento trend sa nepochybne deje aj vďaka činnosti *Slovak Double Bass Club*, ktorý má obrovskú zásluhu na popularizácii kontrabasu na Slovensku, čo oceňujú členovia medzinárodnej poroty, ako aj lektori prichádzajúci do Banskej Bystrice. Spomedzi lektorov tu každoročne stretávame stálice, ktoré si svoj pracovný kalendár bez banskobystrického festivalu nevedia ani predstaviť. Organizátorom sa však vždy podarí priviesť aj nových, medzinárodne úspešných interpretov a pedagógov. Novými členmi tohto roku boli prof. Radomír Žalud z Akadémie umení v Prahe; z poľského Krakova prišiel Krzysztof Firlus, ktorý je vysokoškolským pedagógom hry na kontrabase a na viole da gamba, taktiež poľská interpretka na barokové a moderné husle Jolanta

Jolanta Sosnowska a BassBand

Sosnowska, či slovenský violončelista Jozef Lupták. Pozvanie prijali aj česká čembalistka Monika Knoblochová a jazzový klavirista Jan Knop alias „Najponk“, ktorý mal zároveň prednášku o histórii jazzu. Neodmysliteľnou súčasťou podujatia sú rozmanito dramaturgicky koncipované koncerty, v ktorých dôležitú úlohu zohráva práve kontrabas. Štyri koncertné večery poskytli priestor festivalovému projektu – *Detskému kontrabasovému orchestru* a *Koncertu „spievajúcej“ píly* so sólistkou Jolantou Sosnowskou a BassBandom, ktoré zazneli v otvorenom štýlovom podbrání kaviarne Leroy. Na svoje si prišli aj priaznivci jazzovej improvizácie Najponka s Monikou Knoblochovou v reštaurácii Národného domu, kde sa prestriedali s koncertným vystúpením lektorov festivalu. Posledný večer znela baroková hudba na dobových nástrojoch v Katedrále sv. Františka Xaverského v podaní komorného

telesa tvoreného taktiež z lektorov festivalu. Každý priestor bol starostlivo vyberaný, pričom zámerom bolo vymaniť sa zo stereotypu predchádzajúcich ročníkov a priniesť koncerty na nové miesta umocňujúce ich jedinečnú atmosféru.

Tak, ako už bolo spomenuté na začiatku, nasledujúci ročník BassFest+ 2022 sa po jedenástich rokoch v Banskej Bystrici presúva do iného mesta. Rozhodnutie padlo na metropolu východu, Košice. Napriek pohostinnosti Akadémie umení a mesta Banská Bystrica, ktorú si organizátori veľmi cenia, rozhodli sa z festivalu vytvoriť „putovnú“ akciu, teda predstaviť kontrabasové umenie vo viacerých kútoch Slovenska. Snáď sa do Banskej Bystrice opäť niekedy vrátia.

→ Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.

BassFest+ v rozhovoroch s Thomasom Martinom a Romanom Patkolóom

Jednou z pravidelných osobností kontrabasového festivalu je významný interpret, pedagóg a nástrojár **Thomas Martin**. Do Banskej Bystrice prichádza ako predseda medzinárodnej poroty, lektor a interpret. Fakulta múzických umení mala tento rok tú česť dostať do daru kontrabas z jeho dielne. Čo-to o sebe prezradil v rozhovore s Matejom Sanitrárom.

M. S. Niekoľko rokov sa opätovne vraciate do Banskej Bystrice na náš festival. S akými očakávaniami ste prišli tento rok?

T. M. Nepamätám si presne, koľkokrát som tu bol, asi 4-5-krát, ale presne som vedel, čo môžem očakávať. Ján Krigovský a jeho tím ma napriek tomu stále niečím prekvapia, a práve preto ma sem teší neustále chodiť. Na podobných podujatiach sa zúčastňujem po celom svete, hoci sa to za posledného poldruha roka spomalilo. Aj teraz som pricestoval z Francúzska a odtiaľto sa presúvam do Maďarska. Banskobystrické podujatie je však skutočne výnimočné pre svoju rôznorodosť. Deje sa tu mnoho vecí. Festival nie je úzko zameraný len na sólový kontrabas, ale nástroj sa berie v kontexte komornej hudby, workshopov, prednášok. Stretávam tu príjemných ľudí a zakaždým si tu nájdem nových priateľov.

M. S. Spomínate podobné projekty v zahraničí. Je niečo, z čoho by sme si mali brať príklad?

T. M. Ak existuje niekto, kto nepotrebuje inšpiráciu, je to Ján Krigovský. Práve on by mal byť hlavný inšpirátor pre iné festivaly. Vládné tu neuveriteľná nálada, prichádzajú zaujímaví ľudia s pozitívnymi postojmi a nepochybne unikátna na Bassfeste je jeho obrovská pestrosť hudobných štýlov, a tým aj odohraných koncertov. Tento rok tu aj kvôli pandémie nebolo toľko ľudí ako

obvykle, zmenili sa miesta vystúpení, prispôbili sa menšiemu počtu divákov, pričom organizačne to bolo zvládnuté na výbornú.

M. S. Na festival prichádzate nie len ako interpret, čo je obdivuhodné, ale najmä ako pedagóg a člen poroty súťaže. Sám ste vychovali množstvo žiakov. Sledujete rozdiely medzi mladými ľuďmi dnešnej doby a tej minulej?

T. M. Ak môžete niekomu vo svojom živote pomôcť, máte šťastie a mne bolo umožnené pomôcť mnohým mladým hudobníkom. Je to najlepšia vec,

akú môžete urobiť. V knihách tvrdia čokoľvek, ale nedá sa ju jednoducho zobrať a povedať „toto je jediný spôsob výuky“, to v reálnom živote nefunguje. Každá situácia, každý žiak je jedinečný. A to je podstatné. Nikdy som neplánoval učiť, ani nemám formálne vzdelanie na pedagogické pôsobenie, napriek tomu vyučujem dlhé roky. Sám som mal skvelého učiteľa, ale jeho štýl učenia som neprevzal. On bol veľmi formálny, čo ja určite nie som. Raz sa ma pýtali: „Aký máš titul?“; nie som si istý, či nejaký vôbec mám. Vlastne som kvôli tejto otázke raz prišiel o zaujímavú prácu. ☺

>>

BassFest+ Thomas Martin

Súťažiaci a porota

M. S. Vaši študenti sú po celom svete. Ste s nimi naďalej v kontakte, zaujímajte sa o ich ďalší profesionálny rozvoj?

T. M. Samozrejme sme naďalej v kontakte. Vytvorili sme si blízke vzťahy, sme ako jedna veľká rodina. Nikoho z nich nepreferujem, všetci sú veľmi priateľskí a z hľadiska našej profesie sú mnohí skvelými muzikantami na výborných pozíciách.

M. S. Môžeme povedať, že dnes sa situácia zmenila a hra na kontrabase je oveľa populárnejšia? Máme očakávať „Madonnu alebo Michaela Jacksona“ v kontrabasovej hre?

T. M. Ó, áno. Je mi ťažké dostať vo svojom živote privilegium sledovať kontrabasovú „revolúciu“. Dovolím si tvrdiť, že žiadny iný hudobný nástroj neprekonal také raketové zmeny ako kontrabas. A čo sa týka interpretov, už niekoľkých takých máme. Objavovali sa v istých intervaloch – Sperger, Dragonetti, Bottesini, na ktorého doposiaľ nik nedosiahol a nehral tak ako on. Problémom bolo, že väčšina kontrabasistov hrala v orchestroch a odtiaľ je talent náročné presadiť. K ďalším možno zaradiť Kusevického, ktorý ako sólista veľa cestoval a popri tom sa venoval aj

dirigovaniu. V dnešnej dobe je to môj súčasník, s ktorým sa poznám dlhú dobu a je sólovým virtuózom, Gary Carr. Výhodou súčasnosti je sledovať množstvo zdrojov a skutočne to posúva popularitu nástroja aj interpretačnú úroveň mnohých hráčov.

M. S. Interpreti, či už sólisti alebo orchestrálni hráči, majú skladateľov, ku ktorým sa radi vracajú. Obdobie klasicizmu a romantizmu je pre kontrabasistov prajné. Ako je to s dielami súčasných autorov? Sledujete v tomto smere aj slovenskú kontrabasovú tvorbu?

T. M. Podľahol som stereotypu, ak môžem povedať toto slovo. Začal som sa za oných čias zaujímať najmä o talianskeho kontrabasistu Botessiniho, ktorého v skutočnosti považujem za jedného z mojich učiteľov. V období mojej mladosti nik nehral jeho hudbu a ísť na koncert výlučne kontrabasový sa považovalo za vtip. Ani obecenstvo tento prejav neskrývalo, smialo sa. Podobných recitálov v tom čase bolo veľmi málo a ešte menej tých, kde sa interpretovali diela pre sólový kontrabas. Ja som si povedal, že nik nehrá Botessiniho, tak som začal objavovať jeho výnimočnosť. Nezaoberal som sa tým, že ho predvediem na koncer-

te, ale chcel som prísť na to, ako hral. Preštudoval som si jeho metodiku, zaobstaral si jeho skladby a po čase to začalo všetko dostávať zmysel. Vyriešil som jednu záhadu a všetky ostatné sa predomnou otvorili. Prichádzal som na techniku, ako aj hudobný štýl tej doby. Uchvátil ma spôsob nasledovania melódie; hovorím o systéme bel canto. Začal som teda aj ja popri hre na kontrabase melódie spievať. Bolo to pre mňa veľmi zaujímavé obdobie.

M. S. Takže hraním na hudobnom nástroji ste veľa objavili, vstúpili ste do nového sveta?

T. M. Myslím si, že všetko, čo sa týka kontrabasu, je nevyčerpatelné. Sám som medzi prvými začal nahrávať rad-radom všetky skladby, a tým som vlastne ovplyvnil mnohé generácie kontrabasistov. Považujem to za obrovské šťastie. A potom prídete na festival do Banskej Bystrice, kde sa stretnete s fyzioterapeutom Františkom Szantom, ktorý mi povedal: „Vy ste môj idol, prvú kontrabasovú platňu mám práve od vás a často si ju púšťam.“ To je skutočne potešujúce.

M. S. Ďakujeme za rozhovor, pracujeme všetko dobré a tešíme sa na stretnutie s vami o rok.

Slovenský kontrabasový virtuóz s mnohými domácimi a medzinárodnými úspechmi žijúci a pôsobiaci v Bazileji, **Roman Patkoló**, stál pred jedenástimi rokmi pri zrode BassFestu+. Napriek veľkej pracovnej vyťažnosti sólistu, pedagóga a člena viacerých komorných projektov sa k svojim priateľom, spoluhráčom a pedagógom rád na Slovensko vracia. Na malý rozhovor si ho pozval Ján Krigovský – Romanov učiteľ z konzervatória a objaviteľ jeho talentu.

J. K. Roman, aké boli tento rok tvoje očakávania?

R. P. Také ako vždy. Vedel som, že tu stretnem priateľov, kolegov, skvelých inštrumentalistov, opäť zažijem výbornú atmosféru a získam nové inšpirácie. Podobné pocity som prvý raz zažíval ešte ako tvoj študent. Pedagogické pôsobenie berieš zo široka, pripravuješ koncerty, kurzy, pričom inšpiruješ nielen mladých, ale aj tých starších, nás všetkých a za to sme ti veľmi vďační.

J. K. Ďakujem za uznanie! Ty sám si výborný a žiadaný pedagóg, tvojimi hodinami prešlo už množstvo žiakov. Ako vnímaš vývoj kontrabasovej hry za tie roky?

R. P. Po každej stránke sa rozvinula a myslím si, že u nás na Slovensku aj vďaka zásluhou Slovak Double Bass Clubu. Čoraz viac stretávam malých hráčov, ktorí už majú možnosť hrať na malých kontrabasoch. Za oných čias sme takéto nástroje nepoznali, nemali sme také možnosti. Teraz sa natoľko spopularizovali, že môžeme sledovať nárast talentov nielen v zahraničí, ale vo veľkej miere aj u nás. Ja sám som za svojich žiakov veľmi rád, sú úspešní, inšpiratívni a posúvajú kontrabasové umenie. Je mi sympatické, že v nich zanechávam aj niečo z tej našej slovenskej náture.

J. K. Ako interpret hráš s tými najlepšimi, či už sólistami alebo orchestrami. Čo je tvojím najväčším snom? Máš v pláne nejaké nové projekty?

R. P. Sný mám, aj tie nesplnené, ale celkovo som so svojím umeleckým životom spokojný, ako aj s tým, čo mám. A projekty? Zatiaľ sám nejaké veľké neplánujem, zúčastňujem sa tých, do ktorých som prizývaný. Možno sa to bude zdať neobvyklé, ale zameriavam sa aj na projekty modernej hudby.

J. K. Pre kontrabas sa aj vďaka podobným festivalom ako je tento

BassFest+ Roman Patkoló

náš rozširuje zoznam literatúry. Objavujú sa nové diela z minulosti a súčasníci dedikujú svoje opusy kontrabasovým virtuózom. Aký je tvoj pohľad na súčasnú tvorbu?

R. P. V dnešnej dobe je to oproti minulosti už lepšie. V umeleckej a technickej náročnosti skladateľa svoje diela priblížili k violončelu. Niektoré z nich majú nepochybne veľkú budúcnosť a budú obľúbené a hrávané. Ja sám rád premiérujem skladby, ktoré sú mi dedikované. Najnovšie som nahral súbor dvanástich skladieb Kamily Šimonovej, ktorá má podľa môjho názoru z hľadiska melodiky a harmónie podobný kompozičný jazyk ako Rachmaninov. Výhodou jej cyklu je, že sa dá využiť v rôznych vekových kategóriách. Je možné, že ho v blízkej dobe vydáme.

J. K. Pravidelne ťa pozývajú na Master Class po celom svete – Spojené štáty, Čína, Japonsko a mnohé ďalšie. V čom sú paralely s našim banskobystrickým festivalom a ako v porovnaní so svetom vidíš naše ďalšie smerovanie?

R. P. Nebude to klíšé, ak znova poviem, že s banskobystrickým festivalom my ideme príkladom. BassFest+ má vysokú úroveň, ponúka viac smerov a je tvárny. Na rôznych kurzoch a festiva-

loch vo svete vnímam rovnaké modely, všetko je presné, načasované, stereotypné. Práve tu zažívam „wow“ efekt, kedy mnohé veci prichádzajú prekvapivo a neplánovane. Je to živelné, osviežujúce, a to robí tento festival iným. Aj vďaka všetkým týmto nekonvenčným momentom sa sem ľudia radi a opakovane vracajú. Zahraničie nech si berie príklad od nás.

J. K. Ďakujem ti za rozhovor a budem sa tešiť, ak sa na najbližšom ročníku predstavíš s vlastným koncertným programom.

→ spracovala Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.

Foto: Tomáš Košíš

Edičná činnosť FMU

v roku 2021

I. Zborník prác doktorandov 8

Editorka: PhDr. Mária Glocková, PhD.

Zborník predkladá vybrané časti dizertačných prác doktorandov FMU. Svoje poznatky východiská, inovatívne riešenia, prínos do výskumu v oblasti hudobného umenia prinášajú:

- Mgr. art. Daniela Kačmárová: Ruská komorná tvorba 20. storočia so zreteľom na komorné diela s klavírom Dmitrija Šostakoviča.
- Mgr. art. Bohdan Koval: Ukrajinská klavírna tvorba obdobia romantizmu s prihliadnutím na cyklus 11 etúd vo forme starých tancov od Viktora Stepanoviča Kosenka.
- Mgr. art. Michaela Kušteková: Interpretácia operných sopranových postáv v tvorbe skladateľov 20. a 21. storočia (výber).
- Petra Pogádyová, M.A.: Klavírna poetika v tvorbe F. Chopina a F. Liszta.
- Mgr. art. Denisa Šlepkovská: Interpretácia mezzosopranových postáv v opernej tvorbe francúzskych skladateľov obdobia romantizmu (výber).
- Mgr. art. Tomáš Valiček: Koncertantné diela pre akordeón a orchester.
- Mgr. art. Stanislava Vozárová: Diela pre husle a violu (Komorná tvorba naprieč štýlovými obdobiami).
- Mgr. art. Erik Rothenstein: Sigurd Rascher a moderná saxofónová škola.

„Ján Cikker (1911 – 1989) je prvým slovenským skladateľom, ktorého dielo preniklo na zahraničné scény. Cikkerov hudobný štýl charakterizuje symfonická koncepcia, bohatý kolorit orchestra a zmysel pre dynamické rozvíjanie diela. Zbojnícka balada Juro Jánošík (1954) evokuje osudy hrdinu ľudových povestí v hudobnej návaznosti na slovenský folklór. Skladateľ vychádza z impresionizmu, expresionizmu a českej modernej klasiky. V úzkom kontakte s ľudovou tvorbou zostal aj v opere Beg Bajazid (1957). V zahraničí najčastejšie uvádzaná opera Vzkriesenie (1962) zahŕňa Cikkerovo nové tvorivé obdobie, ktoré je príznačné využitím novších kompozičných postupov. Opera má väčšie rozpätie výrazových prostriedkov od jednoduchého popevku po dvanásťtónové útvary s využitím schönbergovského sprechgesangu. Expresívne zahustená hudobná reč prezráda vplyv Albana Berga, no zaznievajú aj vplyvy Leoša Janáčka.“ (Kušteková, 2021, s. 132-133)

II. Horizonty umenia 8 – Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej webovej konferencie 10.09.2021 – 15.09.2021

Editorka: PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.

Zborník obsahuje príspevky, vlastné názory a progresívne výsledky umeleckej, vedecko-výskumnej a pedagogickej práce v oblasti hudobného, výtvarného, dramatického a filmo-

vého umenia, autorov z Čiech, Slovenska, Ukrajiny, Izraela, Ruska a USA. Súčasťou zborníka je USB kľúč s jednotlivými príspevkami.

- Mgr. Barbora Bortlová (Česko): Formování hudební duchovní kultury ve Slezsku; Vývojová kontinuita liturgické a duchovní hudby v Opavských chrámech
- Prof. Alexander Demchenko, PhD. (Rusko): The Trajectory of Alexander Scriabin's creativity to the 150th anniversary of his birth
- Mgr. art. Zuzana Hubinská, PhD. (Slovensko): Umelecký profil Marthy Graham
- Doc. Mgr. Martin Palúch, PhD. (Slovensko): Vizualna odpoveď Gustava Deutscha na otázku Andrého Bazina: Čo je to film?
- Mgr. Alžbeta Popadáková (Slovensko): Rozvíjanie zručností v hre na organe prostredníctvom českej učebnice Škola na varhany
- Mgr. Dominika Sondorová, PhD. & Mgr. Ladislav Tischler, PhD. (Slovensko): Divadelná avantgarda v Rusku a Čechách
- Mgr. art. Marek Štrbák, PhD., ArtD. (Slovensko): Organová tvorba vybraných slovenských skladateľov 20. storočia
- Mgr. Iveta Štrbák Pandiová, PhD. (Slovensko): Hudobné dedičstvo grófa Jozefa Mailátha V. v Medzibodroží
- Mgr. Lenka Bednárová (Slovensko): Líder chvál
- PhDr. Mária Glocková, PhD. (Slovensko): Surfovanie na vlnách súčasného umenia
- Enrique Martínez, M.A. (USA): Notes on Jose Ortega y Gasset's essay
- Mgr. art. Mária Nečesaná, PhD. (Slovensko): Detský svet Juraja Hatríka
- Mick Stern, Professor Emeritus (USA): What is art?
- Vasyl Suvorov & Yroslav Nazar (Ukrajina): Synthesis of the concept „creativity – Performance – Science“ in the bayan-accordion art of Ukraine in the 21. Century
- prof. Mária Tomanová, ArtD. (Slovensko): Ján Zemko – tenorista nevyčerpatelnej energie a vytrvalosti
- PaedDr. Mgr. art. Patricia Biarincová, PhD. (Slovensko): Vybrané médiá aplikovateľné v rámci okruhu problematiky Art Action pre obdobie staršieho školského veku
- Mgr. Slávka Gécová (Slovensko): Tvorivé hry s papierom
- Doc. PaedDr. Zuzana Chanasová, PhD. (Slovensko): Zimné variácie akčných modelov na literárny motív v predškolskom veku
- Mgr. Miroslava Ivanová (Česko): Rozvoj hudobných schopností batolaťa v rodinnom prostredí na príklade konkrétneho dieťaťa
- Mgr. Michal Jarabica (Slovensko): Hudobné technológie a perspektívy systematickej edukácie zvukovej tvorby
- Mgr. Hana Juhász Muchová (Slovensko): Konštrukty vizuálnej komunikácie

- Dr. Morel Koren (Izrael) & PaedDr. Mgr. Mária Strenáčiková, PhD. (Slovensko): Nurturing singing and music literacy in schools with the artificial intelligence based software, "SOLFY"
- PhDr. David Kozel, Ph.D. (Česko): Archetypální hudební psychoterapie jako diskurz hudby a psychologie
- Mgr. Ivana Lacková (Slovensko): Pedagogická interpretácia Monteverdiho opery Orfeo
- MgA., Lic. Markéta Schaffartzik, DiS. (Česko): Filosofie jógy a její aplikace při hlasové edukaci
- PaedDr. Dagmar Strmeňová, PhD. (Slovensko): Hudobná percepcia
- Prof. PaedDr. Daniela Valachová, PhD. (Slovensko): Spôsob by sebarealizácie v expresívnych podnetov aktérov

„The need to develop intonation activities through solmization is emphasized in the national curriculum for general education primary schools and primary art schools. However, despite its undeniable importance, in Slovak schools, modern methods for teaching solmization are not available. The new technologies can help build the right digital tools for supporting teachers and students to make real signs of progress in solmization. One of the options to update learning solmization in schools is implementing the A.I.-based program Solfy, which was co-founded by dr. Morel Koren from the Bar Ilan University, Israel.“ (Koren, Strenacikova, 2021, s. 93)

III. Jana Škvarková: Klavírna tvorba absolventov štúdia kompozície na Akadémii umení v Banskej Bystrici

Monografia docentky pôsobiacej na Katedre klávesových nástrojov Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici ponúka klavírnú tvorbu absolventov banskobystrickej umeleckej univerzity. Odborný text dopĺňa kompletný notový materiál (aj na CD), ktorý v mnohých prípadoch nebol doteraz publikovaný. Publikácia predstavuje tvorbu skladateľov:

Peter Špilák

1. Tri koledy (2005)
2. E. Es (2007)
3. V mravenisku (2009)
4. Letters of composers...with Franz Liszt (2011)
5. Concertino for piano and string orchestra (2012)
6. Nokturno (2013)
7. Senza adieu...tango pre klavír sólo (2013)
8. One week. 7 preludes in C (2015)

Anna Palúchová

9. Inšpirácie (2005)
10. Variácie na tému slovenskej ľudovej piesne (2005)
11. Jarné nálady (2005)
12. Impresie na moravskú ľudovú pieseň (2009)
13. Štúdie I., II., III. (2012)
14. Poema pre dva klavíry (2016)
15. Sen o bielom koni (2020)
16. Prázdniny (2020)

Zdenka Fekiačová Skruteková

17. Variácie a fuga na pieseň „Maličká som“ (2007)
18. Vánoček (2008)
19. Piccolo tango (2013)

20. Večerný tanec (2017)
21. Dnešný deň sa radujeme (2019)
22. White Christmas (2019)
223. Len jeden deň s Tebou (2020)

Martin Jánošík

24. Fantázia B-A-C-H (2005)
25. Sonatina slova (2014)
26. Čo mi deti napísali (2016)
27. Blues pre Paulu (2016)
28. Toccata troncata (2017)
29. 3x4x5 – Tri štúdie pre štyri ruky na kvintu (2018)

Róbert Kraus

30. Scherzo (2006)
31. Krátky život cirkusanta (2007)
32. Prelude (2015)

Jakub Laco

33. Cataclysm (2020)

Zdroje:

Koren, M. & Strenacikova, M. (2021). Nurturing singing and music literacy in schools with the artificial intelligence based software, "SOLFY". In M. Strenáčiková (Ed.), *Horizonty umenia 8. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej webovej konferencie 10.09.2021-15.09.2021* (s. 92-99). Banská Bystrica: Akadémia umení v Banskej Bystrici, Fakulta múzických umení. ISBN 978-80-8206-049-5

Kušteková, M. (2021). *Interpretácia operných sopranových postáv v tvorbe skladateľov 20. a 21. storočia (výber)*. In M. Glocková (Ed.), *Zborník doktorandov 8* (s. 106-171). Banská Bystrica: Akadémia umení v Banskej Bystrici, Fakulta múzických umení. ISBN 978-80-8206-047-1

Škvarková, J. (2021). *Klavírna tvorba absolventov štúdia kompozície na Akadémii umení v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica: Akadémia umení, Fakulta múzických umení. ISBN 978-80-8206-045-7

→ Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD.

Diskografia pedagógov a doktorandov FMU 2021

Umenie a kultúra za posledné dva roky zažívajú ťažkú skúšku. Interpreti a pedagógovia v jednej osobe aj napriek neľahkej situácii robia to, čo sa od nich očakáva. I keď na istý čas boli pre ich poslucháčov koncertné a operné sály zatvorené, produkciu preniesli do online priestoru a nahrávacích štúdií. Prinášame vám výsledok tejto umeleckej činnosti našich kolegov. Uvedený zoznam za rok 2021 nie je úplný, nakoľko na mnohých produktoch sa ešte v tomto momente pracuje. Doplňme ho v ďalšom čísle Art3.

Diabolský výkon Diabla s Cigánskymi diablami

David Arva v muzikáli *Turandot*

(FMU AU MaHer) Od začiatku bol iný. Na prednáškach počúval s podopretou bradou, takmer hypnotizoval, sem-tam si niečo čmáral, raz za čas vzal do rúk mobil a čakal, kým neskončím. Som David Arva a neviem, ako to všetko zvládnem, lebo... Prepáčte, priniesol som vám bulletin, máme po premiére, možno vás bude zaujímať muzikálová verzia slávnej *Turandot*. Kovidová doba premohla aj jeho predstavy a perspektívy. Podriadil sa a čučal – ako hovoril – doma. V oddychovej póze na gauči sa pripájal na všetky prednášky, nič nevynechal. Priznal sa, že ho škola začala celkom baviť. Bolo po kovide, podmienky sa uvoľnili a do rozbehnutých projektov všetci veľmi rýchle naskakovali. David nebol výnimkou. Nech sa páči, vstúpte do šatne Davida Arvu, poslucháča 3. ročníka Bc. štúdia muzikálového spevu.

Čo sa (ne)dozvieme z internetu.

Je rodený Bratislavčan a ako správny staro Prešpurák hovorí maďarsky a nemecky, nepredá sa ani po anglicky. Má sestru – baletku v SND. Vyštudoval operný spev v triede prof. Vlasty

Hudecovej a muzikálovú špecializáciu u Mirky Marčekovej. Ochutnal už dosky SND, bol komickým kaderníkom v Pucciniho *Manon Lescaut*, spieval tutti zbor v Bizetovej *Carmen* na slávnom letnom festivale Opernfestspiele St. Margarethen v Rakúsku. V rámci štúdia sa predstavil v niekoľkých hudobných dielach aj scénach.

Vaša doterajšia najväčšia skúsenosť... Máte?

Za veľkú hudobnú skúsenosť považujem spoluprácu s hudobným telesom Cigánski diabli v muzikáli *Cigánka*, kde som bol Diablom. Bolo to skutočne diabolské. Diabol v hudbe, diabol v tele, diabol všade ... Treba zažiť. Viac neprezradím, pretože v živote každého je požehnanie aj kľatba. Jeden symbol je anjel ako dobro a druhým symbolom je diabol ako beznádej, až smrť.

Je pre vás TV či iné médium ústretové?

Je, okrem divadla sa mihnem aj na televíznej obrazovke v menších epi-

zódnych postavách, neodmietnem ani rôzne eventy. Popri aktívnej speváckej a divadelnej kariére sa venujem aj pedagogickej činnosti.

Spolupráca v Česku.

Ponuka z Divadla Jiřího Mirona ma mimoriadne potešila. Najslávnejšia Shakespearova tragédia *Romeo a Julie* aneb *Poselství lásky* v muzikálovej podobe od ostravského tandemu Borisa Urbánka a Jaromíra Nohavicu v réžii Šimona Cabana ožila pre mňa v nádherných hereckých, speváckych dimenziách večných milencov. Pre mňa to bolo veľké maliarske plátno slávnych talianskych majstrov.

Egy este tele operával, operettel, musicalle!

Jasně. Večer plný opery, operety a muzikálu sa konal v rámci finále gala-programu *Medzinárodnej speváckej súťaže Erzsébet Házy* v Nových Zámkoch. Házy bola maďarská sopranistka, rodáčka z Bratislavy, ktorá neskôr presídlila do Budapešti. Kritikov a divákov zaujala

Umeleckou aktivitou Davida Arvu minulého leta bola Summershow z avatarskej krajiny.

S muzikálovou divou Sisou Sklovskou

nielen hlasom, ale aj dokonalým hereckým prejavom a svojou krásou. Publikum ju obdivovalo najmä ako Manon Lescaut v opere Giacoma Pucciniho. Bola výnimočná, pretože okrem operných titulných postáv bola skvelá aj ako operetná primadona. Počas súťaže sa uskutočnilo niekoľko sprievodných podujatí a na ktorých som účinkoval.

A čo muzikál o krutej princeznej Turandot na Novej scéne...

Je to kórejský import a v európskom teritóriu mal premiéru v marci 2020. Pôvodne perzská legenda inšpirovala talianskeho dramatika Carla Gozziho, ktorý jej dal podobu čínskej rozprávky. O dve storočia neskôr ju geniálne spracoval do nesmrteľnej opery Giacomo

Puccini. Súčasnú muzikálovú podobu príbehu o Turandot dali renomovaní kórejskí muzikáloví tvorcovia – autorka hudby *Jang Soyeong* a libretista *Lee Haeje*. Muzikál mal premiéru v 2010 na Medzinárodnom muzikálovom festivale DIMF Daegu v Južnej Kórey, získal mnoho ocenení a mimoriadny divácky ohlas. Vďaka účasti Divadla Nová scéna na tomto festivale v roku 2016 s muzikálom *Madame de Pompadour* sme ho mali možnosť vidieť a generálna riaditeľka *Ingrid Fašiangová* nezaváhala. S našim súborom ho naštudoval maďarský režisér *Róbert Alföldi*.

#UmelciSpolu... Angažovali ste sa?

Je to projekt slovenských umelcov, slovenská speváčka Brigita Szelidová,

ktorá má za sebou spolupráce s Petrom Nagyom, Fredym Ayisim či Robom Grigorovom sa rozhodla osloviť hercov a spevákov a spojila nás do krásneho projektu. Ako povedala Brigita, neverila, že sa nás pripojí toľko. Každý jeden poslal video a vzniklo také naše *Let it be*.

Finále bakalárskeho štúdia Vás teší alebo stresuje.

Aj, aj ... Ale v podstate sa teším, tri roky ubehli a ani som si ich neuvedomil.

→ PhDr. Mária Glocková, PhD.
foto: Ctibor Bachratý a archív Davida Arvu

Slovak Nuevo Quinteto na Bratislavských hudobných slávnostiach

Kronika komorného súboru **Slovak Nuevo Quinteto** sa začala písať pred rokom, kedy naprieč celým hudobným svetom odštartovali prípravy koncertov ku stému výročiu narodenia argentínskeho skladateľa a bandoneónistu Astora Piazzollu. Zoskupenie tvoria interpreti a pedagógovia, ktorých cesty sa stretli na FMU Akadémii umení a Konzervatóriu Jána Levoslava Bellu, Eva Varhaníková (klavír), Stanislav Palúch (husle), Róbert Ragan (kontrabas), Peter Solárik (bicie nástroje a perkusie) a Tomáš Valíček (akordeón). Mladé kvinteto spája v štýle nuevo tango klasické zameranie s jazzovým, čo zachytáva podstatu Piazzollovej tvorby. Inštrumentálne obsadenie skladieb však päťica interpretov prispôsobila svojim potrebám a v originálnych autorov-

vých verziách gitaru nahradila bicími nástrojmi a perkusiami. Kvinteto sa už počas svojej krátkej existencie uviedlo na viacerých domácich a zahraničných pódioch. Najvýznamnejšou udalosťou je nepochybne účinkovanie na poslednom ročníku medzinárodného festivalu Bratislavské hudobné slávnosti, ktorý prebiehal na prelome septembra a októbra. *Večer s tangom Astora Piazzollu* zaznel 28. septembra.

Počas koncertu bolo uvedených štrnásť samostatných opusov vyznačujúcich sa charakterovou, dynamickou a inštrumentálnou farebnosťou. Úvod a záver večera patrili práve tým najefektnejším kusom. Odznali tance ako *Adiós Nonino*, tango venované autorovmu starému otcovi, melancholické *Resurreccion del Angel* či populárne

Libertango. Nechýbal ani najhrávanejší skladateľov cyklus *Estaciones Porteñas*, Štyri ročné obdobia v Buenos Aires, inšpirovaný Vivaldiho dielom nielen názvom, ale predovšetkým citáciami jeho motívov so zachovaním vlastnej podoby spracovania a usporiadania častí. SNQ sa nezameriava výlučne na tvorbu argentínskeho skladateľa, ale poskytuje priestor vzniku a propagácii nových autentických opusov. Takto oslovilo aj kolegu, banskobystrického skladateľa Petra Špiláka, k napísaniu diela v štýle nuevo tango. ...with Astor Piazzolla s podtitulom *Hommage Astor Piazzolla* z cyklu *Letters of composers* poňal autor originálne, kedy vytvoril fúziu nuevo tanga a slovenskej ľudovej piesne Chodila dievčina po hore plačúci. Sám o svojej kompozícii povedal:

Slovak Nuevo Quinteto, foto: Alexander Trizuljak

„Napísať skladbu, ktorá vychádza z tanga a pritom nesklznúť do rudimentárnosti jeho charakteru, ale zachovať temperamentnosť, vášnivosť hudby tanga a predovšetkým udržať koncertný charakter diela bolo výzvou. Skladba má klasický trojdielny pôdorys s malou klavírnou introdukciou a s malou tutti kódou. Stredný diel je výrazne charakterovo kontrastný. Predpísané tempá Molto rubato, Molto improvisando poskytujú sólistovi, v tomto prípade akordeónistovi, väčšiu mieru interpretačnej slobody a priestor na emocionálne vyjadrenie sa. Piazzollove tangá sú prepojené s argentínskym tangom vyznačujúcim sa vášňou, melanchóliou či nostalgiou. Ako protipól som do kompozície juhoamerickej kultúry vložil v podobe citácie ľudovej piesne Chodila dievčina po hore plačúci odkaz kultúry našej, stredoeurópskej. Ide o pieseň, ktorá sa mi vďaka charakteru a melodickému štruktúre javila vhodnou na krátku rubato klavírnou introdukciou bez ďalšieho hudobného rozpracovania v skladbe. Toto riešenie

som odpozoroval u samotného Piazzollu a stretávame sa s tým v mnohých jeho skladbách.“

Slovak Nuevo Quinteto zaplnilo hľadisko veľkej koncertnej sály Slovenskej filharmónie. Koncerty tohto typu sa poväčšine konajú v Malej sále, prípadne na nádvorí Reduty a umiestnenie komorného telesa s takto špecifickým programom do veľkej sály je síce nezvyčajné, ale o to významnejšie. Záver koncertu umelecky podčiarklo vystúpenie niekoľkonásobných majstrov v argentínskom tangu Karola Brüllu a Viktorie Bolender, ktorí boli po prídavku slávneho Oblivion spoločne s hlavnými protagonistami SNQ zaslužené odmenení standing ovation.

→ Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.
foto: Alexander Trizuljak

VENI ACADEMY 2021 na Akadémii umení v Banskej Bystrici

VENI ACADEMY je komunitou mladých ľudí, ktorí majú chuť študovať hudbu, s akou sa v škole bežne nestretnú. Spôsob, ako ju hrať im sprostredkujú skúsení lektori, ktorí sa starajú o ich ďalší umelecký rast.

Počas jedenástročnej existencie sa projekt rozrástol do celkom nečakaných rozmerov: z pôvodne skromného zámeru byť kreatívnym edukačným prostredím pre žiakov slovenských konzervatórií a študentov hudobných akadémii sa teritórium záujemcov postupne rozširovalo najprv na bývalé Česko-slovensko, neskôr na ďalšie európske krajiny. Za ostatných jedenásť rokov sa napokon na projektoch VENI ACADEMY podieľalo viac ako 250 žiakov a študentov, a to nielen z Európy, ale aj z krajín mimo nej.

Okrem množstva úspešných koncertov v rozmanitých prostrediach sa dnes VENI ACADEMY môže prezentovať aj dvoma CD albumami: *ROLLING TONES / in zarter bewegung*, ktorý získal prestížne slovenské ocenenie Radio_Head_Awards 2013 za „najlepší album roka v kategórii Klasická hudba“ a *DISPERSION*, CD s hudbou amerického skladateľa a multiinštrumentalistu Elliotta Sharpa, ktoré vyšlo v prominentnom americkom vydavateľstve Mode Records a ktorého krst sa uskutočnil v rámci spoločného koncertu newyorského ansámbľu SysOrk a niekoľkých hráčov VENI ACADEMY v slávnom brooklynskom klube Roulette v novembri 2018.

VENI ACADEMY je takpovediac „putovný projekt“, čo znamená, že sa odohráva v rôznych „hostiteľských prostrediach“. V prvej fáze jeho existencie boli jeho „dočasným domovom“ košické Kasárne / Kulturpark, ale aj Stanica Žilina-Záriečie, Divadlo Štúdio tanca v Banskej Bystrici či Janáčkova akade-

mie múzických umení v Brne. V ďalších rokoch sa akadémia odohrála v rámci umeleckej rezidencie na medzinárodnom festivale súčasnej hudby Muzički biennale Zagreb, multižánrovom podujatí SlotArt v poľskej Lubiāži či multimediálnom festivale PaF Olomouc. Po ročnej odmlke spôsobenej celosvetovou pandémiou sa v októbri tohto roku napokon akadémia uskutočnila v priestoroch nového hostiteľa Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Počas piatich dní, od 6. do 10. októbra 2021, sa tu viac ako dve desiatky študentov z piatich krajín Európy venovali novej hudbe pod vedením skúsených lektorov z Česka, Slovenska, Maďarska a Poľska. Jesenná akadémia pozostávala z ansámblových skúšok, kreatívnych workshopov, aktívneho počúvania hudby a tvorivých diskusií. Výsledkom bolo naštudovanie štyroch skladieb (*Get out of Whatever CAGE moravského skladateľa Petra Grahama, PO-WER poľského skladateľa Michała Moca a dvoch diel vytvorených priamo pre tohtoročnú akadémiu: NARWASTU [no. 2] nového pedagóga AU BB Daniela Mateja a Sheep Union maďarského skladateľa Pétra Tornyaia*), ktoré si banskobystričské publikum malo možnosť vypočuť 10. októbra o 19:00 na koncerte v radničnej Cikkerovej sieni. Hojná účasť a nadšené reakcie odbornej aj laickej verejnosti boli veľmi príjemnou, ale aj zaslúženou odmenou za dobre vykonanú prácu...

Projekt VENI ACADEMY podporil v tomto roku z verejných zdrojov Fond na podporu umenia, ako aj International Society for Contemporary Music, Slovenský ochranný zväz autorský (SOZA) a Hudobný fond. Novými partnermi projektu sa stali Akadémia umení v Banskej Bystrici a Mesto Banská Bystrica.

Tohtoročná akadémia bola istým spôsobom výnimočná. Najmä preto, že sa „usídlila“ v nových priestoroch, ďalej preto, že do lektorského tímu pribudli noví členovia a napokon aj preto, lebo sa ju podarilo zorganizovať v situácii, keď sa podujatia skôr zvyknú rušiť ako zrealizovať.

Svedčia o tom aj vyjadrenia jej priamych účastníkov:

„Projekt VENI ACADEMY sledujem od začiatku, ale až teraz som ho zažil v jeho komplexnosti na vlastnej koži. Vždy som vedel, že je to mimoriadny projekt, napriek tomu som si nanovo, a tentoraz naozaj do hĺbky, opätovne uvedomil jeho obrovskú silu, význam a jeho jedinečnosť a to, bez zveličenia, aj vo svetovom kontexte. Užasol som nad tým všetkým ako lektor, ale možno ešte o trochu viac ako aktívny účastník, jeden zo študentov, jeden z členov rodiny, do ktorej ma VENI ACADEMY prijalo.“ (Tomáš Boroš, lektor, klavír, Superar Slovakia, redaktor RTVS)

„Naozaj som si užil kombináciu úplnej nepredvídateľnosti a zároveň istoty, že výsledok bude excelentný. Na jeho dosiahnutie boli potrebné nielen esenciálne zručnosti a schopnosti, ale aj (a možno hlavne) otvorená myseľ. A to bolo podľa mňa podstatou tohtoročnej akadémie...“

(Robert Kurdybacha, lektor, dirigent, Hudobná akadémia Karola Lipińskiego, Wroclaw)

„Bolo pre mňa naozaj vzrušujúce a užitočné pracovať so zoskupením mladých ľudí s tak rozdielnym hudobným príbehom a pozadím. Zažil som silu otvorených partitúr a spoločných kreatívnych hudobných hier, ktoré vyústili do vytvorenia nového hudobného telesa. Užil som si komunitu učiteľov a študentov a vzájomnú komuni-

káciu týkajúcu sa študovaných skladieb aj tvorivej práce ako takej.“

(Péter Tornyai, lektor, dirigent, Lizstova akadémia, Budapešť)

„VENI ACADEMY bola pre mňa osobne takým malým a povzbudivým zázrakom, nakoľko som mal na tých pár dní po dlhom čase hybernačného dištančného (ne)štúdia a (ne)života pocit, že intenzívne zažívam, spoznávam a robím niečo, čo je pekné, baví ma to, rozširuje mi to obzor a sprostredkúva mi to namiesto šedých hologramov reálny, pestrofarebný, prekvapivo nadšený, nadštandardne priateľský a vreľý kolektív utešených ľudí.“ (Pavol Béreš, študent FMU AU BB)

„Po prvý raz som skutočne zažil to, že hudba má naozaj neobmedzené možnosti a jediná hranicu ktorá existuje si tvoríme my sami.“ (Adam Holáš, študent FMU AU BB)

„Akadémii som si naozaj užila. Boli to také malé prázdniny. Učitelia boli naozaj srdeční a milí a boli veľmi dobrí. Na základe tých pár dní som začala problém „ticha“ (v hudbe) chápať úplne novým spôsobom. Pred akadémiou som sa ho bála. Teraz ho milujem. A hudbu som začala naozaj „hrať“. Tak ako hrávam hry...“ (Eszter Király, študentka, Lizstova akadémia, Budapešť)

„Čo sa týka VENI ACADEMY, bolo pre mňa veľmi zaujímavé zúčastniť sa na našťudovaní a uvedení takejto hudby. Zapáčili sa mi niektoré kompozičné techniky, ktoré som sa popritom naučil. Niektoré z nich by som rád využil aj vo svojej tvorbe.“ (Yurii Momotenko, študent, FMU AU BB)

„Som rada, že existujú tvorcovia súčasnej hudby, v ktorých záujme je šíriť jej posolstvo a ju samotnú medzi mladých ľudí. Taktiež ma potešil fakt, že študenti, s ktorými sa na VENI ACADEMY pracovalo, boli dostatočne otvorení a vnímaví, čo teda vyústilo do príjemnej atmosféry počas celých kurzov a úspešného konca – koncertu diel súčasných skladateľov, ktorý sme na kurzoch pripravovali. Ďakujem, za zážitok!“ (Alexandra Volentierová, študentka, FMU AU BB)

VENI ACADEMY 2021

– záverečný koncert

Cikkerova sieň, Radnica mesta Banská Bystrica, Nám SNP 1

10. 10. 2021, 19:00

PROGRAM

„SHEEP UNION“

Daniel Matej	NARWASTU [no. 2] (2020) *	premiéra [sound] meditations for unspecified number of players
Michał Moc	PO-WER (2013) , výber 6 zvukových udalostí s prvkami hier 1. Vrabce 2. Tkáč 3. Tutti solisti 4. Recitativo e arioso	slovenská premiéra
David Mahler	Time Piece (1982) for speaking ensemble of any size	slovenská premiéra
Peter Graham	Get out of Whatever CAGE (1992) pre 2-24 nešpecifikovaných nástrojov a rozprávača	
Péter Tornyai	Sheep Union (2013) hommage à Frederic Rzewski and Louis Andriessen for free ensemble	premiéra

* vytvorenie tohto diela podporil z verejných zdrojov formou štipendia Fond na podporu umenia

ÚČINKUJÚCI

VENI ACADEMY

Aëla Hasbach, Adam Holáš, Eszter Király, Yuliia Sazonova, Alexandra Volentierová – flauty

Martin Chovanec – trúbka

Fryderyk Dobak – lesný roh

Marija Rašić – elektrická gitara

Veronika Bridová – akordeón

Tomáš Boroš, lektor – klavír, Orffov inštrumentár, bicie nástroje

Adam Baranec, Pavol Béreš, Marcel Daňko, Tibor Feledi, Yury Momotenko, Erik

Snopko – klávesové nástroje

David Danel, lektor – husle

Alicja Grochowina, Terézia Mušutová – husle

Péter Tornyai, lektor – viola, dirigent

Teresa Rzaša – viola

Michalina Żurawska – violončelo

Robert Kurdybacha, lektor – dirigent, bicie nástroje

Daniel Matej, umelecký riaditeľ, lektor – dirigent, rozprávač

Ivan Šiller, výkonný riaditeľ

Juraj Beráts, produkcia

→ Daniel Matej

Žilina Voce Magna 2021

Medzinárodný festival zborového umenia Voce Magna v Žiline, ktorý prebiehal v prvom novembrovom týždni (3. – 6. 11.), preveril prácu organizačného tímu po každej stránke. Kolektív ľudí okolo Štefana Sedlického, v takmer nezmenenej podobe od svojho vzniku, sa tento rok flexibilne potýkal s nepriaznivou situáciou. Okrem neustálej zmeny v Covid semafore sa viacero zborov na poslednú chvíľu z festivalu odhlásilo. Za podpory mesta Žilina a jeho primátora sa však festival s koncertami a medzinárodnou súťažou podarilo uskutočniť.

Koncerty zazneli počas štyroch večerov, i keď s úpravami v pôvodnom programe, ale s výborným ohlasom u obecnstva. Domáci spevácky zbor *La Famiglia* a *Akademický spevácky zbor Ostrava* so zbormajstrom *Adamom Sedlickým* sa predstavili v Evanjelickom kostole v Žiline. Nasledujúci večer opäť zaspieval ostravský zbor poslucháčom v martinskom Chráme Sedembolestnej Panny Márie, kde sa vystriedal s domácim telesom *Cantica Collegium Musicum* s dirigentom a umeleckým riaditeľom festivalu a súťaže *Štefanom Sedlickým*. Katedrála Najsvätejšej Trojice v Žiline hostila zbor krakovskej Technickej univerzity *Cantata* so zbormajsterkou *Martou Stós* a hlavného organizátora

festivalu *Žilinský miešaný zbor* so zbormajstrom *Štefanom Sedlickým*.

Sobota patrila IV. ročníku medzinárodnej súťaže zborového umenia v Dome umenia Fatra. O výsledku súťaže rozhodovala odborná porota: *Magdaléna Rovňáková* (SK), *Lukáš Kozubík* (CZ), *Jakub Zicha* (CZ), *Sándor Kabdebó* (HU) s predsedom, medzinárodne uznávaným dirigentom *Ondrejom Lenárdom*. V porovnaní s predchádzajúcimi ročníkmi bol tento na počet súťažiacich telies chudobnejší, ale v každej z kategórií (Detské zbory do 16 rokov, Komorné miešané zbory, Miešané zbory, Ženské zbory) sa našli ocenení. Najväčší úspech dosiahol mladý zbor FMU *Canzona Neosolium Women* so

Voce Magna – Canzona Neosolium Women, Adam Sedlický, foto Filip Lehotský

Voce Magna – Canzona Neosolium Women s Adamom Sedlickým, foto Filip Lehotský

zbormajsterkou *Veronikou Veverkovou*. Komorné ženské zoskupenie sa vyčlenilo z miešaného speváckeho zboru akadémie umení Canzona Neosolium a tvoria ho najmä študentky odboru muzikálny spev, ale aj dirigovania či hry na gitare. Spočiatku to vyzeralo, že súťaž sa pre ne nezačala šťastne, keďže dirigentka musela v predvečer súťaže odísť do karantény. Jej miesto pohotovo prebral Adam Sedlický, ktorý sa zboru zhostil bez menšieho zaváhania. Vďaka profesionalite aktérov, výbornej príprave, interpretačne a umelecky hodnotnému prejavu nakoniec dievčatá získali všetko, čo sa dalo – 1. miesto vo svojej kategórii, ocenenie Absolútny víťaz a Grand Prix. V rovnakej kategó-

rii v zlatom pásme skončil aj Ženský spevácky zbor *Belius*. Porota vyzdvihla nadšenie a kvalitu obojsmerného zboru, ktorého dušou a inšpirátorkou je jeho zakladateľka a zbormajsterka *Olga Bystrianska*. Úspech dosiahla aj Zuzana Dirbáková, študentka FMU odboru zborové dirigovanie, ktorá sa so svojim telesom Young Voices z Humenného umiestnila v striebornom pásme v kategórii detských zborov do 16 rokov.

Festival ukončil záverečný Galakonzert, na ktorom sa predstavil hosťujúci *Bratislavský chlapčenský zbor* pod vedením *Magdalény Rovňákovej* a *Gabriela Rovňáka*. Chlapci s atraktívnym programom ovládli sálu Domu umenia, svojou dokonalou interpretá-

ciou a prirodzeným prejavom absolútne nadchli žilinské publikum. Ďalšia časť koncertu už patrila víťazkám súťaže – speváckemu zboru *Belius*, ktorý okrem *Festive Alleluia Lyn Williamsovej* zaspieval aj jemu dedikované dielo *T.A.N.G.O* skladateľa *Petra Špiláka*. Po spoločnej interpretácii skladby *Zahučali chladné vjetry Ivana Hrušovského* s *Canzone Neosolium Women* patrilo pódium už len našim študentkám. Pôsobivým výkonom v súťažných skladbách *Cantate Domino Ruperta Langa* a *Hoj, hura, hoj!* Otmara Máchu potvrdili svoje zaslúžené víťazstvo. Oceneným gratulujeme!

→ Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.

Voce Magna – Ondrej Lenárd, Adam a Štefan Sedlický, foto Filip Lehotský

Skracovanie vzdialeností – umenie spolupráce

M. Kudla – v rámci festivalu Prototype, Brno 2021

Dá sa povedať, že vo svojej vizuálnej tvorbe sa už dlhší čas venujem autorskej rekonfigurácii klasických médií pod vplyvom digitálnej súčasnosti. Doktorandské štúdium na Akadémii umení v Banskej Bystrici bolo pre mňa obohacujúce a prínosné z viacerých dôvodov, ale najdôležitejším aspektom bola práve reflexia tradičnej polohy maľby v konfrontácii s mediálnym umením. Dnes sa pohybujem v širšom poli mediálnych realizácií, a to od klasických foriem až po digitálne médiá a inštalácie. Alebo povedané inak – „reštaurujem polygóny“ v postupnom objavnom dialógu s umelou inteligenciou či generatívnym umením.

S odstupom času si uvedomujem viaceré logické súvislosti, ktoré ovplyvnili moje konanie, respektíve poukázali na možnosti kooperácie a prezentácie. Dôkazom sú aj moje nedávne autorské

výstavy, ktoré boli realizované v spolupráci s inštitúciami, umelcami či kurátormi pôsobiacimi na Akadémii umení v Banskej Bystrici a na Fakulte umení TU v Košiciach.

V roku 2019 sme spolu s Richardom Kittom v galérii GUS predstavili náš autorský výstavný projekt pod názvom Sample Data v kurátorskej réžii Mgr. art. Kataríny Balúnovej, ArtD., ktorá aktuálne pôsobí na Katedre maľby FVU AU. Podobné to bolo aj v roku 2020, v prípade samostatnej výstavy Subfield realizovanej v spolupráci s nezávislou galériou Koniareň pod kurátorským vedením Mgr. art. Petra Valiska-Timečku, ArtD., ktorý je odborným asistentom na Katedre grafiky FVU AU. V spolupráci s doc. Štefanom Balázsom a kurátorkou Mgr. Gabrielou Garlatyovou, PhD. (FU TUKE) bola zas v roku 2021 uskutočnená výstava Cluster v Mestskej galérii v Rimavskej Sobote. Spomeniem tiež moju produktívnu kooperáciu s doktorandkou Katedry IDM FVU Mgr.

art. Veronikou Šmírovou a kurátorkou Mgr. Neli Hejkalovou v rámci tohto-ročného festivalu Prototype v Brne. Pri vlastných realizáciách spolupracujem neraz s ďalšími odborníkmi, čo má pre mňa veľký význam, najmä čo sa týka celkového koncepčného prístupu. Podobne ako v prípade vyše 2-ročnej spolupráce s Múzeom Moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach, kde som spoluautorom konceptu rekonštrukcie múzea a taktiež pripravovanej media artovej expozície.

Paralelne s pozíciou v Ateliéri nových médií na Fakulte umení TU v Košiciach som zapojený do kooperatívnych výstavných projektov alebo ďalších aktivít AU a FU TUKE, v rámci ktorých sa prezentujú študenti a pedagógovia oboch vysokých škôl. V roku 2012 som založil občianske združenie U-box, ktoré spolupracuje s ďalšími skupinami a nezávislými platformami. V rámci podnetnej kolaborácie

M. Kudla – v rámci projektu EMA, DIG gallery, Košice, 2020

s DIG gallery alebo Kotoľňou v Košiciach, za ktorými stojí Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD., ide o prepájanie odborných a umeleckých skúseností s akademickým sektorom a umeleckou či výstavnou praxou, a to nielen na mape prešovského či košického kraja.

V Ateliéri nových médií a Ateliéri fotografie na FU TUKE sa spoločne s kolegami snažíme integrovať do výučby realizáciu rôznorodých aktivít, ktoré prebiehajú medzi Fakultou umení a Akadémiou umení často prirodzeným spôsobom. Táto synergia, ktorá má kontinuálny charakter aj vďaka predchádzajúcim pedagogickým aktivitám prof. Michala Murina, je viditeľná najmä v oblasti mediálneho umenia.

Momentálne je v príprave plán špecifického pracoviska FU TUKE pod názvom CORE Labs. Som veľmi rád, že môžem byť súčasťou tohto užšieho realizačného tímu. Autorom a koordinátorom projektu CORE je Mgr. art. Ing.

Richard Kitta, ArtD. Tzv. CORE (Creative Open Responsive Environment) je orientovaný na umelecký výskum a rôznorodé prieniky umenia a vedy, a to aj smerom ku kreatívnemu priemyslu. Tým, že je do značnej miery kompatibilný s rozbiehajúcim sa projektom Simulačného centra ART3 na AU, myslím, že je len otázkou času, keď sa dostaneme opäť k ďalším novým možnostiam spolupráce. Je vynikajúce, že CORE Labs, ako aj Simulačné centrum ART3 podporujú najmä študentský, ale aj pedagogický intrainštitucionálny „transfer“ v prepojení s tvorivou praxou. Zdá sa, že akékoľvek vzdialenosti sú v tomto prípade irelevantné.

→ Mgr. art. Martin Kudla, ArtD.
odborný asistent, Fakulta umení TU v Košiciach

Martin Kudla (1982, Prešov) je absolventom doktorandského štúdia na Akadémii umení v Banskej Bystrici (AU) v Ateliéri kritickej analýzy obrazu pod vedením doc. Štefana Balázsa, ArtD., akad. mal. Na Katedre maľby FVU AU pôsobil ako interný doktorand v rokoch 2015 – 2018. Od roku 2018 je odborným asistentom v Ateliéri nových médií na Fakulte umení TU v Košiciach pod vedením prof. MgA. Ing. Michala Murina, ArtD.

Inventúra a inšpirácia

Kláštor Opening 2021

z vernisáže výstavy L. O. M. Luminous, maľba Dominiky Kováčikovej – Štiavnická Anča, foto: Marcela Záchenská, 2021

Po druhýkrát sa na prelome júla a augusta uskutočnil odborný-umelecký workshop Kláštor Opening. Ako napovedá názov, projekt sa týka sakrálnej pamiatky, konkrétne Kláštora hieronymitánov v Štiavnických Baniach.

Štvorkrídlová baroková stavba, ktorej súčasťou je stále využívaný Kostol sv. Jozefa, prešla mnohými zmenami týkajúcimi sa jej využitia.¹ Najradikálnejšou zmenou, ktorú priniesla éra socializmu, bolo prestavanie severovýchodného krídla na „kino Hviezda“. To, s nedotknutým a starostlivo zachovávaným inventárom, je dnes akýmsi skanzenom svojej doby a už sa v ňom nepremieta.²

Projekty ako **Kláštor Opening** založené na umeleckej činnosti v neoficiálnych³, netradičných a často problematických priestoroch s pamäťou prebiehajú na základe určitej výmeny medzi miestom a umelcami, na druhu obojstrannej služby.

Od doby, kedy vznikala výzdoba kostola, je to možno po prvýkrát, čo niekto reagoval na samotnú architektúru, na kontext miesta, ktoré dotváral intervenciou. Dôležitou skutočnosťou je aj to, že ho po dlhom čase okrem správy kostola, niekoľkých ľudí z obce a ľudí zameraných na ochranu pamiatok navštívil niekto zvonku. A nešlo len o návštevu či exkurziu, ale o 7-dňový intenzívny pobyt, ktorý vyústil do vytvorenia umeleckých realizácií.

Podujatie nadviazalo na minuloročný projekt **Kláštor Opening, Misia: Priestor** (2020). V roku 2020 autori tendovali ku geniu loci reflektovanému v maľbe a inštalácii, pracovali s nájde-

ným objektom a asistovaným ready-made.⁴

Tohtoročné vydanie dostalo podnázov L. O. M. *Luminous*, ktorý naznačoval predpoklad, že na workshope vzniknú tiež výstupy počítajúce s nehmotnými fenoménmi, duchovnými a architektonickými špecifikami miesta. Nebolo to však podmienkou.

Workshopu sa zúčastnilo 8 autorov a autoriek, nedávnych absolventov vysokých umeleckých škôl a študentov (AU v BB, VŠVU).

Vzhľadom k heterogenite priestoru v novom projekte pribudli princípy vyvažujúce materiálnosť diela s prácou s nehmotným fenoménom (svetlo, zvuk) a s diváckou interakciou. Tento prístup sme mohli vidieť v interaktívnej projekcii *Veroniky Šmírovej* na fasáde Kostola

1 V 80. rokoch 19. storočia tu napríklad fungovala prvá rezbárska škola na území Slovenska so zakladateľom Jozefom Záhorom. In <<http://www.obecstianicbanske.sk/-historia>>

2 Obec plánuje kláštor rekonštruovať a kino opäť uviesť do prevádzky. Pozitívne je, že väčšina objektu má po rekonštrukcii slúžiť na kultúrne účely.

3 v zmysle umeleckej prevádzky

4 Výstava Misia: Priestor / odborný-umelecký workshop Kláštor Opening 2021. Autori: Ľubica Jediná, Peter Decheť, Martina Kukurová, Magdaléna Masárová, Dušana Vrbovská, Jakub Cmarko, Natália Šimonová, Monika Orémusová, Kristína Mičová. Konceptcia, realizácia: Michaela Šuranská, Tereza Velegová.

Záber z vernisáže výstavy L. O. M. Luminous, v pozadí malba Martina Kačmareka

sv. Jozefa či v jej interaktívnej sónickej projekcii *Hladiny zvuku*, kde využila záznam zvonenia kláštorých zvonov.

„Správanie sa“ zvukovo-kinetických objektov Martina Bízika odpovedalo vlhkosti pôdy na nádvorí kláštora, kde ich umiestnil. V projekte *Soil Sounds* prepája umeleckú problematiku s ekologickou.⁵

Gabriela Birošová svoj pobyt v Kláštore hieronymitánov uchopila v „situ- ačno-textovej tvorbe“ a vytvorila *Kláštor Opening – Instantný denník*. Svojou site-specific inštaláciou *Pec nám spadla*, ktorej ústredným objektom bola historická kachľová pec zadymujúca interiér reagovala na dusivú situáciu v našej krajine spôsobenú neskorými protipandemickými opatreniami.

Autorská kniha *Michaely Ihnátovej* prepájala staro- a novo-zákonné žalmy s ilumináciou a s autorským textom vtipne komentujúcim dojmy z miesta a priebehu workshopu. Kniha bola inštalovaná na pracovnom stole vo farskej knižnici.

Malba a sadrová plastika *Dominiky Kováčikovej* boli inšpirované divým charakterom fasády farského krídla, ktoré je obrastené brečtanom. Dievčenský portrét bol umiestnený priamo na fasáde medzi rastlinami.

Martin Kačmarek počas workshopu vytvoril monumentálnu figurálnu

malbu znázorňujúcu baníka v historizujúcom odevu. Martin do obrazovej „nadsázky“ zapojil miestnu ikonografiu – banícke náradie a salamandru škvrnitú.

Peter Dechet participoval na oboch ročníkoch. V tohtoročnom projekte nadviazal na predošlý a vytvoril inštaláciu série malieb v bývalom administratívnom priestore transformovanom na domácu posilňovňu. Ako jediný inštaloval v časti kino Hviezda. Peter spojil svoj maliarsky program s na pohľad absurdnou priestorovou situáciou, ktorú v kláštore objavil v minulom roku. Vedľa a na fitness zariadenie roztrúsené pomedzi retro nábytok, nástenky a portréty bývalých prezidentov umiestnil svoje malby zo série, kde sa zaoberá témou moci, politiky a dominantnými mužskými jedincami.

Veľmi citlivou trvalou intervenciou do objektu je *Krajina Diany Čižmarovej*. S využitím princípu techniky sgrafita vytvorila veľkoplošný nástenný obraz na fasáde kina Hviezda. Diana využila charakter nie veľmi priťažlivej degradujúcej vonkajšej steny dostavenej do objektu v 60. rokoch. Krajina je na prvý pohľad takmer nepostrehnuteľná, čím autorka aktivuje divákovu predstavivosť.

S cieľom premeniť kláštor počas niekoľkých dní na spoločenský priestor boli do projektu zaradené aj aktivity pre verejnosť: *KUCHA – PECHA*, prezentácia autorov v kine Hviezda, 2-dňový

site-specific workshop *Od kresby k reliéfu* (lektori Magdaléna Masárová a Jakub Cmarko) a odborná prednáška *Umelecko-remeselná obnova jezuitskej lekárne v Štiavnických Baniach* (Dana Kukurová).

Je dôležité spomenúť, že celý priebeh workshopu je dosť akčný. V „teréne“ a priestore, ktorý nie je galériou, dielňou ani ateliérom sa počas siedmich dní vynárali nečakané problémy a výzvy. Participanti workshopu tak neboli len autormi a autorkami svojich diel, ale vo veľkej miere sa podieľali na vnútornom fungovaní a na vonkajšej podobe celého projektu.

Ambíciou Kláštora Opening je stať sa dlhodobým projektom s výskumno-umeleckým charakterom. Ak by v budúcnosti fungoval spôsobom, ktorý predurčilo tohtoročné podujatie L. O. M. Luminous, nadobudol by nielen rozmer postupne sa zvyšujúcej odbornosti, ale aj participácie – kreatívnej medziludskej spolupráce.

Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia – hlavný partner. Priestory Kláštora hieronymitánov poskytla obec Štiavnické Bane.

→ Mgr. art. Michaela Šuranská, UM, n.o. doktorandka, 1. roč., Katedra maľby FVU AU v BB
foto: Marcela Záchenská

⁵ Pozri webstránku projektu Soil Sounds
<<https://www.soilsounds.codes/>>

Vnútorne periférie¹ na Hornej 36 alebo Naživo v Rozkvet Gallery

¹ V kurátorskom texte výstavy UM21 použila Mariana Mlynarčíková. Pozri na: <https://www.umno.sk/um21/>

Čo všetko sme mohli vidieť v priestoroch Rozkvet Gallery po uvoľnení protipandemických opatrení, teda od leta 2021? Letné mesiace prevetrali interiéry na Hornej 36 a umožnili realizovať výstavný program v plnom rozsahu s návštevníkmi. Tento stav pretrvával do 24. novembra, kedy si kritická pandemická situácia opäť vyžiadala lockdown.² Z iniciatívy „partie“ UM, n.o. sa priestor pomaly, cez postupné drobné úpravy, vylepšuje. Ambíciou tohto miesta – Rozkvet Gallery – je transformovať sa na funkčný výstavný priestor. Nepochybne sa však počas letných mesiacov transformoval na miesto živé, aktívne a spoločenské. Uvoľnené opatrenia umožnili lektorom spustiť sériu pravidelných workshopov pre verejnosť, zapojiť sa do podujatia *Nedeľa v Medenom hámmí*, či realizovať dlho plánovaný *Deň otvorených ateliérov*.

Mesiac jún v Rozkveti veľmi aktuálne otvorila výstava **SLOVENSKO#2020** (8.6.–9.7. 2021). Začiatok roka 2020 zahustil ovzdušie nervozitou z parlamentných volieb, novou hrozbou – covidom 19 a Matúš Astrab postavil svoj projekt na pripomenutí tejto situácie. Astrabov projekt oživil v čerstvej pamäti diváka pohľad na prázdne centrá miest s dovtedy neznámou atmosférou vyľudnenia a obáv. Séria analógových fotografií zachytávala jeho cesty po najfrekventovanejších častiach miest a obcí so symbolickým mariánskym alebo trojičným stĺpom.

Súčasťou výstavy boli aj objekty –

transparenty s nápisom a hashtagom „SLOVENSKO#2020“. Autor ich zapojil do svojich fotografických autoportrétov a prostredníctvom nich projekt fungoval na sociálnych sieťach.

Kurátorom výstavy bol Jakub Cmarko.

Výstava Nylon Garden: Na ostrí kolena

(12.7.–6.8. 2021) prezentovala tvorbu troch autoriek, dvoch študentiek a jednej absolventky na Katedre maľby (FVU, AU v BB) – Barbory Durajovej, Márie Zuberéniovej a Michely Chovancovej.

Tematickým zameraním vybraných malieb a monotýpií bola žena a ženstvo v rôznych podobách, ba až formách a rolách, od mýtických archetypálnych

príbehov, cez pozíciu objektu túžby až po hybridnú postmodernú mixáž mnohých identít a stereotypov viažucich sa k ženskému pohlaviu.

Miera kritického komentáru bola v jednotlivých dielach rôzna, avšak nie prvoplánová ale podsunutá kvalitami samotnej maľby – miestami ironická, poetická, sarkastická, či nenápadná a podvratná. V každom prípade bola výstava ochutnávkou tvorby troch mladých autoriek, u ktorých je radosť z maľby evidentná a pretavená do šťavnatých obrazových kompozícií s ľahkou hravosťou referujúcich o závažných a aktuálnych témach. Kurátorskú koncepciu výstavy pripravila Michaela Šuranská.

² Text vznikol počas lockdownu, preto sa nemusí zhodovať so situáciou v nasledujúcich týždňoch.

Záber z inštalácie výstavy Gabriely Birošovej: Kvet-ináč, foto: Gabriela Birošová, 2021

← Reprodukcia diela Michaela Luzsiczu z výstavy *Odetí v bielom*
Restore my Dignity, olej na plátne, 160 x 130 cm, 2020, foto: z archívu autora

Rozkvet tiež vypísal otvorenú výzvu na dva výstavné projekty. Prvým z nich bola tematická výstava **Odetí v bielom** dvoch autoriek – Moniky Hurajovej, Nikoľety Gazdovej – a jedného autora – Michaela Luzsiczu (13.8.–12.9. 2021). Zjednocujúcim znakom výstavy bola biela plachta, symbol úzko zviazaný s témou telesnosti, rodu, intimity a identity, ktoré charakterizujú tvorbu všetkých troch vystavujúcich.

Výstava mala multimediálny charakter, spájala performanciu, objekt, fotografiu, maľbu a kresbu. Biela plachta tematicky súvisela s motívmi figurálnych malieb Moniky Hurajovej odhaľujúcimi inscenovanú intimitu tela v súkromí domáceho interiéru.

Nikoleta Gazdová prezentovala na výstave fotografické cykly. Procesuálne objekty a fotozáznamy boli reliktnými performanciami, ktoré vznikali v spolupráci s jej partnerom Michaelom Luzsiczom v spoločnom interiéru – v domácnosti, počas lockdownu. Nikoleta je multimediálnou autorkou, vo všeobec-

nosti sa venuje téme rodu a identity.

Príspevok Michaela Luzsiczu dával výstave kritický tón. Michael v tvorbe reaguje na feministické tendencie od 70. rokov 20. storočia a v kontexte súčasnej vizuálnej kultúry, skrz referencie na univerzálne kódy západnej pop-kultúry, ktorými sú napríklad známe kreslené postavičky, kriticky poukazuje na zneužívanie ženského tela ako objektu túžby („male gaze“) či na konfrontáciu detí s pornografiou, dostupnou na internete. Vyjadruje to v médiu maľby, kresby a akčnou formou „maliarskych performancií“.

Kurátorkou výstavy **Odetí v bielom** bola Magdaléna Masárová.

Druhou výstavou realizovanou na základe otvorenej výzvy bol autorský projekt Gabriely Birošovej – **Kvet-ináč** (26.8.–16.9. 2021, kurátorka M. Masárová). Autorka tu predstavila svoju textovú tvorbu vo forme inštalácie pozostávajúcej z izbových rastlín v terakotových kvetináčoch nesúcich

samostatný text. Jej „instantná poézia“ vyvracia jednoznačnosť momentu prežívania aktuálnej situácie, „*cituácie*“ (citujem Gabrielu citujúcu poeta Ondruša Šimpe).

Výstava vznikla v spolupráci s Kvetúľkom, ktorý poskytol izbové rastliny. Gabriela, ako autorka, ktorej tvorba je tiež vyjadrením morálneho a etického postoja, uviedla text do aktívnej existencie tým, že nechala na divákovi, aby ho cez písací stroj dotváral, ponúkla mu ho v čínskom koláčiku a rastliny šli počas finisáže výstavy do adopcie návštevníkov galérie.

Pod unifikujúcim názvom **UM21** bola zjednotená prehľadová multimediálna výstava – skupinová prezentácia stručných ukážok tvorby autorov a autoriek podieľajúcich sa na fungovaní umeleckého centra UM (21.9.–15.10. 2021). Keďže sa jedná o osoby s rôznym mediálnym zameraním, prítomná bola figurálna socha (Róbert Chromý, Nikola Ferencová),

interaktívna inštalácia (Magdaléna Mašárová, Jakub Cmarko), grafika a fotografia (Marcela Zachenská), objekt (R. Chromý), maľba (Michal Petriska, Juraj Schikor, Tomáš Zifczak), kresba a koláž (Michaela Šuranská) či skladby v grafických partitúrach, ktoré sa dali vypočúť po načítaní QR kódu na mobilnom telefóne (Veronika Purgiová). Výstavu kurátorsky uviedla Mariana Mlynarčíková.

Filister dnes a navždy bola monotematická autorská výstava maliarky Lucii Dunajovej (19.10.–19.11. 2021). Autorkin sústredený fokus na radikálne ladenú sociálnu kritiku ústi do abstrahujúcich malieb znázorňujúcich biologické škvrny či bunkové „zoskupenia“ pripomínajúce najjednoduchšie formy organizmov. Elementárny motív na vystavených maľbách varioval do jemných kompozičných posunov či jemných zmien v štruktúre, farebnosti, formáte a mierke. Tým bol navodený dojem sledovania záberov organizmov spod mikroskopu.

Výstavný program roku 2021 uzatvára skupinová – opäť maliarska – výstava siedmich študentov a študentiek ateliéru STARTUP (FVU, Akadémia umení v B. Bystrici) s názvom **Rôzne formy fluidity** (1.12.2021–1.1. 2022).³ Výstava zachytáva diverzitu autorských prístupov, ktoré sa buď programovo zameriavajú na obsiahnutie fenoménu tekutosti (formálne aj obsahovo) alebo sa táto vlastnosť maľby výrazne objavuje v ich tvorbe ako jeden z významných nositeľov a formovateľov nielen obrazovej plochy ale aj vnútornej idey diela. Výstava poskytuje sondu do rozmanitosti tém a ich vyjadrení, od intímnych mikropříbehov cez sociálno-kultúrnú problematiku (Kristína Vacek, Kateřina Kocourková, Dominika Kováčiková, Barbora Durajová), ľahkosť estetiky virtuálneho prostredia metamorfujúcu do rurálneho naratívu (Martin Kačmarek), cez duchovnú mysticitu fluidnej škvrny (Kristína Záhorová) po experiment s vlastnosťami ľudskej pamäti a predstavivosti (Šimon Tóth).

Kurátorskú koncepciu výstavy vytvorila M. Šuranská.

Reprodukcia diela Matúša Astraba zo série SLOVENSKO#2020, foto: z archívu autora

V roku 2021 sa v Rozkvet uskutočnilo päť skupinových a osem samostatných výstav. Dalo by sa povedať, že to bol rok skúšobný, počas ktorého sa formovala ucelenejšia predstava, ako by výstavy mali prebiehať, čo im má predchádzať, teda aké by vlastne navonok a vo vnútri mali byť, aby sa neskôr stávali súčasťou širšieho výskumného celku a postupnej profilácie Rozkvet Gallery.

Bývalé VDI – Výrobné družstvo invalidov Rozkvet – si ponechalo svoje priestorové špecifiká, preto je inštalácia každej výstavy výzvou. Miesto tiež nabáda k využitiu svojich špecifik a k ich reflexii. Aj to je pre „rozkvet-partiu“ výzva do budúcnosti. Aspoň do doby, kým galériu svojpomocne „vyzehliť“ a vybieliť s cieľom priblížiť sa k vytúženej „white cube“.

Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia – hlavný partner.

→ Mgr. art. Michaela Šuranská, UM, n.o. doktorandka, 1. roč., Katedra maľby, FVU, AU v BB

³ Informácie o prístupnosti výstavy počas decembra 2021 a jej prípadné predĺženie v januári 2022 budú zverejnené na webstránke < <https://www.umno.sk/> > a na facebookovom profile < <https://www.facebook.com/UMorganizacia> >

Milan Hajaš

výber z tvorby

poslucháč FMU

I.

vyvrhnutá letným príbojom
hľadala útechu
v bezútešnom odraze skál
vo všeobjímajúcom obraze intimity
pozorovala to pominuteľné
naoko(lo)
zmätok
nízkosť živočíšstva
podzemné orgie
rastlínstva
chlípna rozkoš
morí
a zemín
obcujúcich so všetkou hnilobou

II.

počut len útržky toho stonu
v mrákotách
odcudzených stromov
postmoderná hudba sfér

Zo zbierky Nevyhnutnosť súše

Spolopenené stromy

I.

cval myšlienok a udupané vzbury
plesajú v šerosvite

II.

horizont
tlmí svetlo
len dýcha
predstavami.

III.

spriesvitňuje
sivé a ponuré stromy
ktorých skupenstvo nepozná

IV.

pokiaľ
nezmoknú nádychy
hľadiť smiem
len tam
kde ťa budú zasievať.

Zo zbierky Nevyhnutnosť súše

... a teba zaujíma len Facebook!

Otváram ťa
starostlivo
v povodí fanty
zomieram
aj s bublinkami
okolo nás
nastrúhaný kyslík
slamkou
ťažko sajeme
seba
pod cudzími tvármi
a nikoho iného
nehľadáme.

Okolo je pusto

Som bodom osamelým...
netvorím úsečky
závidím priamkam ich neviazanosť
odolnosť a chlad
v rozpore
citov a činov
sám bez kontaktu
a vnemov
uhol so stredom
ktorý nás nespája
je pokušením
ktorému sme sa oddali.

Zo zbierky Úlomky duše

Očakávanie

Predostriem seba,
životu, opovážim sa.
Tik-Tak, jeden, dva,
nestíham.
Hlboký prevrat,
rozhranie boja.
Vkrádam sa,
V rámci možností.
Kroky dozadu,
ako Moonwalk.
Argument nestačí,
beseda myšlienok.
Zo zbierky Úlomky duše

Milan Hajaš

študuje v 3. ročníku na FMU.

Okrem spevu sa venuje aj poézii. Doteraz vydal 2 zbierky básní, pripravenu má novú – zatiaľ nevydanú. Prvá zbierka *Úlomky duše* sa stala na portáli mamtalent.sk najčítanejšou zbierkou básní.

O Milanovi Hajašovi napísali v rámci súťaže *Literárny salón* Trnava

V porote sme sa zhodli, že prvé miesto patrí Milanovi Hajašovi. Jeho báseň „... a teba zaujíma len Facebook!“ [...] je v podstate výstižným obrázkom dneška. Začína sa milou ironickou paralelou medzi hmatateľnosťou tovaru, konzumu (fanta) a ľudskou bytosťou, povedzme, priateľkou. Radoslav Matejov, básnik, člen poroty

Na portáli mamtalent.sk čítame *Sympatická mi je u tohto autora najmä jeho „sporosť“ vo výraze, nesnaží sa „znásilňovať“ slová, nekopí prázdne frázy, nestrúha pózy a experimentuje v rámci vlastnej (zatiaľ sa vyvíjajúcej) poetiky, ktorá je však zrejmá a vôbec nie nezaujímavá... Marián Grupač, básnik a prozaik*

Mapovanie seba cez iných

Miroslav Brooš: Kraj-iná

Tvorbu **prof. Miroslava Brooša** a jej vývoj modeluje výdatná obrazotvornosť spolu s osobitým výtvarným jazykom a postojom otvorených dverí novým podnetom, tvorivým prístupom a rôznym, životom podsunutým výzvam. Tvaroslovie a vizualita jeho výrazovo pôvodných, domorodých sochárskych objektov sa odvíja od mixu a synergie materií v hlavnej úlohe s textilom a papierom, prípadne podobne tvarovateľnými, väčšinou neurodzenými, zato vždy recyklovanými materiálmi.

V autorských projektoch sa pohybuje plavmo medzi umeleckými disciplínami, najradšej na výtvarne panenskom území, na rozhraní textilu či mäkkých materií, objektu, priestoru a konceptu a prináša nekonvenčné, premyslené a sugestívne obrazovo významové prepojenie.

Miroslav Brooš je komunikatívny a komunitne zmyšľajúci umelec zaujímajúci sa o ľudí a ich životné príbehy. K rozhovorom i následnému stvárneniu témy pristupuje vždy naplno, s entuziazmom a ponorením sa do témy, odkrývajúcej jej rôzne vrstvy, za ktorými sú ako vlastné skúsenosti, tak aj skúsenosti

blízkeho okolia. Inšpiráciu a výtvarno-konceptuálny potenciál následne nachádza často v celej škále prekvapivých súvislostí od tých s nádychom recesie cez občianske a environmentálne až po vážnejšie a ťažšie uchopiteľné námety.

Výstava s titulom „**Mapovanie seba cez iných**“ predstavuje paralelne na viacerých líniách Broošovu obľúbenú, participatívnu formu tvorby, pri ktorej sa na projekte podieľajú svojim vstupom, názorom, fyzickým či materiálom zásahom ďalší účastníci, civili aj „nevýtvarníci“ a vnášajú do diela autentické a ozaj súkromné obsahy. Spoločný spôsob tvorby ho baví a nachádza v nej zmysel, okrem iného i preto, že zrkadlí poznanie širšieho spoločenstva a cez to preosiata prehlbuje aj svoje vlastné.

Kostru výstavy tvorí trochu nostalgicky ladený cyklus Prázdne hniezda, symbolicky venovaný miestam, ktoré osireli, ktoré niekto niekomu blízky predtým obýval, prípadne spomienke na určité spoločne prežité obdobie. Jednotlivé hniezda, rovnako ako prvky jeho ďalších cyklov, sú na prvý pohľad identické, respektíve sú si príbuzné, avšak vedomie, že každá jedna časť

má včlenený svoj jedinečný a skutočný vnútorný svet osobným kúskom odevu toho, ku komu sa vzťahuje, im dáva váhu, otvára pamäť a individuálne asociácie. Ich repetíciou v kompozičnej skladbe priestorovej inštalácie Miro Brooš obsahovo vytvára spoločenstvo, myšlienkovu prepojenú komunitu. Poznanie súvislosti je dôležité, aby divák pochopil, čo chce sochár vyjadriť.

Podobný autorský vzorec modeloval cyklus Zavárané spomienky, ukladanie osobných vecí spojených s ich majiteľmi, resp. prežitými udalosťami do zaváracích fliaš. Cyklus Zo zeme pracuje alebo pracoval s gestom obdarovania zabalenou hrstou vlastnej zeme...

Tvorba Miroslava Brooša je totiž svojou podstatou tekutá, jeho projekty sú živé, stále otvorené, mutujú a priebežne sa transformujú do príbuzných polôh. Ale tvorivý princíp a záujem o okolie zostáva.

Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu umenia

→ Xénia Lettrichová

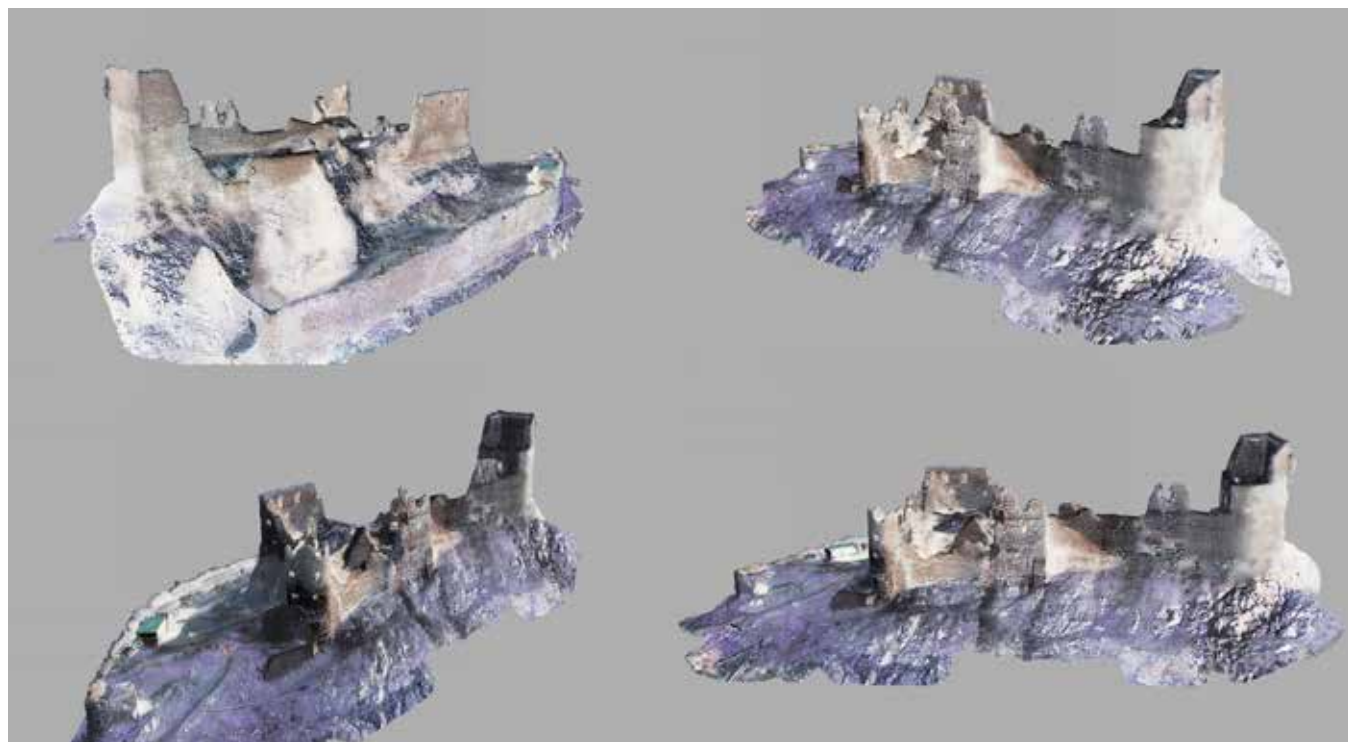

Miroslav Brooš: Zo zeme

Miroslav Brooš: Prázdné hniezda

AR trip – Na výlet s rozšírenou realitou

Leitmotív V4 projektu, ktorý mal vniesť do procesu digitálnej rekonštrukcie historického hradného komplexu Revište nový atraktívny layer v podobe nástroja AR (Augmented Reality) sa stal realitou – tentokrát rozšírenou. Akadémia umení v Banskej Bystrici sa ako oficiálny partner vyšehradského projektu „Digital reconstruction of cultural heritage“ podieľala na jeho kreovaní a koncepcii od roku 2020. Lídrom kreatívnej skupiny bol Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD. a jeho aktivitou došlo zároveň k vytvoreniu projektového konzorcia so zahraničnými partnermi z Českej republiky a Poľska – Fakultou výtvarných umení VUT v Brne a Univerzitou informačných technológií v Katoviciach. Ďalšími partnermi projektu sa stali Archeologický ústav SAV v Nitre a Združenie na záchranu hradu Revište. Organizátorom projektu zameraného na digitálnu rekonštrukciu tejto historickej pamiatky bola Rozvojová agentúra BBSK.

Digitálna rekonštrukcia

Hlavná aktivita projektu „Digital reconstruction of cultural heritage“ spočíva vo vytvorení autonómnej a originálnej digitálnej aplikácie. Softvérový základ tvorí jadro rozšírenej reality (AR), obsahovú zložku tvorí realistická digitálna kópia hradného objektu. Fotogrametrickým spôsobom vytvorený 3D model hradu je doplnený o digitálne animované konštrukčné prvky, takže návštevník hradu Revište ho môže vidieť v pôvodnom stave, resp. sledovať rôzne etapy jeho historického vývoja. Na koncepte a dramaturgii aplikácie pracovala projektová skupina Mgr. art. Ing. Richarda Kittu, ArtD.; technologické riešenie bolo realizované v spolupráci so štúdiom Overhead. V prípade tohto projektu ide o zaujímavý príklad kooperácie medzi edukačným prostredím a tvorivou praxou, dôkazom čoho je aj fakt, že spomínané kreatívne štúdio vedú absolventi z Fakulty umení TUKE a Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Súčasťou aktivít „Digital reconstruction of cultural heritage“ bol tiež online workshop, ktorý sa konal v októbri 2021. Podujatie bolo určené pre študentov partnerských univerzít – s významným zastúpením študentov Fakulty výtvarných umení AU v Banskej Bystrici a Ateliéru nových médií na Fakulte umení TUKE. Navyše študenti odborného predmetu Architektúra – Štruktúra – Priestor (IDM/FVU) mali možnosť reflektovať svoje autorské koncepty v rámci zadania „Kreatívny brownfield“, ktorý zámerne koreloval s témou V4 projektu. Workshop s účastníkmi a odborníkmi mal za cieľ priblížiť možnosti nových zobrazovacích techník a digitálnych metód, ktoré dnes charakterizujú nielen technologické trendy, ale aj postupy v rôznych umeleckých oblastiach, najmä však v umení nových médií, resp. vo sfére mediálneho umenia.

>>

Umenie rozšírenej reality

Princíp rozšírenej reality bol prezentovaný ešte v roku 1957, kedy vynálezca Morton Heilig predstavil verejnosti imerzívny koncept Sensorama, ktorý augmentoval zážitok diváka o ďalšie zmyslové podnety. Nasledovali invenčné prototypy VR/AR Ivana Suthelanda (The Sword of Damocles, 1968) a Myrona Kruegera (Videoplace, 1974) a ďalšie. Pojem „rozšírenej reality“ ako ho používame dnes, je však reflektovaný až od roku 1990. V divadelnej produkcii bola po prvýkrát využitá technológia AR v rámci predstavenia Dancing in Cyberspace (1994). Po roku 2000 sa objavila prvá open-source knižnica ARToolKit, ktorej autorom bol japonský programátor Hirokazu Kato. Tento softvérový základ vniesol do problematiky rozšírenej reality nové tvorivé impulzy. V rámci slovenského umeleckého „AR kontextu“ je potrebné upozorniť na jednu z prvých digitálnych intervencií – Augmented 3D Gallery (2011), ktorej autorom je Richard Kitta a na inštaláciu Asking Architecture Jána Perneckého uvedenú na Bienále architektúry v Benátkach (2012). Podnetným projektom bol o čosi neskôr tiež výstavný AR projekt Crazy-curators Biennale – Augmented Reality v Bratislave (2017 – 2018) v réžii Juraja Čarného.

V súčasnosti je situácia z pohľadu využívania digitálnych technológií a pokročilých zobrazovacích techník veľmi rôznorodá a hybridná, zasahuje do takmer všetkých spoločenských a vedných oblastí. Pre audiovizuálne umenie, media art alebo koncepcnú autorskú prácu s multimédiami sú technológie ako AR (rozšírená realita), VR (virtuálna realita) alebo MR (zmiešaná realita) ideálnou platformou, ktorá ponúka množstvo zaujímavých prienikov a podnetov pre autorské umelecké outputy či aplikované kreatívne projekty.

→ Martin Kolčák

autor je interný doktorand na Fakulte umení TUKE

Informačné zdroje:

<https://www.timetoast.com/timelines/the-evolution-of-augmented-reality>

<https://www.g2.com/products/artokit/reviews>

<https://computerhistory.org/profile/ivan-sutherland/>

<https://aboutmyronkrueger.weebly.com/videoplace.html>

Nominácia na cenu Maľba – Cena Nadácie VÚB 2021

Nadácia podporuje výtvarné umenie mladých umelcov, prispieva k propagácii umenia na verejnosti a pomáha umelcom zviditeľňovať ich tvorbu na umeleckej scéne.

Mgr. art. Roman Ďurček (1990) vďaka uvedenej súťaži zameranej na podporu talentov dostal možnosť zúčastniť sa spoločnej výstavy finalistov od 01. 10. 2021 do 07. 11. 2021. Pozvanie na hodnotenie prijala medzinárodná porota expertov z oblasti výtvarného umenia. Zloženie odbornej poroty: Andreas Hoffer – historik umenia a kurátor z Rakúska, Ondřej Horák – kurátor, spisovateľ a publicista v rámci českej umeleckej scény, Ľudovít Hološka – renomovaný slovenský maliar a vysokoškolský pedagóg, Pál Gerber – uznávaný maďarský maliar. Porota vybrala spomedzi 111 talentov finálovú dvadsiatku, do ktorej sa dostal po tretíkrát Roman Ďurček (2017, 2019, 2021). Víťazmi tohtoročnej súťaže sa stali Rita Koszorús, Ivana Mojšová, Év van Hettmer. Výstava vybraných diel bola prezentovaná v priestoroch Galérie Nedbalka. Kurátorkou výstavy bola Nina Gažovičová.

Cena Nadácie NOVUM za rok 2020

Nadácia NOVUM podporuje kreatívnych umelcov. Je financovaná zo súkromných zdrojov a zameraná na podporu tvorby z oblasti vizuálneho umenia. Jej zámerom je presadiť a zviditeľniť umelcov, ktorých dielo má potenciál originálneho a medzinárodného presahu. Podpora sa realizuje formou CENY NADÁCIE NOVUM.

**MAL'BA
2021**

Srdčne Vás pozývame na vernisáž výstavy finalistov súťaže Maľba 2021 spojenú s vyhlásením víťazov

**30. 9. 2021 o 18.00
V GALÉRII NEDBALKA**

Pozvánka platí pre 2 osoby.
R. S. V. P.: do 24. 9. 2021 na podujatia@vub.sk

VÚB BANKA GALÉRIA NEDBALKA NADÁCIA VÚB

V roku 2021 sa uskutočnil jej 7. ročník. Originalitu a kreativitu projektov vyhodnotila medzinárodná porota expertov z oblasti výtvarného umenia. Zloženie poroty: Kinga German (HU), Jan Zálešák (CZ), Tadeusz J. Żuchowski (PL), Noit Banai (CN), Klara Kemp-Welch (UK), Joes Segal (USA). Porota vybrala šesť finalistov, z ktorých prví traja boli finančne ocenení: Jozef Pilát, Pavol Truben a Lucia Tallová.

Medzi touto šesticou bol aj Roman Ďurček, doktorand na AU FVU v Banskej Bystrici, Rita Koszorús a Monika Gremuška Vrancová. Všetci finalisti prezentovali svoju tvorbu formou portfólia diel a dokrútky.

Vyhlasenie výsledkov Ceny Nadácie NOVUM sa konalo dňa 5. 10. 2021 v záhrade Domu Albrechtovcov na Kapitulskej ulici.

→ Príspevky: Mgr. art. Roman Ďurček

Galéria Schemnitz „Mocní“

05.11. – 05.12.2021

Jedným z autorov projektu je Roman Ďurček (1990, Zlaté Moravce), aktuálne poslucháčom ArtD. štúdia na AU FVU v Banskej Bystrici na katedre maľby pod vedením doc. Mgr. art. Jána Triašku ArtD. Spoluautorom je Mgr. art. Peter Decheť (1979, Topoľčany), tiež absolvent AU FVU Banská Bystrica. Kurátorom celého výstavného projektu bol Mgr. Filip Krutek.

Či sa nám páči, alebo nie, sme všetci ovplyvnení predstaviteľmi moci priamo, alebo nepriamo. Svoj vzťah k týmto „objektom“ reflektujeme seba vlastným. Figúry nie sú heroizované, skôr naopak, v niektorých prípadoch sú deštruované, čo je metaforou na súčasnosť. Vďaka „open call“ v galérii Schemnitz sme mohli zrealizovať výstavu, ktorá otvorila priestor pre divákov, ktorí majú možnosť nahliadnuť do vnútorného sveta nás oboch a vytvoriť si vlastný názor. V projekte poukazujeme na význam maľby cez sériu obrazov ako reflexia na súčasnosť a disharmóniu tohto obdobia.

Dielo majú charakter dlhodobého procesuálneho vývoja veľkoplošných, ale aj maloplošných závesných obrazov. Zároveň sme dostali možnosť realizovať výstavu, kde vzniká kvalitná spolupráca medzi autormi a kurátorom.

→ Príspevok: Mgr. art. Roman Ďurček

VIANOČNÁ

Prišli Vianoce,
vraj lásky čas.
Ozval sa vo mne,
v tebe,
v nás
tajomne
neošúchaný hlas:

Snívať je opäť dovolené!

Anjel spieva Glória!
No nie jak vtedy - ubolene.
A mala by sa zažať svieca dobra.
Nech hreje,
nech sa to dieťa pousmeje.
Veď nevie, že ho čaká
bolesť, pád i kríž...

Prišli Vianoce
a ty v ne opäť uveríš.
Pokoj zavládol v ľudskej duši.
Zlo už tuší,
že ho prehluší hlahol neba.
Šťastie má črty pokoja.
Nech svorne postoja
pri štedrovečernom stole.

Pane, vlož ducha Vianoc
aj do všedných dní. I tu.
Daj, aby harmóniu duší
sťa deficitný sortiment
hluk falošného blahobytu
neprehlušil.

→ Zuzana Budinská

Časopis Akadémie umení
v Banskej Bystrici.
Vychádza štvrťročne.
Nepredajné.

Vydáva:

Akadémia umení v Banskej Bystrici
Kollárova 22
974 01 Banská Bystrica
IČO vydavateľa – IČO 31 094 970

Dátum vydania:

december 2021

Číslo:

04/2021

Ročník:

XI.

Adresa redakcie:

Rektorát AU, miestnosť č. 120

Telefón:

048/414 5120, fax: 048/414 5109

e-mail:

art3@aku.sk

Internet:

www.aku.sk

vnútorná strana obálky:

- 1) David Szöke
- 2) Eva Gríbová na Literárnom Soirée

Redakčná rada:

prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.
doc. Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.
doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.
Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.
doc. Mgr. art. et Mgr. Peter Špilák, PhD.
ArtD.
PaedDr. Peter Vítko

Redakcia:

Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.
— Šéfredaktor

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD./FVU
— Zástupca šéfredaktora

Mgr. art. Filip Jurkovič, ArtD./FVU
— Koordinátor
PhDr. Alena Vrbanová, PhD./FVU
Karolína Paluchová/FVU
Mgr. art. Michaela Šuranská/FVU

PhDr. Mária Glocková, PhD./FMU
— Koordinátorka
Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD./FMU
Jana Bystrianska/FMU
Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD./FMU

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD./FDU
— Koordinátorka
Mgr. art. Janka Ovšonková/FDU
Mgr. art. Richard Sanitra, ArtD./FDU
Mgr. art. Petra Kovalčíková, ArtD./FDU
Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD./FDU
Zuzana Ogurčáková/FDU
Bc. Nikola Kočišová/FDU

Ing. Ivana Badinská/Knižnica AU

Bc. Martin Bizík/Študentská únia

Mgr. art. Gabriela Birošová/Public
relation AU

Marta Holécyová

Grafický dizajn a DTP spracovanie:

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.

Jazyková korektúra:

PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.

Použité písmo:

Circular (Lineto)

Fazeta (Adtypo – Andrej Dienes)

Tlač:

Equilibria, s. r. o.

Vytlačené na recyklovanom papieri.

EV 5325/16

ISSN 2453-7349

ISBN 978-80-89555-65-9

EAN 9788089555659

Naša inštitúcia bude mať v roku 2022 za sebou už 25 rokov svojej existencie. Sme dosť silní na to, aby sme na základe vlastnej reflexie zhodnotili posledné roky a realizovali zmeny a nové vízie, ktoré prospejú nielen študentom a zamestnancom, ale budú mať zásadný vplyv na región a kultúrno-umelecké prostredie. Je čas na odvahu, je čas byť kreatívny a pracovať zodpovedne i napriek zložitým časom, čeliť výzvam a dať práve teraz zo seba to najlepšie. Dnes je ten čas, kedy sa na nás okolie pozerá oveľa detailnejšie a kritickejšie, kedy médiá zaostrujú svoje pohľady na prácu slovenských vysokých škôl.